

У КРИМУ ВЛАШТУВАЛИ ЗАПОВІДНИК ТЕРОРУ ТА ГОТУЮТЬ ФАРС ПІД НАЗВОЮ «ВИБОРИ»

Самозвана влада Криму за півроку окупації влаштувала на півострові заповідник терору, зруйнувавши його економіку та демократичні інститути. Вибори до нелегітимної «Державної ради Криму», заплановані на 14 вересня, є фарсом.

Таку позицію МЗС України висловив речник відомства Євген Перебийніс на брифінгу в Києві у вівторок, передає кореспондент «Укрінформу».

«Окупанти перетворили Крим на заповідник терору, переслідувань, залякувань, яким піддаються всі ті, хто не згоден з політикою Кремля та самозваною владою Криму», — сказав Є. Перебийніс.

Він наголосив, що за півроку окупації маріонетковою кримською владою було зруйновано не лише економіку півострова. «Фактично ліквідована вся вибудована за роки незалежності система демократичних інститутів, прав людини та національних меншин, свободи слова, зібрань та віросповідань», — підкреслив речник МЗС.

Останнім кричущим порушенням з боку окупаційної влади Криму, за його словами, стало затримання громадської активістки Єлизавети Богущкої. Є. Перебийніс закликав світову спільноту засудити це затримання та інші порушення прав людини як у РФ, так і в окупованому Криму.

Водночас він наголосив, що Україна вживатиме всіх заходів для повернення Криму під свій контроль. «А поки що Росія продовжує поглиблювати беззаконня, запланувавши проведення на півострові 14 вересня так званих виборів до «Госсовета» — нелегітимного, ніким не визнаного органу. Уже очевидно, що ці вибори будуть нічим іншим, як фарсом, а його результати — нікчемними», — заявив Євген Перебийніс.

*** * ***
**КРИМСЬКИХ ТАТАР І УКРАЇНЦІВ
У КРИМУ ЗАЛЯКУЮТЬ ОБШУКАМИ**
— ЧИТАЙТЕ СТОР. 6–7

Фото REUTERS

КРИМ НАПЕРЕДОДНІ «ВИБОРІВ»

14 вересня Крим обиратиме собі «Держраду». У перегонах беруть участь 14 партій, серед яких на п'ять років виберуть 75 депутатів — 50 за закритими списками і ще 25 у мажоритарії. Але фактично вибір пропонують робити між Путіним і Путіним.

Останні чверть століття Крим обирав між проросійськими і проукраїнськими силами. Позиції останніх були слабкі, але як мінімум в публічному просторі залишалося місце для якогось пікірування. Тепер же в передвиборних газетах панує повна однасторонність, головна теза якої — проти всього «старого» за все «нове». Головним ворогом оголошена корупція і колишні чиновники з Партії регіонів. Вельми сумнівна ставка, якщо врахувати, що ці самі чиновники є в партійних списках більшості фаворитів гонки.

(Продовження на 2-й стор.)

Назад, в СРСР? Пропутінські комуністи агітують за «світле минуле» на центральній площі Леніна у Сімферополі. Електорату для них у Криму, на жаль, вистачає...

НАТО ЗАСУДЖУЄ ІНТЕРВЕНЦІЮ РОСІЇ В УКРАЇНУ ТА ПІДТРИМУЄ САНКЦІЇ ПРОТИ МОСКВИ

НАТО РІШУЧЕ ЗАСУДЖУЄ ВІЙСЬКОВУ ІНТЕРВЕНЦІЮ РОСІЇ В УКРАЇНУ ТА ПІДТРИМУЄ САНКЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ І ДЕРЖАВ СВІТУ СТОСОВНО МОСКВИ. ПРО ЦЕ ЙДЕТЬСЯ У ЗАВЕРШАЛЬНІЙ ЧАСТИНІ ДЕКЛАРАЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНІЙ УКРАЇНІ, ЯКА БУЛА УХВАЛЕНА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ САМІТУ НАТО, ЩО ВІДБУВСЯ 4–5 ВЕРЕСНЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.

СПІЛЬНА ЗАЯВА КОМІСІЇ УКРАЇНА-НАТО НА РІВНІ ГЛАВ ДЕРЖАВ ТА УРЯДІВ

У той час, коли ми зустрічаємося сьогодні, Росія продовжує порушувати суверенітет, територіальну цілісність та незалежність України. Попри заперечення з боку Росії, російські збройні сили задіяні у безпосередніх військових операціях в Україні; Росія продовжує постачати зброю бойовикам у Східній Україні; вона тримає тисячі беззатних військ на своєму кордоні з Україною. Цей розвиток подій підриває безпеку України та має серйозні наслідки для стабільності та безпеки всього Євроатлантичного регіону.

Ми, глави держав та урядів у складі Комісії Україна-НАТО, однасторонно підтримуємо суверенітет України та її територіальну цілісність

у межах міжнародно визнаних кордонів.

Ми рішуче засуджуємо російську незаконну та нелегітимну самопроголошену «анексію» Криму, а також триваючу та умисну дестабілізацію Росією Східної України у порушення міжнародного права. Ми закликаємо Росію відмінити самопроголошену нею «анексію» Криму, яку ми не визнаємо та не будемо визнавати. Росія повинна припинити надавати підтримку бойовикам у Східній Україні, відвести свої військові та зупинити свої військові дії вздовж українського кордону та через нього, поважати права місцевого населення, у т. ч. кримських татар як корінного народу, а також утримуватися від подальших агресивних дій проти України. Союзники розглядають будь-які односторонні військові або руйнівні дії Росії на території України під будь-яким приводом, включаючи гуманітарний, як такі, що є кричущим порушенням міжнародного права.

Союзники підтримують зусилля Уряду України, у 4

т. ч. шляхом реалізації українського Мирного плану, спрямовані на дотримання політичного шляху, який відповідає прагненням людей в усіх регіонах України без зовнішнього втручання. Союзники вітають зобов'язання, взяті на себе усіма сторонами, у т. ч. у Женеві та Берліні, а також в ході інших триваючих переговорів, працювати для досягнення мирного вирішення ситуації. Водночас, незважаючи на взяті на себе зобов'язання, Росія фактично здійснила пряме військове втручання на територію України та посилила свою підтримку бойовикам. Ми закликаємо Росію змінити курс та вжити активних кроків для деескалації кризи, у т. ч. проводити конструктивний діалог з українською владою.

(Продовження на 3-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літання з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

«ЦЕ МІСТО Є І БУДЕ УКРАЇНСЬКИМ!»

Українським військовим вдалося зупинити танкові удари по Маріуполі, за допомогою яких противник сподівався забезпечити прохід до Криму. Про це сказав Президент України Петро Порошенко під час спілкування з колективом Маріупольського металургійного комбінату імені Ілліча, повідомили УНІАН у прес-службі Президента.
Президент наголосив, що робитиме все можливе для досягнення миру в країні. «Ми будемо все робити, щоб був мир, але будемо готуватися до оборони своєї країни», — заявив Порошенко та підкреслив, що Україна буде захищатися не лише військовими заходами, а й дипломатичними, залучаючи підтримку всього світу. «Ми переможемо, бо з нами правда, Господь. Бо ми прагнемо миру і спокою», — наголосив Глава держави.
П. Порошенко подякував працівникам заводу за вне-

сок в обороноздатність України. Він зазначив, що Маріуполь продемонстрував усій країні, «що таке шана та повага до українського прапора», а слава про те, як жителі міста готові його боронити, йде по всьому світу. «Потужний голос Маріуполя почує зараз весь світ. Весь світ дивився, як місто, громадяни України забезпечують безпеку», — сказав Глава держави. «Це місто є і буде українським», — заявив П. Порошенко і додав, що вся Україна готова допомогти боронити Маріуполь.

За словами Президента, в Україні достатньо сил, щоб захистити і місто, і країну. Але, зауважив він, і в Маріуполі, і у всій країні чекають лише одного — миру. За його словами, він пішов на переговори з президентом РФ Володимиром Путіним, вимагаючи гарантій, щоб після припинення вогню на землі Донбасу прийшов мир. Пре-

зидент підкреслив, що більше не допустить повторення подій 9 травня, які тоді відбувалися у Маріуполі. «Ми не дамо підпалити місто у прямому та переносному сенсі», — наголосив П. Порошенко.

ПрАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» — найбільше металургійне підприємство Донбасу, один з найбільших експортерів України. Має повний металургійний цикл. Виробляє гарячкатаний і холоднокатаний сталевий лист широкого сортаменту, у тому числі для суднобудування, труби (нафтопровідні, бурині, газо- та водопровідні). Єдине підприємство України, яке виробляє оцинкований лист та автомобільні балони для скраплених газів. Продукція комбінату сертифікована міжнародними класифікаційними товариствами. Щорічно виробляє 6 млн. тонн чавуну, 7 млн. тонн сталі, 5,3 млн. тонн прокату, 13,5 млн. тонн агломерату. Комбінат ім. Ілліча є колективною власністю товариства орендарів (близько 37 тис. працівників).

КРАЩЕ ВИБОРИ, НІЖ ВІЙНА

Росія вивела з Донбасу 70% військових, що перебували на території України. Про це заявив у середу на розширеному засіданні уряду Президент Петро Порошенко, передає кореспондент «Укрінформ».

«За останніми даними нашої розвідки, 70 відсотків російських військ виведено за кордон. Це ще одне сподівання, що мирні ініціативи мають гарну перспективу», — зазначив П. Порошенко. Він також наголосив, що сьогодні «від нашої спільної роботи, від єдності країни залежить те, наскільки ефективним буде подальший розвиток подій».

Участь у дострокових парламентських виборах мають взяти райони Донецької та Лугансь-

кої областей, які зараз перебувають під контролем бойовиків та згодом отримають особливий статус. При цьому вибір мешканців на цих територіях треба поважати, бо вибори — це краще, ніж війна, — заявив Петро Порошенко на розширеному засіданні Кабміну.

«Можу погодитися, напевно, ми будемо не у захваті від складу місцевих депутатів, яких на дострокових парламентських виборах обериуть мешканці Луганська і Донецька. Але хіба не краще, щоб політика вирішувалася виборчими бюлетенями, а не автоматичними чергами та залпами «Градів»? — заявив він.

На переконання Президента, альтернативи такому підходу не існує. «Ми маємо навчитися визнавати тих, за кого будуть голосувати у Донецьку і Луганську. І спільно будувати державу», — сказав П. Порошенко.

«НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ» ПО-КРИМСЬКИ

У Криму представники так званої «самооборони» заблокували роботу найбільшого автотранспортного підприємства анексованого півострова «Кримавтотранс», повідомляє кореспондент «Крим.Реалі».

Водночас йде блокування роботи кримських автостанцій. Зокрема, представники «самооборони» перебувають на станції «Східна» та на автостанції «Курортна», розта-

шованій на залізничному вокзалі в Сімферополі. Тут припинена робота кас з продажу автобусних квитків. У залі очікування станції «Східна» перебуває спецназ.

Про захоплення «Кримавтотрансу» і автостанцій на своїй сторінці у Фейсбуці написав кримський юрист Жан Запрута. За його інформацією 10 вересня до будівлі

центрального офісу увірвалися люди в масках зі зброєю. «Як підставу вони надали наказ в. о. «міністра» транспорту А. Цуркіна і постанову «Ради міністрів Криму» за підписом С. Аксьонова і М. Апанасюк про націоналізацію», — написав він. При цьому він вказав на те, що за законами Російської Федерації націоналізація проводиться іншим способом і без участі «самооборони»...

КРИМ НЕ ПРИЙМАЄ ПРЕСУ З МАТЕРИКОВОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНИ

«Укрпошта» заявила, що митна служба Російської Федерації відмовилася приймати періодику з материкової частини України на території анексованого Криму.

«Днями один з автомобілів «Укрпошти», що виконував магістральний поштовий маршрут Київ — Сімферополь і перевозив періодичні друковані видання, при в'їзді на Кримський півострів був зупинений посадовими

особами митної служби Російської Федерації й після митного контролю повернутий назад через заборону на ввезення періодичних друкованих видань на територію Автономної Республіки Крим», — говориться у заяві.

Як повідомили в прес-службі поштового відомства, через неможливість доставки періодичних видань на територію Криму «Укрпошта» скасовує курсування магістрального поштового маршруту в напрямку Київ — Сімферополь.

Прийняті до пересилання раніше періодичні друковані видання будуть повертатися відправникам, — зазначили у відомстві.

ПОКИ МАЄМО ЧАС, УСІМ РОБИМО ДОБРО...

Минуло п'ятницю на сторінці «Кримської світлиці» у соціальній мережі Facebook за цих окупаційних гнітючих обставин ми змушені були розмістити це тривожне повідомлення:

«Шановні читачі! Для продовження функціонування сайту газети «Кримська світлиця» потрібні кошти у сумі 1245 грн. на початку наступного тижня. Банківські рахунки (на яких немає грошей) у Криму не діють. Звернення до кількох політиків і громадських діячів виявились безрезультатними...»

Справді, якщо ми навіть мобілізували тут, в окупованому Криму, необхідну суму, ми б не змогли оперативно переказати її на потрібний рахунок у Києві. Хтозна, як розвивалися б події, якщо не ініціативність письменниці і журналістки газети «Україна

Молода» Наталки Позняк. Вона першою, по-колежанськи, відгукнулася на наше газетне «SOS!» і заклала читачів своєї сторінки в Інтернеті до підтримки сайту «Світлиці». І всього за кілька днів небайдужі патріоти і меценати перерахували необхідні кошти!

Пані Наталка від себе вже подякувала на сторінці у Facebook жертводавцям, які, на жаль, не всі себе назвали. Ось вони (за черговістю надходження):

Микола Рудаков (50 грн.); невідомий з банкомата в магазині «Взуття» на Хрещатику, 32 (200 грн.); журналістка Ярослава Музиченко (50 грн.); Павло Миколайович Чуб (100 грн.); письменниця Оксана Кротюк (50 грн.); невідомий благодійник із Чернівців (900 грн.); надій-

(Послання Св. Павла)

шло через систему Web Banking (900 грн.).

Завдяки названім і невідомим меценатам функціонування сайту «Кримської світлиці» продовжено ще на рік — ще й на модернізацію трохи лишається. Честь Вам і хвала від імені «Світлиці» і «світличан», від усіх наших читачів у Мережі! Зайве пояснювати, що в нинішніх обставинах, коли в захопленому Криму блокується передплата й поширення не лише нашої газети, а й усіх інших українських друкованих і електронних ЗМІ, Інтернет-версія видання набуває особливого значення. Дякуємо, що допомагаєте «Світлиці» світити й далі! Будьмо!

З вдячністю і повагою — редакція «КС»

КРИМ НАПЕРЕДОДНІ «ВИБОРІВ»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

За відсутності ідеологічного конструкта всі апелюють до головної публічної особи — Путіна. Кожна партія бореться за імідж найбільш пропрезидентської сили. На першій сторінці передвиборної газети КПРФ тільки дві цитати: «Путін про КПРФ» і «Путін про Зюганова», самому Зюганову дали заговорити лише на другій сторінці. А газета партії «Родина» нагадує, що її співзасновник — це Дмитро Рогозін, який тепер є близьким соратником «самізнаєє-кого». Втім, у цьому сенсі Крим мало відрізняється від інших регіонів Росії.

Зате Крим відрізняється в іншому. Звичайна історія для російської глибинки — політичні партії дружньо лають головного місцевого боярина (або його опричнину в місцевих Закзборах) і обцяють донести до царських палат всю правду про кривду. Але в Криму ця матриця зламана. Перші номери списку «Єдиної Росії» — в о голови республіки Сергій Аксьонов і спікер Держради Володимир Константинов — головні фігуранти «кримської весни». Вони ж — єдині афілійовані з Кремлем кримські політики. Критикувати їх — значить критикувати нове громадянство півострова. На це не наважиться ніхто. Більше того, доходить до абсурду, коли лідер місцевого осередку ЛДПР Сергій Шувайников в інтерв'ю розповідає про те, що він від природи опозиціонер: «Як і Володимир Вольфович — я завжди говорив гостро, різко», а абзацом нижче зізнається, що Жириновський взяв його на посаду голови осередку завдяки рекомендації Сергія Аксьонова та Володимира Константинова.

У той же час на виборах в Криму не представлена ліберальна «Громадянська платформа». В принципі, це закономірно. Для кримчан, котрі радіють новому громадянству півострова, вони занадто ліберальні, а для їхніх опонентів — недостатньо. Умовно кажучи, щоб отримати голоси останніх, «Громадянська платформа» має закликати повернути Крим Україні, чого вона собі дозволити не може. А будь-яка інша риторика з їхнього боку для проукраїнськи налаштованих кримчан буде недостатньо опозиційною.

Але куди більш помітна

практично повна відсутність кримських татар у партійних списках партій-фаворитів. У списку «Єдиної Росії» їх троє — Ремзіз Льясов (3-є місце), Лентун Безазієв (19) і Едіп Гафаров (40-е). У списку ЛДПР значиться лише Муса Сейтметов (15-й номер). У КПРФ, «Родина» і «Справедливої Росії» в списках і зовсім немає жодного кримського татарина. Це виглядає досить зморожено на тлі заяв Сергія Аксьонова про те, що представники кримскотатарської спільноти в органах влади «дозволять більш ефективно вирішувати національні проблеми».

Ще одна прикмета часу — повна відсутність у ЗМІ передвиборної соціології. Якщо вона і є, то лише в закритому форматі. Від того про результати можна тільки гадати: кримян шансів на потраплення в парламент обцяють КПРФ і ЛДПР. Вважається, що перші пройдуть за рахунок все тих же бабусь, а ЛДПР — як і скрізь у Росії — за рахунок любителів простих рецептів і епатажних обцянок. Причому на передвиборних плакатах цих двох сил кримчан агітують загальноросійські лідери — Зюганов і Жириновський. А от Сергій Миронов кримський осередок своєї «Справедливої Росії» увагою обділює.

Втім, з рекламою в ЗМІ все теж не густо. За російськими законами розміщувати політагітацію можна лише в тих виданнях, які зареєстровані за російським же законодавством. У Криму таких немає або практично немає. Від того вся агітація переважно віділана в «наружку».

Втім, особливої уваги до нинішньої передвиборної кампанії в Криму теж немає. На день голосування заплановані відразу два великих заходи в різних кінцях півострова — військово-історичний фестиваль у Севастополі і джаз-фестиваль у Коктебелі: ті, хто має намір їх відвідати, навряд чи дійдуть до дільниць у найближчу неділю. Водночас Сергій Аксьонов закликав опонентів нової реальності «заспокоїтися» і в день голосування «з'їздити на риболовлю».

Півострів розслабився і приготувався отримувати задоволення.

Павло КАЗАРІН,
кримський журналіст,
московський оглядач
«Крим.Реалі»

Призначені на 14 вересня вибори в анексованому Криму є незаконними, а їхня організація є кримінальним злочинем. Про це йдеться у повідомленні управління зв'язків з громадськістю та ЗМІ Генеральної прокуратури України (ГПУ).

Відзначається, що відповідно до п. 28, 30 ч. 1 ст. 85 Конституції призначення позачергових виборів у Верховну Раду Криму, а також чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування віднесено до повноважень Верховної Ради, яка не приймала жодних актів про призначення таких виборів на території автономії на 14 вересня 2014 року.

«Будь-які органи, їхні посадові та службові особи на тимчасово окупованій території і їхня діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом, а будь-який акт (рішення, документ), виданий такими органами або особами, є недійсним і не створює правових наслідків», — зазначають у ГПУ.

Підкреслюється, що проведення виборів на тимчасово окупованій території України з метою формування незаконних органів влади фактично є захопленням державної влади. За такі дії ст. 109 Кримінального кодексу передбачена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на термін до 10 років. У зв'язку з цим ГПУ заявляє, що «створення осіб, які організовуватимуть незаконні вибори в Криму, будуть розпочаті кримінальні провадження і будуть вживатися заходи щодо їхнього розшуку та притягнення до кримінальної відповідальності».

Так звана Держрада Республіки Крим ухвалила «закон» про статус депутата, що гарантує недоторканність. Про це повідомляє прес-служба кримського «парламенту».

Нагадаємо, депутати Верховної Ради АР Крим і депутати місцевих рад в Україні були позбавлені депутатської недоторканності рішенням ВР України в 2006 році.

НАТО ЗАСУДЖУЄ ІНТЕРВЕНЦІЮ РОСІЇ В УКРАЇНУ ТА ПІДТРИМУЄ САНКЦІЇ ПРОТИ МОСКВИ

СПІЛЬНА ЗАЯВА КОМІСІЇ УКРАЇНА-НАТО НА РІВНІ ГЛАВ ДЕРЖАВ ТА УРЯДІВ

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Союзники визнають право України на відновлення миру та порядку, захист своїх народів та території, а також захищають Збройні Сили України та органи безпеки й надалі докладати максимум зусиль під час поточної операції для запобігання жертв серед місцевого населення.

Союзники цінують відданість народу України свободі та демократії та його рішучість вирішувати власне майбутнє без зовнішнього втручання. Вони вітають проведення вільних та справедливих Президентських виборів у складних умовах та підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що свідчить про консолідацію демократії України та її європейських прагнень. Ми очікуємо, що майбутні вибори до Верховної Ради у жовтні цього року, як важливий елемент українського Мирного плану, сприятимуть цій меті.

Ми вітаємо дії інших міжнародних гравців, зокрема ОБСЄ, Європейського Союзу і Ради Європи, а також союзників індивідуально, що

сприяють деескаляції та мирному врегулюванню кризи.

В рамках нашого довготривалого Особливого партнерства НАТО послідовно підтримує Україну протягом цієї кризи, та усі 28 союзників, у т.ч. через механізми НАТО, посилюють свою підтримку для того, щоб покращити здатність України забезпечувати свою власну безпеку. Визнаючи наміри України поглибити Особливе партнерство з НАТО, ми активізуємо наші стратегічні консультативні в рамках Комісії Україна-НАТО. НАТО вже посилює існуючі програми у сфері військової освіти, професійного розвитку, управління сектором безпеки та наукове співробітництво з Україною у сфері безпеки. Ми й надалі будемо зміцнювати наше співробітництво у секторі безпеки і оборони в рамках Річних національних програм шляхом реалізації програм для України щодо розвитку спроможностей та сталого розбудови потенціалу. У цьому контексті союзники започаткують суттєві нові програми, які зосереджені на сферах командування, управ-

лінні та зв'язку, логістики, стандартизації, кіберзахисту, соціальної адаптації військовослужбовців, а також стратегічних комунікацій. НАТО також надасть Україні допомогу у реабілітації поранених військовослужбовців. Союзники посилюють присутність своїх радників в офісах НАТО в Києві. Союзники взяли до уваги нещодавній запит України щодо надання військово-технічної допомоги, і значна кількість союзників уже надають Україні додаткову підтримку на двосторонній основі, що вітається Україною.

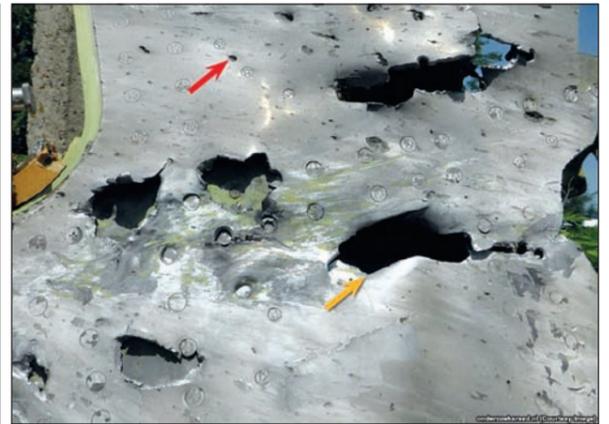
НАТО та Україна продовжуватимуть працювати для досягнення більшої взаємосумісності між Збройними Силами України та НАТО, у т.ч. шляхом продовження регулярної участі України в операції Альянсу, Сили реагування НАТО, а також Ініціативу Взаємопов'язаних сил. Союзники вітають участь України в Ініціативі операційної взаємосумісності з партнерами, цінують прояв

Україною інтересу до Програми розширених можливостей в рамках цієї Ініціативи та очікують на її майбутню участь.

За підтримки союзників, у тому числі через Річні національні програми, Україна залишається відданою реалізації широкомасштабних реформ для подолання корупції та сприяння інклюзивному політичному процесу, основаному на демократичних цінностях, повазі до прав людини, меншин, та верховенстві права.

Як відзначено на попередніх Самітах НАТО, у т.ч. у Мадриді, Бухаресті, Лісабоні та Чикаго, незалежна, суверенна та стабільна Україна, твердо віддана принципам демократії та верховенства права, має ключове значення для Євроатлантичної безпеки. Ми підтверджуємо нашу тверду відданість подальшому розвитку Особливого партнерства між НАТО та Україною, що сприятиме розбудові стабільної, мирної та неподільної Європи.

м. Ньюпорт,
Велика Британія
4 вересня 2014 року

Зовнішні пробіни на частині корпусу «Боїнга-777»

«БОЇНГ» ЗБИЛИ, СКОРІШ ЗА ВСЕ, САМЕ «БУКОМ»

ЕКСПЕРТИ УКРАЇНИ ПРО ЗВІТ НІДЕРЛАНДІВ

Малайзійський «Боїнг» впав через ураження зовні великою кількістю «високоенергетичних об'єктів». Такого висновку дійшли голландські експерти, які досліджували причини авіакатастрофи на Донеччині. 9 вересня комісія опублікувала попередній звіт. Українські експерти, перекладаючи текст документа на зрозумілу широкому загалу мову, зазначають, що звіт фактично підтвердив версію про атаку зенітним ракетним комплексом.

Літак, який зазнав аварії в небі над Донецькою областю, був технічно справний, йдеться у звіті. Аналіз розмов пілотів та членів екіпажу не виявив жодних свідчень про надзвичайну ситуацію. Двигуни працювали в нормальному режимі. Літаком керувала досвідчена команда.

Відтак, зважаючи на характер ушкоджень уламків, попри те, що їх не вдалося дослідити детально, все вказує саме на спрямовану атаку, дослівно — ураження великою кількістю високоенергетичних уламків. Віце-прем'єр-міністр України та голова державної комісії з розслідування причин катастрофи «Боїнга» малайзійських авіаліній Володимир Гройсман заявив, що українська сторона погоджується з висновками голландських експертів.

«Ми не відчували жодного тиску з боку наших міжнародних партнерів. Українська сторона, як відомо, не була допущена до пошукової і рятувальної операції. Тому ми не будемо поки забігати наперед, але попередні висновки, які зроблені в ході міжнародного розслідування, для нас не є несподіванкою, і ми вважiamo їх об'єктивними», — зазначив Володимир Гройсман.

На звіт експертів відреагувала також і російська сторона. За словами заступника голови «Росавіації» і представника Росії в міжнародній комісії з розслідування причин катастрофи Олега Сторчевого, опублікований звіт — лише початок розслідування. Тому говорити про причини падіння літака поки рано, адже зібраних даних вкрай недостатньо. Також чиновник зазначив, що втрачено багато часу і знайти частини доказів буде вкрай складно.

«Необхідно уважно вивчити усі дані радіолокації, провести патологоанатомічні експертизи. Схожі дослідження є абсолютною догмою для цивільної авіації, коли йдеться про розслідування авіаційних подій. Без усієї цієї інформації ми не можемо говорити про якісь попередні висновки щодо причин катастрофи», — сказав Сторчевий.

Натомість українські експерти запевняють, що голландці спрацювали блискуче, враховуючи умови і час, який у них був. Також юрист і фахівець з авіакатастроф Андрій Козлов говорить, що з опублікованого документа чітко зрозуміло, що причиною падіння літака комісія вважає влучання ракети: формулювання доволі чіткі і двох трактувань тут бути не може.

«Дуже важливо, що було зафіксоване ураження саме на пілотській кабіні. Це означає, що засіб ураження ініціювався, тобто підрив його бойової частини відбувся у передній напівплощині літака. Це, у свою чергу, означає, що точка зустрічі ракети і літака була упереджена, за курсом літака попереду. І це досить характерно для зенітних ракетних комплексів. Тобто це цілком може бути такий комплекс, як «Бук», — пояснює експерт.

Та попри це звіт ще не є остаточним, каже експерт, і поки варто утриматись від категоричних вердиктів. Комісія ж пообіцяла опублікувати наступний документ до кінця року. Внаслідок катастрофи, яка сталася 17 липня, загинули всі 298 людей, що були на борту «Боїнга». Захід і Україна заявляли, що мають докази того, що літак збили проросійські бойовики із комплексу «Бук» за ймовірної підтримки Москви. Бойовики і Росія свою причетність відкидають.

Левко СТЕК

ПРОКИНЬСЯ, РОСІЄ!

РОСІЙСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЗАКЛИКАЄ КРЕМЛЬ ЗУПИНИТИ АГРЕСІЮ ПРОТИ УКРАЇНИ

Російська інтелігенція вимагає від президента Росії Володимира Путіна негайно припинити агресію проти України. Про це йдеться в заяві «Конгресу інтелігенції проти війни, самоізоляції Росії та реставрації тоталітаризму», розміщеній на сайті організації.

«Усе більше й більше достовірних відомостей про перебування військ Російської Федерації на території України та їхньої участі в бойових діях. Усе більше й більше таємних, анонімних поховань російських громадян, військовослужбовців, які загинули на території України, — ганебних і образливих», — йдеться в документі. Зазначається, що сьогодні на громадян Росії лежить відповідальність за майбутнє. «Ми допустили до влади політичний режим, що розгорнув агресію, й ми повинні зробити все можливе, щоб зупинити Третю світову війну,

Марш миру в Москві 15 березня 2014 р.

ти антивоєнні акції та ініціативи, об'єднатися в широкій антивоєнний рух. Документ підписали понад 1800 осіб. Зокрема, правозахисник Людмила Алексєєва, письменник Людмила Уліцька, правозахисник Лев Пономарьов, рок-музикант Андрій Макаревич, письменник Володимир Войнович, актриса театру та кіно Лія Ахеджакова, історик Андрій Зубов, письменник Віктор Шендерович та інші.

На 21 вересня у Москві заплановано провести загальноросійський Марш миру. Організатори припускають, що в Марші візьме участь не менше 50 тисяч осіб. Про це повідомляється на сторінці заходу у Facebook. Зазначається, що марш стане природним продовженням та розвитком Маршу миру, який відбувся у Москві 15 березня.

«Ми вимагаємо припинення безвідповідальної агресивної політики російської влади. Ця політика не тільки принесла війну на землю України, а й коштувала життя тисячам українців і росіян. На українській землі гинуть та потрапляють у полон військовослужбовці російської армії, у тому числі строкової служби; це вже пряме, незакамouflуване військово вторгнення, якому немає виправдання», — йдеться в повідомленні. Організатори

наголошують, що політика Росії веде до наростання фашистських тенденцій в країні, ізоляції РФ у світі, тяжких економічних наслідків. «Навіть якщо зараз шалений тиск цинічної і брехливої державної пропаганди війни і ненависті тимчасово залишає нас у меншості, правда — на нашому боці. Але нас і сьогодні багато. І наш голос знову буде гучним. Ми хочемо, щоб його було почуто. Ми — за Мир», — йдеться у повідомленні.

Організатори зазначають, що політика Путіна супроводжується посиленням репресій всередині Росії, подальшим обмеженням прав і сво-

бод російських громадян. Також 12 вересня батьки загиблих в Україні російських військових вимагатимуть від Кремля сказати публічно про загиблих на Донбасі російських військових і дозволити їх поховати відкрито. «Зараз група батьків організовується», — розповіла в інтерв'ю «Цензор.Нет» Олена Васильєва, координатор військового блоку російської опозиції. — Точно знаю, з Тули та Ульяновська. Вони із солдатськими батьками із Пскова збираються 12-го числа вийти на Красну площу, хочуть подивитися в очі Путіну. Не знаю, що з цього вийде. Але будемо стежити»...

ТИМ ЧАСОМ...

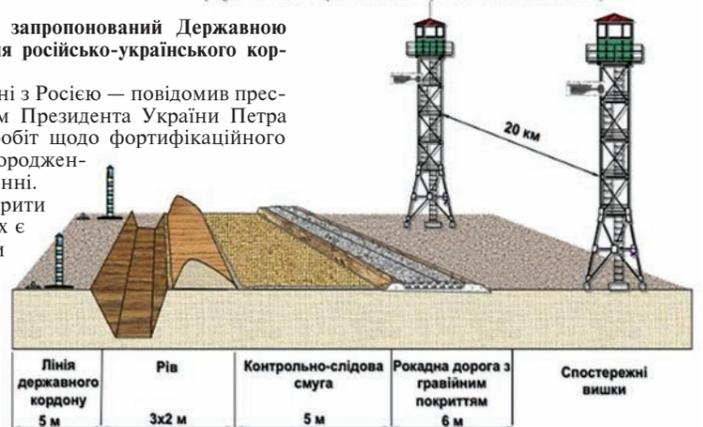
ВСЯ НАДІЯ НА «СТІНУ»?

5 вересня Кабінет Міністрів України затвердив запропонований Державною прикордонною службою України проект облаштування російсько-українського кордону під назвою «Стіна».

В Україні почали будувати оборонну стіну на кордоні з Росією — повідомив прес-центр АТО на сторінці у Facebook. «За дорученням Президента України Петра Порошенка розпочато виконання першочергових робіт щодо фортифікаційного обладнання та встановлення систем інженерного загородження на визначених рубежах», — йдеться у повідомленні.

У прес-центрі зауважили, що «заплановано створити два оборонних рубежі, основним призначенням яких є недопущення проникнення на територію України противника». На кордоні з РФ з'являться світлові смуги і рови, системи спостереження та сигналізації. «Основний обсяг робіт становить близько півтори тисячі кілометрів траншей та ходів сполучення, понад вісім тисяч окопів для техніки, понад чотири тисячі бліндажів та створення 60-кілометрового невибухового загородження», — говориться у повідомленні прес-центру АТО.

Сухопутна ділянка (Сумська, Харківська, Чернігівська області)

ОЗБРОЄНИЙ
І НЕБЕЗПЕЧНИЙ...

КРИМ СТАЄ
ЗАПОВІДНИКОМ
ДЛЯ БАБАЙВ?

Олександра Можаява на прізвисько Бабай, який став відомим завдяки відеороликам, у неділю, 7 вересня, помітили на площі Леніна в Сімферополі. Про це повідомляють «Крим.Реалі».

Бабай, який воював проти українських силовиків на Донбасі, перебував серед козаків на головній площі кримської столиці, де відбувся гала-концерт Міжнародного фестивалю козачої культури «Кримські тулумбаси». Серед журналістів і фотографів колоритний козак користувався підвищеною увагою.

За даними рупора самопроголошеної влади Криму видання «Кримінформ», Можаяв приїхав на півострів, щоб знайти поповнення для можливого продовження бойових дій на Південному сході України.

Сам він розповів, що всі розмови про його дезертирство з так званого «ополчення Південного сходу» є брехнею. «Вважайте, що я звідти і не йшов. Вважайте, що я приїхав з усіма привітаннями, розповідями, що там та як. Дивися, і новобранці підтягнуться», — сказав Бабай.

За даними російських ЗМІ, Можаяв з вересня 2013 року перебуває у федеральному розшуку за бійку в кубанській станції Виселки. Йому інкримінують ст. 119 («Погроза вбивством або заподіянням тяжкої шкоди здоров'ю») КК РФ, що загрожує до п'яти років позбавлення волі. Нещодавно Можаяв був затриманий поліцейськими на Кубані, але після втручання соратників-козаків йому вдалося звільнитися.

Лише після того, як Великобританія зафіксувала на українській території присутність російських танків, яких немає на озброєнні більше в жодній країні світу, а американський президент Барак Обама заявив, що наявність там озброєних російських військових є беззастережною, російські ЗМІ стали повідомляти, нібито ніхто ніколи і не намагався довести протилежне, що на боці сепаратистів воюють і російські добровольці, які виконують там свій «інтернаціональний долг», «прогнозують со своєю землі коричневу чуму».

Вперше за останні місяці можна було довідатися, що вони теж потрапляють в полон і гинуть, бо досі йшлося лише про втрати серед мирних жителів, які нібито і є метою воєнних дій українського війська.

Мало склалася (і склалася) враження, що українські «каратели» полювали на пацієнтів клінік, жінок та дітей, а «миролюбна» і «гуманна» Росія опікувалася їхнім прятанком, отже, світова спільнота мала переконатися, «кто искренне хочет мира на Украине».

Хоча насправді досягнути цього миру можна було елементарно: просто відкликати своїх солдатів з чужої території. І це було б значно кращою послугою для тамтешніх жінок і дітей, ніж провокувати воєнні дії і розруху, а потім лицемірно гнати на Донбас машини з гуманітарною допомогою.

Але ж тоді — ні тобі піару, ні розширення російських територій. Не буде підстав і в черговий раз ушпижити Америку, котру обрано сьогодні одним із основних об'єктів інформаційної війни, в запалі якої росіяни домарилися навіть до суцільної нісенітничі: це, виявляється, саме в Америці, в її лабораторіях було культивовано смертельний вірус лихоманки ебола (під такою ж назвою і з відповідною вбивчою силою у 90% від захворілих, як тепер спостерігається). А мета — знищити 90% всього людства, і передовсім це стосується Росії та дружнього до неї Китаю.

Але тільки чомусь ні там, ні

там не захворіло жодної людини, а хвороба лютує в Африці, до якої у Америки навряд чи є якісь геополітичні претензії. Доказом зловмисної бактеріологічної атаки виставляється і сподівання американських медиків знайти рятівні ліки — ще б пак, адже самі разом із спецслужбами і заварили цю кашу!

Тож не дивуюся і антиамериканським настроям на побутовому рівні — за радянських часів ця країна теж була джерелом «всесвітнього зла», але радянська пропаганда навіть не наближалася до такого абсурду.

Переводячи стрілки і рятуючи власну репутацію, росіяни торкнулися і особистостей. Під приціл потрапив олігарх Ігор Коломойський. Та й взагалі, ставлення до олігархів, особливо при владі, як виявилось, у росіян абсолютно нетерпиме. Звичайно ж, за винятком олігархів вітчизняних, у тому числі російського президента, власника 40 мільярдів доларів, який є одним із найбагатших людей світу, чим відверто пишається.

ОРДЕН ЗА ЗРАДУ

Щодо Ігоря Коломойського, то кілька місяців тому на російському ТБ показували, як його співплемінники — євреї здійснювали магічний ритуал, що прирікав неугодного на вірну гибель, відпускаючи його на каяття не більше місяця. Представники ЗМІ одразу ж підмітили, що проклятий «вбивця мирних громадян» негайно змарнів і вже ледь тримається на ногах. А він продовжує міцно «ледь триматися» і досі. Для російських телевізійників, як і у психіатрії, значення має лише те, що відбувається «тут і зараз». Вважається, що через три дні люди забули вже і про ці прогнози. А вони у нас такі дійсно безпам'ятні. Вже кілька разів ТБ ФМ демонструє сюжет, присвячений освідченню в ненависті до керівника «Приватбанку» його кримських вкладників.

«Не хочу залишати жодної копійки Коломойському, який вбиває жінок і дітей!» — шипить ображена Фондом захисту вкладників пані. Жінці вторить ще кілька її подібних осіб.

І нікому їм сказати: «Шановні! Навіть якщо ви зараз лопнете від злості, ваші кошти до вас із «Приватбанку» не повернуться. Йдеться про компенсацію ваших втрат із російського федерального бюджету, і ви намагаєтесь вирвати свої гроші не у Коломойського, а у матінки Росії, яка, власне, вам нічого не винна, і за ваших переконань було б моральніше дати їй спокій». Та не думаю, що хтось з таких міркувань відмовився б від компенсації

достої півбочки, свідчать звернення кримчан на «гарячу лінію» з місцевою владою: серед загальної кількості у 7 тисяч звернень найбільше їх від тих, хто не може повернути свої гроші.

А щодо Коломойського, то, поки «Приватбанк» з приходом сюди Росії не викинули з Криму, претензій до нього не було, банк користувався авторитетом і довірою.

Не думаю, що така політика керівництва Фонду захисту вкладників є не узгодженою десь за кулісами з кримською та федеральною владами. Як показує життя, «приватна ініціатива» за умов дії російських реалій досить обмежена. Вже позачинялися останні ларьки, що торгували підпільно горілкою, які здавалися безсмертними. Бо ті, хто їх «кришував», одержавши зарплату у 50 тис. рублів, уже не хочуть нею ризикувати через дріб'язкові хабарі. «Не беруть!» — скаржаться господар однієї з таких точок, подумуючи про перехід на торгівлю незабороненими товарами. А якщо «беруть» і навіть вимагають, то це вже точно не на свій страх і ризик. Така «економія» державних витрат явно перегукується зі звітами в. о. «глави» Криму С. Аксьонова президенту Путіну щодо навчання в Криму трьома «державними» мовами, у той час, як навіть у єдиній донедавна Українській гімназії україномовними лишилися тільки два чи три класи, що вже казати про інші навчальні заклади!

Реально ж у Криму культивується ненависть до всього українського. Прикметно, що на конференції терористів (таку назву в Україні одержало зібрання, що відбулося минулого місяця в Ялті), обговорюючи тему щодо гарантій неповернення Криму до складу України, її учасники заявили про необхідність ліквідувати де-юре таку державу, вважаючи, що де-факто це вже відбулося.

«Вже померла Україна» — такі написи почали з'являтися на парканах. А кримські

сам. А відмовляє їм не Коломойський, а той же Фонд захисту вкладників, попри обіцянки вищих осіб російської держави відшкодувати кошти повністю, оскільки Володимир Путін неодноразово заявляв, що через приєднання Криму до Росії ніхто не має нічого втратити.

І знову, як зазвичай, переводяться стрілки, хоча голова Фонду захисту вкладників і не приховує: у бочці меду таки є ложка дьогтю. Повністю компенсацію одержати не всі, в особливій зоні ризику ті, чия родина мала кілька вкладів. Реально ж, попри те, що прийом документів Фонду захисту вкладників завершив 23 травня, багато громадян або ще й досі не знають про подальшу долю своїх збережень, або ж одержали пропозицію задовольнитися лише частиною своїх коштів, а деякі вклади були і повністю проігноровані.

Це, зокрема, й великі грошові суми. А чому потерпає та чи інша людина — поясень немає, у всякому разі, її карають без суду і слідства, без адвокатів, не враховуючи пом'якшуючі обставини, і без права оскарження. Зважаючи на те, що я теж опинилася в числі потерпілих, — грабують не найбагатших. А керівник Фонду захисту вкладників не залишає і надії: «Ми так вирішили і змінювати своє рішення не будемо», — заявляє він. Про те, що ложка дьогтю вміщує з

ЗМІ ніяк не вгмоняться. Згадуючи про українських журналістів як про колег, тутешні борзописці одразу ж виправляються і називають їх ворогами. Вони не втрачають жодної можливості принизити державу, яка їх годувала, навчала, виводила в люди.

І це теж цілком в руслі розробок російських політехнологів. Хоча за ними встигають не всі: неуважні кримчани ще говорять і пишуть «на Донбасі», у той час, як російські журналісти вживають прийменник «в». Бо «в Донбасі» — означає «в державі», а не десь на українській периферії, у той час, як заперечення існування України традиційно підкреслюється відповідним прийменником — «на Україні».

Тож воюють росіяни відразу на усіх фронтах і не гребують ніякою зброєю. А в розмові із президентом Франції Франсуа Олландом Володимир Путін навіть повідомив, що, за бажання, за два тижні захопить і Київ. Щоправда, коли ці слова стали надбанням громадськості, він заявив, що слова вирвані із контексту. Але в контексті нашої дійсності вони звучать саме так, як їх і зрозуміли.

Одну із перемог Росія святкує вже сьогодні. Саме так було оцінено російською та деякою іноземною пресою план перемир'я, запропонований «новим Наполеоном» президентом Путіним, на який пристав і Петро Порошенко. Планом передбачається «особливий статус» для так званих донецької і луганської республік.

Це означає, що кров українських громадян проливалася марно, але не означає, що вогнище війни незабаром не перекинеться на сусідні регіони. А першою ластівкою в цьому процесі став Крим. І якби не «бліцкриг», який вдалося Росії тут втілити в життя, можливо, українська трагедія не мала б продовження.

Кольсь один із поетів порівнював Крим із орденом на грудях планети Земля. Тоді це порівняння мені дуже сподобалося. А тепер думаю: чи сумісний орден з зрадою? Хоча саме за це отримали нинішні кримські високопосадовці ордени від російського президента...

Тамара СОЛОВЕЙ

БИТВИ ЗА КРИМСЬКИХ ПЕНСІОНЕРІВ

Росія в Криму створила дивовижне суспільство — панівним соціальним прошарком у ньому стали пенсіонери, держслужбовці, поліція та військові. Тобто непродуктивний клас, нахлібники. Про «самооборону» можна сказати по-іншому — паразити. Такі собі соціальні блохи й глисти. І ці соціальні групи та верстви, будучи панівними, як і чив Маркс, створюють «надбудову» — ідеї, настрої, практики осмислення реальності.

Що характерно для ідей і настроїв теперішнього кримського суспільства — їх, цих настроїв, химерність і алогічність. Пенсіонери взялися мислити про геополітику, постові — про міжнародні питання. Середній клас розгублено мовчить, він відсунутий вбік, що природно: якщо раніше вони, виробники, допомагали своїм бабусям зводити кінці з кінцями, то тут самі чого доброго проситимуть у них в борг — пенсії будуть стабільні, а це — стабільність доходів — зараз в Криму головне. Що вже їх слухати! Думки пенсіонерів звучать все вагомніше, як же ж — вони годувальники.

Пенсіонери, як відомо, балакучі і люблять пообговорювати чудові речі — досі особисте життя актриси Гурченко чи співака Леонтьєва для них дуже цікаві. І ще вони люблять чутки — більше того, це їхній тип мислення — їм треба фантастичне, неперевіряване, але від того в їхніх очах більш правдоподібне, ніж будь-

який документ. Інтернету для кримських пенсіонерів майже немає, вони ним в більшості своїй не користуються, телебачення дивляться кремлівське. Виходить гримуча суміш: маячня Кисельова плюс фантастичні правдоподібні історії, плюс слабке розуміння сучасного життя — така вона, кримська масова свідомість у проявах панівного шару населення — пенсіонерів. Що в головах «самооборони» страшно уявити, але точно вже не менш химерне, а дрібні чиновники зрідка проглядають українські сайти, але, як у них заведено, думок не висловлюють.

При всьому тому відключаються українські оператори мобільного зв'язку. Спілкування з материковими українцями стає складним, але те, що необхідно їхнім онукам і онучкам, бабусям не так уже й важливе. Нестача перевіреної інформації не біда, коли через похилий вік більше цікавих фантастичним або тим, що нагадує про минулу молодість.

І при всьому тому — інформаційна війна. Тобто шквали дезінформації та інформаційного сміття. І відключення конкуруючих телеканалів. І знову цунами з брехні і напівправди. Пенсіонери для цього — відмінна публіка. Ще з радянських часів звикли довіряти надрукованому в газетах, вони і зараз вірять російському телевізору. Тим більше, що в Росії навчилися фаб-

рикувати переконливі кадри і забезпечувати їх лаконічними або розгорнутими коментарями — брехливими настільками, що це вже стало видом спорту: континентальні українці скоро будуть робити ставки на предмет того, до яких меж цинізму можуть дійти московські телевізійники.

Що виходить в результаті? Порожні полиці або ліки на аптечній вітрині втридорога не закриєш листом «Кримської правди», роботу не замінить випуском новин. Схоже, зріє в головах пенсіонерів думка, що Путіну дуже важко налагодити в Криму чудесне життя. Можливо, Путін не так уже цим питанням займається — безтурботним життям в Криму? А ще, напевно, думає такий пенсіонер, у всьому винен Аксьонов. Погано керує.

А ще є Україна, все більш непізнана. Російська пропаганда грає тут Україні на руку: українці, за її переконанням, жорстокі, керовані Заходом, нестримні, пловати хотіли на Кремль — і тому, в парадоксальному мисленні малоосвічених людей похилого віку, — сильні. І вони близько, за Перекопом. А Путін Кримом не дуже-то й займається. А Аксьонов — зрадник. А «Правий сектор» накопичує сили і лютує, щоб ось вже скоро увірватися до Криму.

Зараз постійно говорять про вироблення позиції щодо Криму, створення відповідних держструктур й іншого. Чому б не почати з виразного і легкодоступного виступу для кримчан, і для пенсіонерів зокрема? Вони повинні мати хоча б якісь аргументи для внутрішніх суперечок, хоча б типу «а Порошенко каже...». Але, звичайно, має йтися про систему державних і недержавних каналів мовлення, про створення інформаційних продуктів — від повністю офіційних до повністю приватних — для кримського споживача. Інтернету для цього звсіім недостатньо, інформація для пенсіонерів має доходити іншим (яким саме?) шляхом. Можливо, і не варто концентруватися на пенсіонерах, але не варто випускати з уваги як їхню численність у Криму, так і — див. вище — їхню впливовість. Російська пропаганда

буксує, її вплив є панівним зараз тільки тому, що вона майже не має протидії та конкурентів.

Зараз у Києві живуть у вигнанні найкращі кримські журналісти, найкращі політичні активісти та політконсультанти. Упевнений, вони з радістю взимуться за таку роботу — інформувати кримчан про стан справ у Криму, в Україні та й в усьому навколишньому світі. Справа, звичайно, в тому, що на порядку денному зараз Південний схід, але ця проблема, будемо сподіватися, скоро вирішиться. І тоді потрібно буде займатися Кримом, — цього чекає вся країна, кримчани у вигнанні і багато кримчан, які залишилися в окупації.

Андрій КИРИЛЛОВ,
кримський оглядач
(«Крим.Реалі»)

ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНІСТЬ КРИМУ: ДОСЯГНУТИ НЕДОСЯЖНЕ

Перебої з постачанням української електроенергії до Криму змусили російське керівництво актуалізувати питання енергозабезпечення півострова за рахунок власної генерації. Втім, досягнення жаданої енергетичної незалежності регіону потребує тривалого часу і чималих фінансових ресурсів. Ні першого, ні другого в російського керівництва немає.

У перші дні вересня російський прем'єр Дмитро Медведев повідомив про необхідність домогтися повної енергетичної незалежності Криму. «Ми продовжуємо співпрацю з нашими партнерами (Україна — прим. ред.). Звичайно, все це робиться не безкоштовно. Це абсолютно нормальні комерційні відносини, але у нас є спільна установка на те, щоб домогтися повної енергетичної незалежності», — сказав Медведев на зустрічі з віце-прем'єрами. При цьому голова російського уряду визнав, що питання це довготривале, і отримати результат неможливо «ні за день, ні за місяць». Між тим, розвиток ситуації підстерігає російську владу до ухвалення швидких рішень.

Відбудня війни

Питання про самозабезпечення Криму електрикою знову гостро стало на порядку денному після 31 серпня, коли на кілька годин була припинена подача електроенергії до Криму магістральними лініями під приводом «аварійної ситуації в енергетичній системі». А вже 2 вересня українська держкомпанія «Укренерго» повідомила кримській стороні про те, що кожні два дні до кінця місяця подача електрики з материка припиняється на 6 годин. Наступного дня офіційні особи невдоволено пов'язали такий стан справ з війною і російською інтервенцією на Донбасі.

«Підірвані терористами залізничні колії, переїзди і мости, зупинка декількох шахт у Луганській і Донецькій областях значно ускладнюють забезпечення енергооб'єктів України вугіллям марок «А» і «Т». Дефіцит палива і, як наслідок, дефіцит генерації електроенергії призводить не тільки до порушення балансу між генерацією та споживанням електроенергії, а й до можливих виявляти відключення електропостачання населення на території України в моменти пікових навантажень», — прокоментував ситуацію директор компанії «Укрінтеренерго» Володимир Зіневич. — У цей непростий час для України через руйнівні дії терористів страждають жителі країни. Пріоритетним напрямком для «Укрінтеренерго» є інтереси українських громадян, для яких тема енергозбереження стає особливо актуальною». У цьому зв'язку в Києві дали зрозуміти, що поки бойові дії тривають, економіку електроенергії, насамперед, за рахунок Криму.

Залежність від імпорту

З урахуванням того, що за рахунок власної генерації Крим забезпечує тільки 20% споживання, обмеження і, тим більше, повне припинення імпорту української електроенергії буде дуже болючим. Так, за інформацією Держкомітету цін і тарифів Криму, в 2014 році перетік електроенергії з України склав 2,5 млрд. кВт/год, а кримські станції виробляють лише 630 млн. кВт/год. Істотно збільшити цю цифру на наявних потужностях, навіть з урахуванням введених останніми роками об'єктів альтернативної енергетики — сонячних і вітряних станцій, не вийде при всьому бажанні.

«Поважний вік ТЕЦ Криму в поєднанні з періодичністю генерування енергії з понов-

лованих джерел означає, що регіон залишатиметься дуже залежним від імпорту енергії як з точки зору обсягу, так і з точки зору підтримки якості», — констатує експерт консалтингової компанії IHS CERA з енергетичних секторів і ринків Росії Крістофер Де Вер Волкер (цитуються за Forbes).

Таким чином, для отримання заявленої енергонезалежності необхідно буде збудувати в Криму нові потужності для вироблення відсутніх 80% електроенергії. Що, саме собою, є завданням нешвидким і недешевим. Саме тому Росії донедавна було вигідніше платити за українську електрику, нехай навіть за дуже високою ціною — 3,42 руб. за кіловат/годину. При тому, що відпускна ціна для інших імпортерів (Угорщини, Білорусі, Молдови) за підсумками минулого року становила в межах 1,9–2,5 руб. за кВт/год.

Мрії про незалежність

За оцінкою міністра енергетики Росії Олександра Новака, вартість повної енергетичної незалежності Криму складає приблизно 177 млрд. рублів (4,8 млрд. доларів за поточним курсом). Більшу частину цієї суми (48,7 млрд. руб.) пропонується витратити на прокладення кабелю через Керченську протоку. Трохи менше — 44,6 млрд. руб. — коштуватиме безпосереднє створення генеруючих потужностей на півострові. Йдеться про будівництво двох газових теплоелектростанцій: поблизу Сімферополя потужністю 660 МВт і в Севастополі на 220 МВт. Для порівняння: потужність найбільшої на сьогодні в Криму Сімферопольської ТЕЦ складає лише 68 МВт. Ще дві ТЕЦ — Камиш-Бурунська і Сакська — розраховані на 30 і 12 МВт відповідно. Для роботи настільки потужних нових станцій будуть потрібні додаткові обсяги палива, якими не володіє Крим. Тому пропонується ще й будівництво газопроводу «Кубань — Крим» з подальшим його підключенням до наявної магістралі «Джанкой — Феодосія — Керч» для постачання додаткових обсягів газу з материка. І ще 18,4 млрд. руб. має піти на створення електромережі та супутніх інфраструктурних об'єктів.

За інформацією російських джерел, будуватимуть нові ТЕЦ на півострові інжинірингова компанія «Технопромпекспорт», що входить в державну корпорацію «Ростех». Як пишуть «Ведомости», участь корпорації в цьому проєкті була погоджена на зустрічі президента РФ Володимира Путіна з гендиректором «Ростех» Сергієм Чемезовим 13 серпня.

Між тим, констатує видання з посиланням на чиновника російського Міненерго, в бюд-

жеті грошей на кримську генерацію немає. Поки що передбачається, що інвестором проєкту виступить сам «Технопромпекспорт» за підтримки кредитів державних банків, насамперед, Сбербанку і ВТБ. З банками проведені попередні консультації, але конкретні рішення про кредитування ще не ухвалені.

Крім того, профільні чиновники пропонували російським енергокомпаніям перенести в Крим ще не збудовані енергоблоки, які все одно треба вводити в експлуатацію, щоб виконати обов'язкові інвестиційні програми. Навіть обіцяли збільшити норму прибутковості з інвестпроєктів. Однак енергетики всі як один відмовилися переносити будівництво до Криму, побоюючись міжнародних санкцій. Раніше жертвами санкцій уже встигли стати п'ять структур «Ростех»: концерн «Калашников» з «Іжмаш», що входить у нього, Конструкторське бюро приладобудування, «Базальт», Концерн радіоелектронних технологій та «Сузір'я». Поповнити «чорний список» охочих немає. Тим більше, рішенням ЄС обмежені поставки або переміщення ключового обладнання та технологій для створення, придбання або розвитку в Криму, зокрема, проєктів у сфері енергетики.

Офіційно ж енергетичні компанії («Квадрант», «Інтер РАО», «Газпром енергохолдинг», «КЕС-холдинг» та ін.) послалися на те, що заплановані ними до зведення енергоблоків вже на стадії будівництва, тому перенести їх до Криму неможливо.

Таким чином, сьогодні питання фінансування проєкту зі створення власної кримської генерації залишається відкритим. Експерти вважають, що, швидше за все, «Технопромпекспорт» доведеться самостійно окупити проєкт будівництва кримських ТЕЦ і повертати кредити за рахунок підвищення тарифів для підприємств-енергоспоживачів. Відповідний документ уже готується в російському міністерстві енергетики. У цьому випадку термін повернення вкладень може скласти 15 років.

Втім, дефіцит часу — не менш болюче питання, ніж дефіцит грошей. Навіть за оптимістичними офіційними програмами введення нових генеруючих потужностей в дію відбудеться не раніше 2017 року. Тоді як Крим стикається з браком електроенергії вже зараз. І готової відповіді на запитання, як компенсувати дефіцит у найближчі три роки, не існує. Та й хто знає, що може трапитися за цей відведений термін, навіть не виключено, що приналежність Криму знову зміниться.

Роман НІКОЛАЄВ

(«Крим.Реаліті»)

ПРЕЗИДЕНТ СХВАЛИВ РЕФОРМУ ГТС

Президент Петро Порошенко підписав закон «Про внесення змін до деяких законів України про реформування системи управління Єдиною газотранспортною системою України».

Документ передбачає реформування НАК «Нафтогаз України» і підвищення економічної ефективності нафтогазової галузі відповідно до вимог законодавства ЄС у зв'язку з приєднанням України до договору про заснування Енергетичної співдружності.

Так, планується поділ «Нафтогазу» і створення на його базі двох компаній: ПАТ «Українська газотранспортна система», яке займатиметься виключно прокачуваннями газу, і ПАТ «Українські газові сховища», яке займатиметься виключно операцією накопичення газу у сховищах.

Згідно із законом Українська держава оголошує публічний конкурс на залучення інвесторів до модернізації та експлуатації ГТС. Такими інвесторами можуть бути лише компанії країн-членів ЄС, які відповідно сертифіковані, або США.

Так звана операторська компанія контролюється виключно Українською державою. 51% належить державі, 49% можуть отримати ЄС або США. Реформа «Нафтогазу» не передбачає передачі прав власності на газотранспортну систему і підземні сховища України.

ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ ШЕ 5 РОКІВ?

Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк вважає, що в п'ятирічній перспективі Україна може диверсифікувати постачання газу і перестати залежати від Російської Федерації в газовому питанні. Про це глава уряду сказав в інтерв'ю програмі «ТСН. Тиждень» на каналі «1+1».

А. Яценюк нагадав, що коли уряд розпочав роботу, в українських газових сховищах було 5 млрд. кубічних метрів газу: «Це практично нуль, тому що це так званий буферний газ, його викачати неможливо». «Зараз у нас вже близько 16 млрд. кубічних метрів газу. З 25 мільярдів, які ми купуємо в Росії, 15 ми вже почали купувати у Європейського Союзу через Польщу, Угорщину і Словаччину», — зазначив прем'єр. За словами А. Яценюка, основний реверс, запущений нещодавно, — це 10 млрд. кубічних метрів газу на рік через Словаччину: «Він суттєво допоможе нам пережити зиму». При цьому прем'єр зауважив, що Україні не вистачає ще 5 млрд. кубічних метрів газу. «Буде непростю. Тепло не буде, одразу попереджаю, але не замерземо», — попередив А. Яценюк.

Глава уряду зазначив, що шанси на отримання цього реверсу були вкрай низькі через тиск Росії, і відзначив спільну позицію всіх країн-членів Європейського Союзу та Європейської комісії безпосередньо у вирішенні цього питання. Відповідаючи на запитання, чи є запуск цього реверсу перемогою, А. Яценюк сказав: «Я не люблю кидатися цими словами. До перемоги ще далеко. Перемога — це тоді, коли ми не будемо взагалі купувати російський газ. Це не рік, це два, але в п'ятирічній перспективі ми можемо сказати, що Україна диверсифікує постачання газу і перестане залежати від Російської Федерації».

А. Яценюк також наголосив, що уряд бореться з корупцією в енергетичному секторі. «Це не всім подобається, перш за все, колишнім олігархам Януковича. Будемо відбирати майно, виключно на законних підставах, яке вони вкрали в державу. Будемо підвищувати ренти, змушувати платити податки», — пообіцяв прем'єр.

ДОНБАС НА ВУГІЛЛІ НЕ ЗАРОБИТЬ...

Україна потребує імпорту одного мільйона тонн вугілля на місяць через зупинку роботи ряду шахт і неможливості доставки вже видобутого палива з Донбасу на ТЕС, повідомив журналістам перший заступник міністра енергетики та вугільної промисловості Юрій Зюков.

«Унаслідок неможливості доставити вже видобуте вугілля нам необхідно приблизно один мільйон тонн імпортного вугілля на місяць», — сказав він. Ю. Зюков зазначив, що це вугілля планується імпортувати, перш за все, з ПАР, також розглядається варіант із купівлею в США. Для цих цілей необхідно додатково залучити близько 1,5 млрд. грн. Він також повідомив, що на сьогодні запаси вугілля на теплових електростанціях становлять 2,1 мільйона тонн, а для всього осінньо-зимового періоду потрібно мати на складах 3,5 мільйона тонн.

У містах Ровеньки та Свердловськ Луганської області терористи грабують шахти. Про це під час брифінгу заявив речник РНБО Андрій Лисенко, пише «Українська правда». «Зокрема, вивозять вугілля із шахт ім. Вахрушева та підприємства «Свердловантрацит», — додав він. Нагадаємо, минулого тижня РНБО також повідомляла про пограбування шахт та вивезення вугілля до Росії. Зокрема, на шахті «Антрацит» і «Червоний партизан», а також на сусідніх шахтах бойовики викрали близько 15 тисяч тонн вугілля...

ТИМ ЧАСОМ...

Росія може обмежити постачання електроенергії в Україну через відключення Києвом електропостачання в Криму. Про це заявив прем'єр-міністр Росії Дмитро Медведев в інтерв'ю газеті «Ведомости».

«Окремі частини України теж енергодефіцитні і отримують електроенергію з Росії. І той, хто приймає не дуже розумні рішення про обмеження поставок енергії в Крим, повинен розуміти, що можливі симетричні заходи», — зазначив прем'єр. Глава російського уряду додав, що залежність Криму від поставок електроенергії з України стає для київської влади інструментом політичного тиску на Росію.

Нагадаємо, Об'єднана енергетична система (ОЕС) України працює синхронно

МЕДВЕДЄВ ПОГРОЖУЄ ВІДКЛЮЧИТИ УКРАЇНУ... НЕІСНУЮЧІ ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ З РОСІЇ

(паралельно) з енергетичними системами Білорусі, Російської Федерації, Молдови, і через «Бурштинський енергоострів» з об'єднаними енергетичними системами країн Західної, Центральної та Східної Європи — колишнього УСТЕ (Union for the Coordination of Transmission of Electricity) — Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії. Це дозволяє експортувати електроенергію як у східному, так і західному напрямках. Україна виробляє профіцитний обсяг електроенергії, через що періодично накладаються диспетчерські обмеження для атомних електростанцій. Між Україною і Росією відсутні комерційні договори на поставку

електроенергії. Україна займається виключно експортом електроенергії.

Нагадаємо, з 3 вересня ДП «Укрінтеренерго», яке Кабмін у травні 2014 року визначив єдиним продавцем електроенергії в Криму, обмежив обсяги перетікання потужності енергосистеми України в Крим через дефіцит, що виник внаслідок війни на Донбасі. Як повідомляв раніше УНІАН, через нестачу енергогенеруючих потужностей, в Україні (не тільки в Криму) з 2 вересня вводяться аварійні відключення електроенергії під час ранкових і вечірніх пікових навантажень, орієнтовно о 9:00-11:00 та о 20:00-22:00 згідно з затвердженими графіками.

ПРЕЗИДЕНТА РФ Володимира Путіна шквалить об'єкти інфраструктури, що забезпечують газ, воду й енергію Криму — весь сухопутний коридор від півострова до Херсона. Про це в ефірі на телеканалі «Інтер» заявив народний депутат Анатолій Гриценко, передає кореспондент «Укрінформ».

ПУТІН хоче до осені створити сухопутний коридор до Криму, оскільки розуміє, що АРК в нинішніх умовах переизмувати не зможе. Таку думку в ефірі «5 каналу» висловив Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Білорусь Роман Безсмертний, передає кореспондент УНН.

ГЛАВА МЗС ФРН Франк-Вальтер Штайнмаєр не виключає російського захоплення українських земель для сухопутного доступу до Криму. В інтерв'ю газеті «Markische Allgemeine» німецький дипломат не виключив нової спроби анексії з боку Росії через те, що дістатися до Криму можна лише морем або повітрям, пише УП.

За словами Штайнмаєра, «російські сухопутні коридори так само суперечили б міжнародному праву і були б гідними осуду, як і приєднання Росією Криму».

«КРИМСЬКЕ УКРАЇНСТВО ПОТРЕБУЄ ПІДТРИМКИ МАТЕРИКОВОЇ УКРАЇНИ»

Зустрічі з кримськими українцями мене завжди хвилюють. Адже вільний розвиток цієї частини українства було раптово, брутально перервано російською окупацією. Кожен кримчанин української орієнтації, де б він не був — у Криму чи на материковій Україні, є частинкою цього світу і водночас неповторною особистістю, у кожного своє бачення нинішньої ситуації та шляхів розв'язання кримської проблеми. Одним з таких кримчан є Андрій Шекун, відомий кримський активіст, який свого часу побував у полоні в сепаратистів, пройшов через приниження і тортури, а тому надто добре уявляє внутрішній світ тих, хто приніс в наш дім «русскую весну»... Намагаюся з ним спілкуватися регулярно. Ось і цього разу я поставив кримчанину декілька запитань.

— Чи відчуваєте ви, Андрію, якісь позитивні зрушення в кримському питанні?

— На жаль, ні. Держава поки не займається активно Кримом. Добре вже те, що з'явився певний позитив у кримськотатарському питанні. Дехто з представників Меджлісу почав схилитися до співробітництва з окупаційною владою. Президент призначив на посаду уповноваженого з кримськотатарських питань Мустафу Джемілева. Після цього відбулося засідання Меджлісу 23 серпня, була серйозна розмова, і людей, які почали співпрацювати з окупаційною владою, відсторонили від керівних посад. Я вважаю, що це правильне рішення президента, але стратегічно найвірніше — в комплексі вирішувати питання всіх кримчан. Бо українців і проукраїнських росіян у Криму більше, ніж кримських татар. І вони також чекають, що влада зверне на них увагу.

— Знаю, що є певна образа на владу з боку саме проукраїнських слов'ян Криму...

— Так, бо найбільш упосліджені зараз саме українці. Українські школи брутально закривають, а татарські працюють, як і раніше. Якщо українка йде з віночком на голову по вулиці, її неодмінно затримують, тоді як до кримських татар ставлення толерантніше, вони мають право ходити в національному одязі. Інформаційного простору у нас взагалі немає... На телебаченні залишили одну українську програму з чотирьох. В знаменитій колись українській гімназії залишили тільки одну паралель, в Керчі українську школу закрили, в Шолкіно закрили... Розмовляти на вулицях українською просто небезпечно. Тобто це така путінська політика стосовно українців півострова. Стосовно нас вона однозначно найагресивніша. Прикро, що ні від президента, ні від Кабміну, ні від Міністерства освіти не чути заяв на захист українців Криму.

— А що влада могла б зробити?

— Не забувати про своїх громадян, уважно ставитися до них. І щось робити в сфері освіти. Якщо влада бачить, що ситуація така, — могла б запровадити і дистанційне навчання. Що б це давало? Це давало б можливість проукраїнськи налаштованим молодим людям мати державний атестат. Інтернет використовувати, а ще можна було б за рахунок держави організувати якісь короткочасні курси. Можна відкривати і приватні україномовні школи, недільні школи. Адже в Криму скоро буде армія безробітних україномовних учителів. Їх змушують перекваліфікуватися на російську мову. Але ж ми могли б бодай частині українських філологів, які проживають у Криму, забезпечити роботу за фахом. Що робить держава з вищеперахованого? Нічого. Жодної підтримки.

— А чи не здається вам, що у вікна цих приватних шкіл російські «казачки» і «самооборонівці» (а також їхні юні вихованці) будуть кидати каміння, бити наших учнів, погрожувати учителям?

— Треба пробувати — під лежачий камінь вода впаде! Якщо такі випадки невмотивованої агресії будуть, то і в ООН, і в ОБСЄ буде маса фактів про стан справ з кримським українством, це можна буде привертати до генциду, етноциду, лінгвоциду... Справді, у нинішній ситуації мало що можна зробити в Криму, але варто підтримувати (і формувати при потребі) музичні, танцювальні колективи — хай вони

будуть аполітичними, але ж... українськими. А ще можна підтримувати громадський сектор проукраїнський, який ще залишився. Треба щось робити, не можна спокійно дивитися на агресивне просування «російського світу» і на скорочення, зменшення українського.

— Але ж тепер створена «Державна служба з питань Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та тимчасово вимушених переселенців з Криму». Вона чим і могла б займатися...

— Так, служба є. Керує нею Іслам Киримли, всі працівники — кримські татари. Ми вийшли на керівника, дали свої пропозиції з кадрової політики, виступили з пропозиці-

А. Шекун

єю зібрати «круглий стіл» і пропонуємо створити Громадську раду при цій державній службі. А поки що чіткої структури там нема, і невідомо яким напрямком вона буде займатися. З часу переговорів з Ісламом Киримли пройшло більше місяця, але результатів — нуль. Про що ми можемо говорити? А за проукраїнську позицію переслідують, залякують, тягають у ФСБ...

— Можете навести конкретні факти?

— Звичайно, я щодня отримую тривожні листи з Криму. Львівська газета «Експрес» у мене брала інтерв'ю нещодавно, я про це згадував. Сьогодні йду на телебачення, буду говорити на цю тему. Можу навести уривки з листів. Наприклад: «Севастопольський журналіст російського походження Андрій Васильєв наляканий ситуацією, що склалася в анексованому Криму. У нього склалося враження, що 90% росіян Севастополя бажають масового винищення українців. А разом з ними і тих 10% «націонал-зрадників», які виступають проти цього. З твердженням «усіх хохлів треба винищувати» погоджується переважна більшість севастопольців, включаючи і освічених, інтелегентних людей. «Нас багато, а ти сам, тому мусиш долучитися до нас, якщо ти севастопольць, якщо росіянин... На іншу думку ти не маєш права!».

Або ще. Людина працює екскурсоводом, а тому просить не називати імені. В одній із своїх останніх подорожей він зафіксував прояви українофобії, які тепер можна спостерігати в різних кутках Криму. Ставлення до українців українців негативне через постійну антиукраїнську пропаганду у ЗМІ. Як свого часу Гітлер в усіх гріхах звинувачував євреїв,

так і тепер в усіх проблемах Криму винні «хохли». І сьогодні це слово є найлагіднішою назвою для українців. У великих чергах до російських банків, у відсутності медикаментів, у поганому туристичному сезоні, навіть у заторах на дорогах — в усьому винні «хохли». Ось ще кричущий випадок. В середині серпня його родичка звернулася до жіночої консультації міста Феодосії, вулиця Галерейна, 21. З проханням про допомогу у зв'язку з відсутністю ознак активності плоду. Її відмовилися обслуговувати у зв'язку з тим, що попередній запис у медичній картці було зроблено... у Львові. Молоду жінку лікарка схопила за руку, силоміць вивела до коридору і крикнула на всю лікарню: «Бандеровок не обслуживаю, вон отсюда!». Після цього випадку жінка звернулася до чергового лікаря, вже не показуючи йому картку попереднього обслуговування. На богослужіння в храмі УПЦ КП вже приходять працівники ФСБ і цілком демонстративно все фіксують, запам'ятовують людей. А потім ще й говорять священнику, що він повинен говорити, а чого не повинен. Такий ось психологічний тиск.

— Це справді жахливо...

— Кримських татар заціпати бояться, можливо, тому, що не хочуть загострювати політичну ситуацію в Криму. А ось українці у новій владі якраз «на порядку денному», і ними влада активно займається. Тому я хотів би почути позицію кримських татар, зокрема й Меджлісу, щодо захисту українців. Бо треба щось робити! Якщо вони вважаються такою впливовою політичною силою, що повністю формують державну службу з питань Криму, то могли б зайнятися й українським питанням. Українці Криму дуже поважають Мустафу Джемілева, тому вважають, що він міг би бути уповноваженим у справах всіх кримчан, а не лише кримських татар. Взагалі, призначення такої відомої і досвідченої людини уповноваженим з питань кримських татар є мудрим рішенням, але стратегічно неправильно було б зводити кримську проблему лише до проблеми корінного народу. Адже проукраїнських слов'ян у Криму не менше, ніж кримських татар, і вони не розуміють, чому Україна про них забула? Вони так і не дочекалися збройного захисту — хоч і мали на нього право, бо постійно приносили воду і харчі нашим бійцям, заблокованим у військових частинах, чергували там вдень і вночі, підтримували хлопців морально...

Як можна тепер лишати проукраїнські сили (акції яких навесні ставали шпору організованими і масовими) один на один з шовіністичною владою Криму? Дуже багато російськомовних одягали вишиванки і йшли на акції разом з нами. В деяких українських школах етнічних росіян навчалось навіть більше, ніж українців, — адже вони також тягнулися до України! Наприкінці минулого навчального року в ялтинській школі № 15 відбулися загальні батьківські збори, на яких оприлюднили підсумки щодо заяв стосовно мови навчання. Виявилось, що 70% батьків хотіли б, щоб мовою навчання їхніх дітей і надалі була українська. І це при тому, що відсоток українців у Ялті набагато менший, щось близько 20-25%. В нинішніх кримських умовах це справжній героїзм батьків! Ми що, будемо тепер спокійно дивитися, як ці люди, не отримавши підтримки, будуть зневірюватися в Україні? Якщо раніше, до Євромайдану, я представляв лише українську, україномовну частину населення Криму, то пізніше зрозумів, що варто підтримувати все проукраїнське населення півострова, не поділяючи його за національною ознакою. Адже таких людей ніяк не можна позбавляти підтримки, юридичного захисту! Тому позиція українців повинна бути активною, раціональною і вивірною. Якщо кримські татари вважатимуть за доцільне зосередитись на вирішенні лише своїх проблем, то в цьому випадку поряд з Мустафою Джемілевым міг би працювати і уповноважений президента з питань українців. У нинішній ситуації таке призначення було б вкрай доцільним.

Сергій ЛАЩЕНКО

Л. Богуцька

Ліза БОГУЦЬКА: «ОБШУК І ДОПИТ ПОВ'ЯЗАНІ З МОЄЮ ГРОМАДЯНСЬКОЮ ПОЗИЦІЄЮ...»

Кримську активістку і блогера Лізу Богуцьку випустили з райвідділу «поліції» Сімферопольського району, куди її доставили вранці 8 вересня після обшуку в її будинку. Як повідомила Ліза Богуцька кореспонденту сайту «Крим.Реалі», одна з претензій, яка була їй висунута під час обшуку і допиту в «поліції», — участь у зустрічі Мустафи Джемілева на в'їзді до Криму 3 травня.

«Коли ми сюди приїхали, вже мови про те, що я вдома готую коктейлі Молотова, боеприпаси різні, ядерні бомби, не вели. І говорили в основному про мою присутність за межами державного кордону Російської Федерації. І чи є у мене в комп'ютері матеріали, що сіють національну ворожнечу. Я сказала, що ніколи в житті у нас ні між ким не було ніякої національної ворожнечі, ми завжди любили одне одного», — розповіла Ліза Богуцька.

За її словами, допит проходив у рамках якогось кримінального розслідування. «Нібито коли перетинали кордон з Кримом, чулися якісь постріли, хтось когось смикнув за руку, й образили якогось мільйонера на прізвище Крупський. Питали, чи маю я претензії до самого Крупського, який теж вистрілюв у свою чергу, і претензії до самих кримських татар, які його смикнули», — повідомила вона.

Як розповіла кримська активістка, були й інші претензії. За словами оперативників, на Лізу Богуцьку нібито надійшли доноси від сусідів. «Заявили, що мої публікації в Фейсбуці мають екстремістський характер. З цього приводу подано заяви моїми сусідками, яким не подобається моє ставлення до Російської Федерації. Одна із сусідок провела нас, коли ми їхали. Вона посміхалася, раділа. Я помахала їй рукою. Були питання про моє ставлення до Росії, президента Російської Федерації, громадян Росії, чи не ображаю я їх», — розповіла Л. Богуцька.

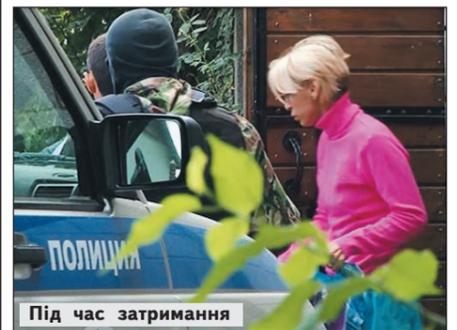
Кримчанка сумнівається, що її допит пов'язаний із розслідуванням зустрічі Мустафи Джемілева 3 травня. За словами Лізи Богуцької, ймовірна причина — майбутні вибори в «Держраду» Криму.

«Вони вважають, що я можу дати старт або фініш певній частині населення. Аксьонов щосили заявляє, що кримські татари підуть всі голосувати. Що всі підуть голосувати взагалі, що всі зробили вибір на користь «Єдиної Росії». Ймовірно, зараз людей з активною життєвою позицією, які мають широкий резонанс, спробують ізолювати. Намагатимуться тиснути на цих людей, щоб ми не завадили виборам», — повідомила Ліза Богуцька кореспонденту сайту «Крим.Реалі».

Вранці 8 вересня в будинок кримської активістки і блогера Лізи Богуцької прийшли з обшуком силовики. Як повідомив «Крим.Реалі» чоловік активістки, в будинок прийшли силовики в супроводі автоматників. Шукали наркотики, заборонену літературу, зброю. Після обшуку силовики вилучили всю комп'ютерну техніку, яку відвезли разом з Лізою в райвідділ.

Ліза Богуцька, відома під псевдонімом Ліза Богутські, писала в соціальних мережах і різних виданнях, у тому числі і на сайті «Крим.Реалі», гострі матеріали, спрямовані проти анексії Криму і на захист прав кримчан, не згодних з приєднанням Криму до Росії.

Р. С. Як стало відомо, наступного дня після звільнення Л. Богуцька виїхала до Києва, не чекаючи нових допитів і обшуків...

Під час затримання

«ЦЕНТР ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ» У КРИМУ ЗАЗНАВ АТАКИ...

Редакція інформгентства «Центр журналістських розслідувань» повідомляє, що видання зазнає потужних DDoS-атак і тимчасово недоступне. У зв'язку з великою потужністю DDoS-атак на сервер, розташований у Німеччині, хостер вирішив тимчасово його відключити.

Команда підтримки «Центру журналістських розслідувань» працює над усуненням неполадок — була зламана редакційна пошта Центру, повідомили в редакції.

В останні тижні співробітників видання викликали для бесід до ФСБ і прокуратури. Зокрема, кореспондент Євген Гаркуша був викликаний для «профілактичної бесіди» до Ялтинського відділу ФСБ, головний редактор ви-

дання Валентина Самар — до прокуратури Сімферополя.

Таким чином, як заявляють у редакції, потужну DDoS-атаку слід вважати черговим проявом тиску на незалежне ЗМІ, яке об'єктивно й достовірно висвітлює події в Криму і за його межами. До відновлення сайту новини розсилатимуться поштою і вивішуватимуться на сторінці Центру журналістських розслідувань у соціальній мережі Facebook <https://www.facebook.com/investigator.org.ua>

Напередодні виборів до Верховної Ради України в жовтні 2012 року на сайт «Центру журналістських розслідувань» була здійснена DDoS-атака. Водночас були атаковані і також стали недоступними сайти медіа-центрів гро-

мадської організації «Інформаційний прес-центр» (ІПС) у Сімферополі, Ялті, Феодосії, Євпаторії, Джанкої та Севастополі, а також розслідувальний проект ІПС-Севастополь «Громадянська оборона». Атака в цілому тривала 6 днів. За цим фактом ГУ СБУ в Криму порушило кримінальну справу за фактом злочину, передбаченого частиною 1 статті 361 Кримінального кодексу України — несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи електромереж, що призвело до витоку, втрати, підробки, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або

до порушення встановленого порядку її маршрутизації.

Масовані DDoS-атаки на сайт «Центру журналістських розслідувань» були також і під час Євромайдану в листопаді-грудні 2013 р.

«Центр журналістських розслідувань» — це медіа-проект кримської медіа та правозахисної громадської організації «Інформаційний прес-центр». Був створений у 2008 році, на початку 2014 року зареєстрований у Міністерстві України як інформаційне агентство. «Центр журналістських розслідувань» виробляє мультимедійний контент і випускає телепроект «Питання національної безпеки», що виходив до 1 серпня в ефірі Чорноморської ТРК.

КРИМСЬКИХ ТАТАР ЗАЛЯКУЮТЬ ОБШУКАМИ

У Криму знову провели масові обшуки в кримськотатарських сім'ях. У Нижньогірському районі співробітники правоохоронних органів побували відразу в декількох будинках. У всіх випадках силовики шукали зброю та екстремістську літературу в рамках кримінальної справи за фактом перекриття траси в Армянську 3 травня. У Меджлісі подію розцінюють як залякування і просять співвітчизників зберігати спокій.

Ранок минулої п'ятниці для сім'ї Параламових у селі Двуріччя Нижньогірського району почався з візиту слідчих і озброєних співробітників спецпідрозділу «Беркут» — загалом близько 15 осіб. Як розповів «Крим.Реалі» Руслан Параламов, близько 7.40 працівники правоохоронних органів під'їхали на легковому автомобілі «Лада Пріора» і поліцейському «КамАЗі». У цей час в будинку перебували дружина Параламова Зера, двоє маленьких дітей і його мама Пакізе-ханум.

«Поліцейські відкрили хвіртку, зайшли у двір, стали ломитися у двері. Коли я вийшов з дому, мене тут же повалили на землю і вдягли наручники», — розповів господар будинку. Після цього слідчий зачитав постанову Київського райсуду Сімферополя про обшук і дав команду підлеглим зняти наручники з Параламова.

Згідно з документом, метою силовиків були «зброя і боеприпаси, предмети, вилучені з цивільного обігу, література, спрямована на збудження ненависті або ворожнечі за ознаками статі, раси, національності, мови, ставлення до релігії, а також предмети, що мають значення у кримінальній справі». Йдеться про слідство у справі, порушеної за фактом перекриття траси в Армянську 3 травня, коли декілька тисяч кримських татар зустрічали народного депутата Мустафу Джемілева.

«Слідчий мені сказав, що я нібито замішаний у тих подіях, у мене є якісь кийки та інші предмети, хоча я не їздив того дня на кордон», — зазначив Руслан.

Обшук у будинку, за його словами, тривав близько двох годин. За цей час слідчі у присутності понятих оглянули всі кімнати, підняли диван, крісла, заглянули в шафи, на полиці, у різні коробки, комп'ютер Параламова, перерили всі речі, перегорнули книги, газети, зошити і блокноти.

«Особливо ретельно вони перевіряли коробку з моїми ліками, напевно, думали, що там є наркотики», — розповіла мама Руслана.

Слідчі також оглянули двір, свердловину, сарай і теплицю, в якій ростуть помідори. В результаті обшуку правоохоронці вилучили книгу «Життєпис пророка Мухаммада», видання «К'ур'ан Еліфбеси», «Kur'ani Kegim», кілька книг арабською мовою, а також відрізки білої і чорної тканини з арабською в'яззю. Ні зброї, ні кийків, ні інших предметів

силовики не знайшли, зазначив Руслан. Після обшуку його відвезли на допит в Нижньогірське РВВС.

«Під час бесіди поліцейські цікавилися, чи був я 3 травня в Армянську, питали про знайомих, які там могли перебувати, звідки у мене вилучені книги, чому вивчаю арабську мову. Мені нічого не пред'явили, зняли відбитки пальців, взяли зразок волосся і відпустили», — розповів він.

У Двуріччі Руслан Параламов з рідними живе понад 20 років, але, як зазначає господар будинку, нічого подібного в селі за цей час не було. «Раніше з боку влади таких дій не було. Раптом ні з того, ні з сього нас стали підозрювати в чомусь — недобре це», — обурюється Руслан.

Цього ж дня силовики увірвалися ще в кілька будинків у Нижньогірському районі. За словами місцевих жителів, обшуки були проведені одночасно у восьми мусульманських сім'ях. Серед постраждалих опинився голова Нижньогірського регіонального меджлісу Мустафа Салман, який проживає в селі Розливи. У нього, як і в інших, правоохоронці шукали зброю і релігійну літературу. Після обшуку його разом із синами також відвезли до райвідділу на допит. Через деякий час відпустили.

Зустрітися з головою місцевого меджлісу виданню «Крим.Реалі» не вдалося — Салмана не виявилось вдома. Його дружина Суваде-ханум повідомила, що він поїхав до Сімферополя. Повідомляти будь-які подробиці ранкового візиту правоохоронців вона відмовилася. Зв'язатися з ним телефоном не вдалося.

Сусіди Мустафи Салмана відгукуються про нього, як про порядну людину. Те, що відбулося вранці 4 вересня, їх шокувало, оскільки таке вони бачать уперше.

У МВС, прокуратурі та управлінні ФСБ Криму утримуються від будь-яких коментарів щодо фізичних масових обшуків у Нижньогірському районі.

«Зберігати спокій і терпіння»

У Меджлісі обурені діями правоохоронних органів. Там зазначають, що це не перші обшуки в кримськотатарських сім'ях за останні кілька місяців.

«У Меджлісі впевнені, що в цьому випадку йдеться не про пошук будь-яких екстремістів або радикалів», — сказав у коментарі для «Крим.Реалі» заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Наріман Джемал. — Я всім хочу нагадати, що табори підготовки бойовиків, якісь приховані терористичні організації в Криму шукали дуже давно і ніколи не знаходили, бо їх тут немає. Є проблема, що мусульманам Криму найчастіше сповідують різні напрямки Ісламу. Це внутрішня проблема кримсь-

Кадр з відео, знятого під час обшуку в домі голови Нижньогірського меджлісу Мустафи Салмана. 5.09.2014

котатарського співтовариства. Меджліс разом з Муфтіятим борюється з нею методами переконання».

Джемал вважає, що якщо у правоохоронних органів є законні підстави перевірити наявність у громадян зброї або заборонених предметів чи літератури, то це «можна зробити більш цивілізованим способом». «Чомусь обирається найбільш провокаційний спосіб. Я не думаю, що заборонені книги вимагають такої пильної уваги», — додав Джемал.

Дії силовиків заступник голови Меджлісу розцінює як спробу залякати співвітчизників. «У цьому випадку йде певне залякування кримських татар, кримських мусульман. Робиться це методами, що нагадують 18 травня 1944 року, коли рано-вранці озброєні люди вриваються в будинки, де ще сплять люди, і перевертають все догори дригом», — підкреслив Джемал.

Він запевнив, що всі випадки, пов'язані з обшуками в кримськотатарських сім'ях, у Меджлісі фіксуються. «Йде збір інформації. Не в останню чергу цим займається голова Меджлісу Рефат Чубаров, який на численних зустрічах з представниками авторитетних міжнародних організацій повідомляє про подібне ставлення влади до віруючих», — сказав заступник керівника представницького органу.

Наріман Джемал також закликав співвітчизників зберігати спокій і терпіння. «Ми переконані, що ця ситуація тимчасова, спрямована на те, щоб спровокувати кримських татар на якісь дії. Витримавши певний момент, ми прийдемо до того, що з нами почнуть розмовляти так, як ми самі того очікуємо», — додав він.

Зазначимо, що обшуки в кримськотатарських сім'ях у Нижньогірському районі стали продовженням низки подібних інцидентів. 21 серпня правоохоронці навідалися в будинок сім'ї Муслідинових у Бахчисарайському районі, 28 серпня — в будинок сім'ї Ібрагімових, а 3 вересня — в будинок сім'ї Чахалових у Сімферопольському районі. Під час обшуків силовики, які шукали наркотики і зброю, вилучили релігійну літературу.

Емір ДОСТИМ

РОСІЙСЬКА ПРАВЗАХИСНИЦЯ ВИКРИЛА «КРИМНАШИСТІВ» У БРЕХНІ

Відома російська правозахисниця, голова Московської Гельсінської групи Людмила Алексєєва викрила в брехні російські засоби масової інформації, що розповсюдили в мережі повідомлення про те, що вона нібито підтримує дії Росії з анексії Криму. Відповідна заява правозахисниці розміщена на сайті радіостанції «Ехо Москви».

«Я обурена тим, що мене приписують інтерв'ю зі схваленням російської анексії Криму. Я не раз заявляла і знову заявляю: я переконана, що захоплення Криму згубило мою країну», — заявила правозахисниця.

Вона назвала дії РФ з анексії Криму ганебним вчинком стосовно братньої України, яка переживає важкі часи.

«Хороший сусід має допомогти сусідові пережити труднощі, а не використовувати їх, щоб поживитися за його рахунок. Так повинні діяти і люди, і держава. У сучасному світі соромно і безглуздо бути загарбником. Потрібно домогтися, а не воювати», — заявила відома російська громадська діячка.

Л. Алексєєва

У КРИМЧАНИНА, ЯКИЙ ГОТУВАВ ПЛОВ НА МАЙДАНІ, РОСІЙСЬКІ СИЛОВИКИ ПРОВЕЛИ ОБШУК

Минулої суботи співробітники правоохоронних органів провели обшук у будинку підприємця Мустафи Османова з села Міжводне Чорноморського району Криму. Він став популярним у грудні минулого року, коли на своєму автомобілі приїхав на Майдан Незалежності, привіз продукти і казан, щоб готувати плов для протестувальників у центрі Києва.

М. Османов на Майдані

Як розповів для «Крим.Реалі» син бізнесмена Едем Османов, формальним приводом для обшуку стало нібито пограбування магазину в Чорноморському районі, з якого вкрали будівельні матеріали. При цьому сам Мустафа Османов є власником кількох магазинів, ресторану та готелю.

«До нас приїхали 12 осіб (співробітників правоохоронних органів — прим. ред.). Спочатку вони вели себе брехом, а потім, коли побачили, що ми не піддаємося такому впливу, змінили тон. Їх поставили перед фактом, що 12 осіб у будинку не увійдуть проводити обшук. Вирішили, що буде два слідчих, на кожного по понятю, плюс відеокамери. Такими методами дали їм можливість провести обшук. Решта прибули стояли як спостерігачі», — розповів Османов.

«Під приводом вкрадених будматеріалів у сусідньому селищі шукали лопати і відра, але не зрозуміло, навіщо для цього потрібен був кінодлог із собакою і навіщо вони

в жіночій білизні шукали лопати?» — дивувався він.

За словами Едема Османова, в результаті обшуку слідчі вилучили стару пластикову пляшку, схожу на бульблятор — саморобний пристрій для куріння наркотиків. «У нашому дворі при Україні жило близько 60-ти осіб-робітників. Бог його знає, хто чим займався. Пляшка була захована під камінням. Видно, що лежала там рік-два. Її вилучили на експертизу, — пояснив Едем. — Також забрали старий розібраний пневматичний пістолет, який не стріляє вже років п'ять. По діаметру ствола можна зрозуміти, що це явно не бойовий пістолет». За словами Османова, слідчі акцентували увагу на цьому пістолеті, сказавши, що передадуть його на балістичну експертизу.

У будинку ж, за словами Едема, правоохоронці нічого не знайшли. «Перерили все, включаючи записники. В них перегорнули кожну сторіночку, переглянули записи настільки прискіпливо, намагалися знайти щось,

до чого можна причепитися», — додав він.

Едем Османов не виключає, що обшуки в будинку можуть бути пов'язані з позицією їхньої сім'ї, яку вони не приховують. «Ми явно висловлюємо своє невдоволення всім, що відбувається, і не приховуємо цього. Я, наприклад, з братом їджу з прапором України в машині, незважаючи ні на що, носимо жовто-сині браслети. У нас у дворі висить кримськотатарський прапор», — розповів Османов.

При цьому він не збирається змінювати свої погляди. «Я не беру ні російський паспорт, ні російські номери на авто, ні російські товари. Обшуками нас не залякати», — підкреслив Едем.

Те, що відбувається, він розцінює як спробу тиску на кримських татар, оскільки це вже не перший обшук у будинках співвітчизників. «Зараз йде спроба морального пресингу кримських татар. Вони (співробітники правоохоронних органів — прим. ред.) в нас бачать п'яту колону. Звичайно, бо ми не підтримуємо нинішнє правління і взагалі анексію, їм тепер треба втихомирити кримських татар. Таким чином вони намагаються морально натиснути, створити психологічний стрес. Але ми пройшли багату чого, і з нами цей варіант не проходить», — заявив Едем Османов.

Тим часом... Самопроголошений прем'єр Криму Сергій Аксьонов заявив в інтерв'ю агенції «Інтерфакс», що напередодні виборів, які відбудуться 14 вересня, кримська влада побоюється активізації діяльності на території півострова українських радикальних організацій, повідомляють «Новості Криму». За його словами, на даний момент усі силові структури на півострові приведені в повну готовність. «Глава» кримського уряду також повідомив, що самі кримчани активно повідомляють працівникам спецслужб про заходи, які так чи інакше можуть нашкодити життю кримчан...

БАТІГ І ПРЯНИК

Представник маріонеткової влади Криму Сергій Аксьонов закликав кримських татар не бойкотувати парламентські і муніципальні вибори, що пройдуть 14 вересня, обіцяючи їм гроші. Про це пише «Коммерсант».

На конференції, присвяченій проблемам кримських татар, він заявив, що на їхнє облаштування буде виділено 10,8 млрд. рублів (близько \$300 млн.). А представник президента Росії в Криму Олег Белавенцев заявив, що кримські татари з'являться в його апараті.

У Меджлісі кримських татар, представники якого не отримали слова на конференції, назвали збори «передвиборною акцією». Експерти зазначають, що легітимність майбутніх виборів без участі кримськотатарської меншини «буде піддаватися сумніву».

Аксьонов повідомив, що у Федеральній цільовій програмі розвитку Криму до 2020 року на облаштування репатріантів (кримські татари почали повертатися до Криму з депортації 25 років тому) виділено 10,8 млрд. рублів. «Уже сьогодні на облаштування депортованих спрямовано з федерального бюджету 450 мільйонів рублів з 800 запланованих цього року. Ці гроші підуть, наприклад, на газифікацію селищ компактного проживання». Також Аксьонов пообіцяв відремонтувати мусульманські святині (до списку потрапили мечеті XV і XIX століть і єдиний в Криму мусульманський монас-

тир XV-XVI століть).

Голова Меджлісу Рефат Чубаров повідомив на своїй сторінці в «Фейсбук», що виступити на конференції делегували його заступника Ахтема Чийгоза. Але йому було в цьому відмовлено організаторами заходу. Меджліс хотів порушити на конференції питання про заборону на в'їзд до Криму лідерам народу (до 2019 року відвідувати територію РФ не можуть экс-глава Меджлісу Мустафа Джемілев і Рефат Чубаров) і на проведення мітингу (зокрема, був заборонений траурний мітинг в річницю депортації 18 травня). Крім того, Меджліс обурює проведення обшуків у мечетях, медресе і будинках мусульман.

Заступник голови Меджлісу Наріман Джемал заявив, що конференція була «петимборною акцією». За його словами, кримська влада «багато обіцяє» кримським татарам, але «мало робить». «Різними обіцянками наш народ намагаються заманити на виборчі дільниці».

За оцінками Меджлісу, взяти участь у виборах збираються від 20 до 30% кримських татар (12 червня Меджліс заборонив «співвітчизникам» балотуватися на виборах і голосувати). «Багато хто з них планує прийти на дільниці і зіпсувати бюлетень», — упевнений заступник голови Меджлісу.

Нагадаємо, 14 вересня в Криму відбудуться вибори до парламенту та муніципальних рад. Лідер Меджлісу Рефат Чубаров закликав кримських татар бойкотувати ці вибори.

ВІДВЕРТА БРЕХНЯ І АГРЕСІЯ ПУТІН І РОСІЙСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СУПРОТИ УКРАЇНИ

Поведінку політичних і церковних керівників Росії супроти України протягом останніх місяців цього року було передбачено майже дві тисячі років тому. Апостол Матвій у своєму Євангелії попереджав: «Стережіться лжепророків, що приходять до вас в овечій одежі, а всередині — вовки хижі» (Матвій 7.15).

На жаль, велика частина громадян України в щось таке повірити не хотіла. Але факти — річ уперта.

Документальне свідчення правдивості цієї притчі подає, серед іншого, фільм відомого у світі словацького кінорежисера Павла Барабаша про незайману природу словацьких гір. У серії фільмів під назвою Татру є й цікава картина про поведінку зголоднілого вовка «Волання дичавини».

Щоб на високогірному пасовиську якомога ближче підійти до своєї жертви — вівці, вовк, як висвітлює фільм Барабаша, спершу вивалює в овечій екскрементах. Нейтралізував власний (вовчий) запах, щоб таким чином йому було легше накинута на свою жертву. Коли «наївна» вівця збагнула цей вовчий трюк, було вже пізно...

Так воно і з сучасними російськими вовками в овечій одежі в Україні.

Тривале заколисування українців, що вони — «братський народ», про «вічну дружбу», про Україну як осереддя «Святої Русі», і що «Київ — це наш новий Єрусалим, серцевина нашого життя», та інші «компліменти» в цьому ж дусі, наприклад, від патріарха РПЦ Кирила, мали на меті одне: знизити інстинкт самозбереження «українських овечок», щоб згодом їх стрити і рвати. Про це свідчить російська агресія на українському Донбасі.

Євангельська притча про вовків в овечій шкурі, це не байка, а реальність нашого часу. Вона викриває сучасних московських окупантів без яси і тих, у ясах, що поведуться по-вовчому. Безпардонна брехня Путіна про те, що війська Росії не воюють на території України, є тому прикладом.

Після окупації українського півострова Крим російськими «зеленими чоловічками» Путін невдовзі зізнався, що це були російські військові.

У Криму розпочалися переслідування віруючих не московського православ'я та мусульман. Заохоченням стала заява апологета відродження російської імперії, патріарха Кирила, який 14 березня 2014 року назвав ворогами усіх, хто хоче «розділити наш народ, і особливо відірвати південні й західні російські землі від єдиного «русского мира». Цю мантру Кирил в різних варіантах повто-

рює вже принаймні 20 років. Ще 1994 року він (тоді в ранзі так званого «міністра закордонних справ» Московської патріархії) сказав: «Церква сприймає розпад єдиної держави (СРСР) як трагедію. Тому ми (московський патріархат) вважаємо, що будь-які розумні зусилля, спрямовані на відновлення Вітчизни, це — благо. Росіяни, українці, білоруси — це єдиний народ». Ось тобі «розумні зусилля» одного з реставраторів російської імперії!

Сказано це було ще до того, як Путін пролляв крокодилячі сльози над розвалом СРСР, назвавши це найбільшою трагедією ХХ століття.

Ось «задушевні» обійми тих, хто пройшов школу НКВД-КГБ. Треба ще приклади?

На початку червня цього року так званий «народний губернатор» угруповання «Донецька народна республіка», що визнано в Україні терористичним, Губарев, заохочений завою Кирила, сказав, що російських найманців-терористів на війну в Україні благословила Російська православна церква, бо «це — війна за «русский мир». Це — війна за «Новоросію». «Це — війна за свободу від фашизму українського», — заявив російський нацик, у минулому член неонацистської організації «Русское национальное единство», яким керує горезвісний ще з часу московського путчу Олександр Баркашов.

Активно стежить за подіями в Україні вірний слуга патріарха Кирила священник Ілій (Ноздрін), що мешкає у підмосковному Передельніно на території патріаршого подвір'я. Наприкінці травня він публічно закликав Христа, Богородицю, Архистратига Михаїла і всіх святих визволити «малоросів від западців і американо-бандерівської смуги».

Православний сталініст отець Ілій, як повідомляє інформаційне агентство РІСУ, є духівником чи то сповідником патріарха Кирила. Все стає на свої місця. Тепер всім ясно, якими етичними цінностями живе Московський патріарх і керівництво РПЦ.

Нове — це призабуте старе

У червні 1996 року, на п'ятиріччя своєї інтронізації, попередник Кирила, патріарх РПЦ Алексей II клявся: «Рука об руку с государственной властью Церковь будет вести Россию к Великому и Мошному». Це було сказано під час Першої Чеченської війни. Благословляючи російських православних на війну з «невірними» Ічкерією, Патріарх демонстрував, якою важливою є для Російської православної церкви симфонія, просто нерозривний зв'язок між церквою і державою.

Без цього зв'язку з царством кесаря РПЦ ніколи в історії не діяла, завжди активно брала участь у «соборанії» чужих земель.

У липні 1927 року місцезблоститель патріаршого престолу РПЦ митрополит Сергій (Страгородський) самовільно, без погодження з іншими ієрархами-колегами, оприлюднив Декларацію лояльності РПЦ до сталінського режиму. В цьому документі мовиться, що радості радянської влади є радостями Російської православної церкви, а невдачі влади є невдачами РПЦ. Це був акт її моральної капітуляції перед Сталініним.

Восени 1942 року, з нагоди 25-річчя більшовицької революції, цю лояльність було продемонстровано знову. У вітаннях, надісланих до Кремля, повідомила газета («Правда» 09.09.1942), митрополит Сергій назвав тирана «богоизбранним вождем воинских и культурных сил» СРСР.

Митрополит Сергій помер 1944 року, а патріархом було обрано Алексея (Симанського), котрий на початку ХХ століття очолював Тульське відділення антисемітського й шовіністичного «Союзу Русского народа». Після свого обрання новий патріарх Алексей I закликав свою паству коритися і вірно служити «богоустановленной власти» Сталіна («Правда» 07.02.1945).

Хай живе брехня, якщо вона в інтересах держави

Російська православна церква завжди дбала про пишноту обрядів, церемоній, тобто зосереджувала увагу на зовнішніх атрибутах своєї діяльності. Навчання віруючих Євангельських правд було для неї чимось другорядним. Про це свідчать такі дані.

Згідно з результатами соціологічних опитувань, проведених у Росії наприкінці березня цього року, 54% опитаних громадян Російської Федерації вважають, що державі дозволено брехати у ЗМІ, якщо це в її (держави) інтересах. Дані опитування російського «Левада-Центру» свідчать про те, що 58% громадян Росії вважають правильним дати терористам в Україні зброю, а 31% висловлює за введення російських військ до України.

Це — страшні результати. Це — показники діяльності РПЦ у середовищі своїх православних овечок. Стає моторошно.

Російська православна церква на початку ХХІ століття дозволяє своїм віруючим брехати, якщо йдеться про інтереси держави. Пересічний віруючий це розуміє так: якщо держава має право брехати в її інтересах, то я, її простий громадянин, також маю право так чинити, зокрема, коли йдеться про інте-

Путін і Кирил

реси мої і моїх дітей. Як тут не згадати відому народну мудрість часів совдепії: хто не краде в державі, обкрадає свою сім'ю...

Чого ж дивуватися «простим смертним», якщо лицемірить сам святійший РПЦ Кирил. На офіційному сайті Московської патріархії він оприлюднив 14.08.2014 року листа до предстоятелів Православних церков, в якому звинуватив «розкольників» (УПЦ КП) та «уніатів» (УГКЦ) у нищенні «канонічного православ'я» в Донецькій та Луганській областях. Наступного дня цей лист із невідомих причин зник з усіх сайтів РПЦ. Через кілька днів там з'явився текст листа до ООН, до Ради Європи та ОБСЄ з проханням патріарха Кирила захистити «православних християн Східної України». Патріарх просить авторитетні міжнародні організації протидіяти «спробам уніатів і розкольників завдати шкоди канонічному православ'ю в Україні».

Весь цивілізований світ бачить, що найбільшою шкодою віруючим на Донбасі і в Україні взагалі завдає путінський режим Росії, його всебічна підтримка терористів на сході України.

1918 року уродженець Києва філософ Микола Бердяєв написав: «Московський шовінізм у московській церкві — це суто московська національна її прикмета. Московська церква насичена московським шовінізмом від гори до споду і в минулому, і в сучасному».

У цій церкві начебто було охрещено і сучасного керівника Росії Володимира Путіна, як він сам про це каже. Виникає запитання, чому патріарх РПЦ Кирил як духовний батько не впливає на своє чадо — православного керівника Росії Путіна.

Українці ж повинні знову і знову згадувати слова Тараса Шевченка: «Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрості би була своя... Знали б, хто — твій справжній брат, а хто — вовк в овечій одежі».

Іван ГВАТЬ,
дослідник, публіцист

Радіо «Свобода»

«ПОВСТАВ КАІН НА АВЕЛЯ, БРАТА СВОГО...»

ЗАЯВА ПАТРІАРХА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ ФІЛАРЕТА

І сказав Каїн Авелю, брату своєму: [ідемо в поле]. І коли вони були в полі, повстав Каїн на Авеля, брата свого, і убив його. І сказав Господь [Бог] Каїнові: де Авель, брат твоїй? Він сказав: не знаю; хіба я сторож братові моєму?

Книга Буття 4:8-9

Дорогі брати і сестри, всі люди доброї волі!

З великим жалем зобов'язаний нині вголос сказати, що серед правителів світу цього, які за фактом хрещення належать до Православної Церкви, виявився справжній новий Каїн — не по імені, але по справах.

Справи ці свідчать, що згадуваний правитель, як і перший в історії братовбивця Каїн, підпав під дію сатани.

Зі Священного Писання ми знаємо, що два великих гріхи, вбивство і неправда, перебувають у тісній єдності між собою, адже начальником і натхненником обох є диявол. Тому всякий, хто віддається цим гріхам, за словами Спасителя, має батьком своїм диявола: «Ваш батько є диявол; і ви хочете виконувати похоті батька вашого. Він людиновбивцею був споконвіку і не стоїть в істині, бо істини немає в ньому. Коли він говорить неправду, від себе говорить, бо він неправдомовець і батько неправди» (Євангеліє від Іоанна 8:44).

«Від усякого, кому дано багато, багато й вимагається, і кому багато довірено, з того більше й спитають», — говорить Господь Ісус Христос (Євангеліє від Луки 12:48). В руки згаданого правителя дана велика влада, але ми і весь світ є

свідками того, що цю владу він обернув не на творення добрих діл, а на зло.

Саме з його волі засоби масової інформації очолюваної ним країни вдень і вночі багатьма мовами світу розповсюджують цинічну брехню про Україну, сіють ворожнечу проти українського народу, проти нашого прагнення буди незалежними та будувати власну суверенну державу, спонукають до кровопролиття і вбивства на Донбасі.

Сам він говорить відверту і явну неправду: організовуючи та засилаючи в нашу державу вбивць-найманців, — каже про «внутрішній конфлікт», до якого він нібито не причетний; направляючи в Україну підлеглі йому війська, — всюди публічно заявляє, що цих військ немає. В той час, коли в Україні загинуві воїни, захисників Вітчизни, ховають як героїв, — загинуві на Донбасі воїни його країни ховають таємно, ретельно приховуючи правду про обставини їхньої смерті.

Цей правитель цинічно бреше, кажучи, що очолювана ним країна не є стороною конфлікту в Україні, — хоча саме він зробив усе для того, щоби розпалити цей конфлікт і підтримувати його.

Наслідком таких його дій є численні жертви. Протягом останніх місяців щодня гинуть військовослужбовці та добровольці, що захищають Україну від агресора, який любить іменувати себе нашим братом. Від бойових дій страждають мільйони мирних жителів, десятки тисяч вимушені рятуватися від війни втечею, сотні — загинули. Міста

і села Донбасу перетворюються на руїни.

Бачачи це і як Патріарх несучи відповідальність перед Богом за православний український народ, стверджую — найбільша провина за все це лежить на згаданому правителі. В його волі і владі — негайно зупинити смерті та кровопролиття, але він заради гордині своєї продовжує примножувати зло. Він називає себе братом для українського народу, але насправді він за ділами своїми істинно став новим Каїном, проливаючи братню кров та брехнею облуптуючи весь світ.

Декого його неправда вводить в оману і вони думають, що насправді цей правитель захищає традиційні духовні та моральні цінності від руйнівної дії глобалізації. Але плоди діл його, за якими Євангеліє закликає нас давати оцінку, свідчать про протилежне.

Тому спокушеним неправдою, а особливо православним, як в Україні, так і в усьому світі, нагадує слова Спасителя: «Остерігайтеся лжепророків, які приходять до вас в одежі овечій, а всередині — вовки хижі. По плодах їхніх пізнаєте їх. Хіба збирають виноград з терня або смокви з будяків? Так уське добре дерево і плоди добрі родить, а погане дерево і плоди погані родить. Не може дерево добре плоди погані родити, ні дерево погане плоди добрі родити. Всяке дерево, що не дає плоду доброго, зрубують і у вогонь кидають. Тож за їхніми плодами пізнаєте їх» (Євангеліє від Матфея 7:15-20).

Раніше вже багато разів звучали публічно заклики до цього прави-

теля та його поплічників — одуматися, припинити сіяння зла і смерті, розкаятися. Але здається, що він залишається глухим до цих закликів і лише примножує зло, бо в нього, як в Іуду Іскаріота, увійшов сатана.

Однак, маючи надію на милосердя Боже до всіх грішників, зберігаємо ще сподівання і на покаяння цього правителя та звертаємо до нього заклик мільйонів людей — зупиніться, припиніть примноження неправди і вбивств, одумайтеся!

Бо своїми вчинками Ви відлучаєте себе від Православної Церкви і Бога, прирікаєте себе на ганебний кінець цього життя і на вічне осудження до пекла — в житті майбутнього віку. За всю кров, яку з Вашої волі пролито, і зло, за Вашим наказом вчинене, кара Ваша буде такою, як кара братовбивці та неправдомовця Каїна — прокляття і вічне осудження.

Якщо не покається, на Вас справляється слова Писання: «Він полюбив прокляття, воно і прийде на нього; не побажав благословення, — і воно одійшло від нього. Нехай він одягнеться в прокляття, наче в одягу, і нехай увійде воно, як вода, в утробу його і, як олива, в кості його; і нехай буде воно йому як одяг, в яку він одягається, і як пояс, яким він завжди підперізується. Ось така відплата від Господа

ворогам моїм і тим, що говорять зло на душу мою!» (Псалом 108:17-20). Від цієї кари Вас може врятувати лише щире покаяння, засвідчене ділами, а не улесливі слова залежних від Вас церковних ієрархів на чолі з Патріархом очолюваної Вами країни.

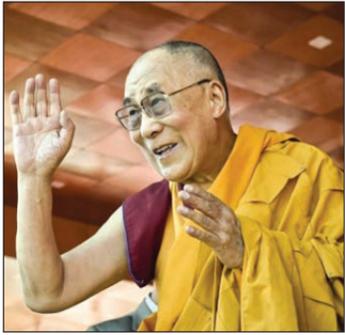
Закликаю також віруючих в Україні молитися за справедливий суд і достойну відплату від Бога цьому правителю. Не бійтеся його сили — бо перед силою Божою вона є ніщо, і хоча стало серце його жорстоким, як серце давнього фараона, але і кінець сили його — близький.

Згадайте, браття і сестри, слова Писання, і нехай серце ваше не має сумніву, що правда і сила Бога перемаже новітнього Каїна і нового фараона, з рабства якого виводить Господь Україну. «Фараон наблизився, і сини Ізраїлеві оглянулись, і ось, єгиптяни йдуть за ними: і дуже злякалися і заволали сини Ізраїлеві до Господа, і сказали Мойсеєві: хіба немає гробів у Єгипті, що ти привів нас померати у пустелі? Що це ти зробив з нами, вивівши нас з Єгипту? Чи не це саме говорили ми тобі в Єгипті, сказавши: залиш нас, нехай ми будемо працювати на єгиптян? Тому що краще бути нам у рабстві в єгиптян, ніж померти в пустелі. Але Мойсей сказав народу: не бійтеся, стійте — і побачите спасіння Господнє, яке Він сотворить вам нині, бо єгиптян, яких бачите в нині, більше не побачите повік; Господь буде поборювати за вас, а ви будьте спокійні» (Книга Вихід 14:10-14).

Закликаю Боже благословення на Україну і наш побожний народ!

ФІЛАРЕТ,
Патріарх Київський
і всієї Русі-України

5 вересня 2014 р.

ДАЛАЙ-ЛАМА: ПУТІН НАМАГАЄТЬСЯ ЗВЕСТИ НОВУ БЕРЛІНСЬКУ СТІНУ

Духовний лідер буддистів Тибету Далай-лама виступив з різкою критикою на адресу президента Росії Володимира Путіна. На його думку, російський політик надто довго перебуває при владі в своїй країні: «Пан Путін був спочатку президентом, потім прем'єр-міністром, потім знову президентом. Це забагато». Про це він заявив в інтерв'ю німецькій газеті Die Welt, опублікованому 7 вересня, передає Deutsche Welle.

«Це демонструє, що він має егоцентричну установку: я, я, я!», — сказав духовний лідер буддистів, підкресливши, що саме в цьому криється корінь російських проблем. Далай-лама також зазначив, що на відміну від Китаю Росія і її президент Путін зараз не прагнуть стати частиною глобальної політичної системи і протягом тривалого часу приймати міжнародні правила гри. Він підкреслив, що «Путін, схоже, намагається звести нову Берлінську стіну, але при цьому завдає збитку своїй країні». Далай-лама вважає, що ізоляція для Росії — схожа на самогубство.

АРХІЄПІСКОП КЛИМЕНТ: У КРИМУ ФСБ СХИЛЯЄ СВАЩЕНИКІВ ДО «СПІВПРАЦІ»

На священників Української православної церкви Київського патріархату в анексованому Криму чиниться психологічний тиск з боку співробітників ФСБ Російської Федерації. Про це кореспонденту «Крим.Реалі» повідомив архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент.

«Я знаю, що деякі священники були змушені підписати папери щодо співпраці з ФСБ. Ми повертаємося в далекі комуністичні часи, коли КДБ мало вплив на священників», — сказав він.

За словами архієрея, основні питання, які цікавлять представників ФСБ, стосуються діяльності самого Климента, його кола контактів, планів, маршрутів пересування. Разом з тим, незважаючи на ситуацію, що склалася, архієпископ Сімферопольський і Кримський не планує залишити півострів.

«Я з Криму добровільно не вийду. Крім перше, тут моя паства, по-друге, я — корінний кримчанин. По-третє, у мене немає благословення. Все, що було зроблено за ці роки, — зроблено моїми руками і руками моїх парафіан, кинути все це на розтерзанню було б духовним злочином», — заявив владика Климент.

Як повідомлялося раніше, із 15 священників Української православної церкви Київського патріархату в Криму залишилося тільки дев'ять.

Оксана ЗАБУЖКО: «ВОНИ ВЖЕ ДОЦЕНТУ «ВИЖЕРЛИ» СВОЮ КРАЇНУ І ТЕПЕР ЛІЗУТЬ ПО НАШУ»

Тема участі кліриків УПЦ МП з Донбасу в розпалюванні сепаратистських настроїв та прямої їхньої допомоги терористам не раз підіймалася у вітчизняних ЗМІ. Днями у нас трапилася нагода обговорити це питання з письменницею Оксаною Забужко. Вона просто розповіла про свою недавню подорож до Святогірської Лаври, а по ходу ще й відповіла на наші запитання. Представляємо читачам розмову на що чути, але цікаву тему.

— Ще восени 2011-го була я в Донецьку на виступі, і ми з чоловіком заїхали до Святогірської Лаври. Ми підійшли до Лаври з донеччанами, які супроводжували нас, а на території монастиря нам сказали, що далі можна йти лише з монастирським провідником, послухником, — розповідає Оксана Стефанівна. — Це була категорична умова, тож я вирішила з людською цікавістю послухати монастирського екскурсовода. Слухаю я оці сорок хвилин — чистий, бездомішковий «руський мир», України там взагалі не стояло, про козацький монастир і будівників того чудесного барокового храму — ані згадки, просто махрова російська пропаганда з кісельовським відливом, деколи взаємовиключні пасажі про «революционерів» та святість Триєдиної Русі. А потім вирішила поставити запитання, абсолютно коректне, просто звернути увагу на логічну суперечність у реченні. Я поставила запитання. І тут я побачила, що таке НЛП (нейро-лінгвістичне програмування). У цього чувака (не сумніваюся, що ці весну та літо він пробігав з автоматом) була абсолютно клінічна реакція — спершу жаж, а тоді агресія. Місцеві донеччани смікали мене за рукав та казали: «Оксана, ми просим вас быть осторожной. Вы до конца их не знаете». Тобто вони, місцеві донеччани, їх боялися. Я побачила просто ефект від психологічного терору, який влаштовує церква.

— Адепти «руського мира» маніпулюють найгіршими і найкрайнішими почуттями та намірами...

— Народ приходить по порятунку, по душевній розраді і тут його «цок-цок, та в лобок, та в мішок», як у казці «Про Котика та Півника». І коли я переїхала цього бідолошного послушника, цілих тридцять секунд у чувака на обличчі був вираз абсолютної паніки, просто повного шоку, як у інсульт-

ника. Перелякане обличчя, із виразом повного шоку. Його збили! Вибили з матриці! Сорок секунд по виразу його обличчя було помітно, що у нього все перегорє всередині під черепом, всі клеми та лампочки, все миготить, а далі він кинувся на мене в атаку. Я спокійно ще раз повторила своє запитання: от ви сказали ось так, а перед тим ось так, і де ж тут логіка? Після цього він облизав сухі губи, набрав повітря в груди, повернувся до того місця, з якого я його перебила, і...повторив увесь текст ще раз. Це не смішно, — зауважує Оксана Забужко, почувши мій сміх. — Це означає, що їм дають запам'ятовувати інформацію блоками, бездумно — «заливають прошивку». Це реальне зомбування, психологічно цілком професійне, як гіпноз. Мені казали, що догнали! (новітня секта на Галичині, за деякими джерелами, інспірована ФСБ — авт.) так на заході України працюють. Теж — цілком прошивка, жодним апелюванням до логічного аналізу не піддається. Був нещодавно фільм про батальйон «Айдар», і там один із членів нашого батальйону розповідає, як він після визволення пробував розмовляти з сепаратистами з місцевих. І ніби людина починає розмовляти, годинами триває діалог, а потім все, знову повертається до початку, тими самими словами... Той самий механізм прошивки працює і тут. Прошивка не міняється, «структура бреда» не руйнується, як кажуть психіатри. Це люди, які потребують серйозної психологічної допомоги. І в Донбасі це точно робила церква, це робила РПЦ. Коли я подивилася на це наживо, то мені стало недобре.

— Чи не слід ставити питання так: священники, які допомагали сепаратистам, і про це є підтвердження, — повинні або сісти, або залишити країну?

— Так. Той мінімум, який ви мусите вимагати. Але загалом не-

обхідні серйозні розслідування, які вони там психологічні служби задіяли, як відбувалося зомбування. Дай Бог, щоб все вийшло назовні.

— Яка формула миру для Донбасу? Домовлятися чи воювати?

— Поки Росія не завалиться, нікому не буде ні миру, ні спокою. Тут жодних капітуляцій бути не може. Нікому нічого не віддавати. З якого переляку? Вони вже доценту «вижерли» свою країну і тепер лізуть по нашу. Це гебешна імперія, диктатура спецслужб. Спецслужби не воюють, вони розкладають країну зсередини, купують, займаються терактами, організують інформвійни, деморалізують. Це — їхнє. А у відкритих боях вони не вигравуть. Хоча, звичайно, вони вчинили руйнацію. І цей ефект руйни ми мусимо мінімізувати. А все решта — інформаційні видурвання, блеф та понти: «Да, мы жуткие, мы страшные, мы непобедимые». Це все технологія. Задуми їхні очевидні: створити коридор через так звану «Новоросію» на Молдову. Молдавани розповідали мені ще в травні, що у них теж почали бігати агенти з колорадськими стрічками. Там теж закладені ці міни. Але не виходить у них «Каменный цветок» (уральська казка, в якій міфічна істота Господина Мідної гори намагалася закрити в себе майстра по каменю Данила, обіцяючи, що він створить ніким ніколи не бачену кам'яну квітку, — авт.), як планувалося. А планувалося — через Одесу на Молдову та Придністров'я. А там недалеко — і республіка Сербська. І теж можна підпалити. Створити вогняний пояс навколо Європи. Але облямалися на Донбасі. І ніяких вогняних поясів не буде.

— Ну, але ми також винуваті. Ми недбайливо ставилися до мізків регіону. Ну, гуманітарії не доїхали до Донбасу. Хіба ні?

— Не гуманітарії тут винуваті. Це дуже складна політика — не пробеш. Якби доказів треба? От від-

крили торік у Луганську українську книгарню, і з'ясувалося, що все прекрасно, власник радісно повідомляє ЗМІ, що міф про непопулярність української книжки в Донбасі розвіяно. І тут книгарню закривають. А ще поцікавтеся у видавців, скільки років, починаючи з середини 90-х, українські дистриб'ютори намагалися зайти на Донбас — і все марно: весь Донбас контролюють російські дистриб'ютори, глухо, як в танку,

— жодна українська мішка не проскочить! Спитайте, скільки років наші намагалися зайти хоча б у мережу «Укрпошти». Подивіться, які книжки продає «Укрпошта»! А це наймасовіший дистриб'ютор, бо поштове відділення є в кожному селі. Росіяни були влевнені, що все підготували. Що вони, як терміти, мовляв, «фейкову державу» зсередини сточили. А держава не дуже зважала, що це була свідомо діяльність. Війна спецслужб в умовах корупції — «дело тонкое», хто його там розбере — чи то п'ята колона, чи чувак просто гроші взяв.

— Що цікавого побачимо від вас найближчим часом? До Львова на Книжковий форум не їдете?

— Маю в програмі аж три презентації, найголовніша з яких для мене — «Літопис Самовидців». Ідея проекту моя, це збірник, який містить тексти понад сотні авторів — як відомих літераторів, блогерів, журналістів, так і анонімних мережевих «ніків», які були свідками й учасниками найдраматичніших подій новітньої української історії. Від Євромайдану до АТО, від листопада 2013-го до літа 2014-го. Книжка простежує в хронологічній послідовності зміну настроїв і глибинні психологічні трансформації в українському суспільстві. Колективний портрет «народження нації», що за дев'ять місяців пройшла шлях від мирного протесту до визвольної війни. Проект унікальний, бо його складено з найпопулярніших за цей час дописів у соцмережах, інтернет-публікацій та фрагментів новинної стрічки. Всі думки й почуття, оцінки й пошуки смислів зафіксовано в режимі «включеного спостереження». Цей проект — можливість доторкнутися до живої історії в мить її творення.

Лана САМОХВАЛОВА

Роман ВІКТЮК: «ЯКИЙ ЖЕ ПУТІН — НАРОД, ВІН ВІД ЧОРТА»

Роман Віктюк, відомий театральний режисер, побував на відкритті 115-го театального сезону Львівської опери. Митець народився у Львові і без рідного міста і України не уявляє свого життя. У 1991 році створив свій театр у Москві. Роман Віктюк спеціально прилетів із Москви, щоб привітати колектив Львівського оперного театру з відкриттям ювілейного сезону. Митець зазначив, що з цим театром пов'язане його життя. А також розповів, як сьогодні, у час українсько-російського збройного протистояння, він почувся у Росії.

— Коли мені було сім місяців і мама приходила на оперу Верді «Травіата», сиділа на третьому балконі, то коли починалась увертюра Верді, я починав битись. Так хотів прийти у цей світ. Я вже потім питав маму, а коли був мій перший крик. Вона мені відповіла, що це була перша нота в увертурі великого Верді. Я на могилі Верді про це розповів і вірю, що він мене почув. Завжди, коли скрутне становище, я тут, у Львові, у цьому театрі, і пам'ятаю це на все життя. Мистецтво кличе, мистецтво рятує, мистецтво від Бога.

— Ось довкола гуляють львів'яни, за хвилину відкриття театального сезону і звучатимуть музика, спів, і більшість усвідомлюють, що діється на Сході.

Чи мистецтво доречне, чимало запитують про себе. Як у цих реаліях давати раду зі своїми емоціями?

— Треба продовжувати вірити тільки в єдине — це земля і наше українське призначення на землі бути святими людьми. Тому у нас так багато справжніх святих і вони подають свої знаки тоді, коли хочуть нам зробити погане або ж коли ми відчуваємо біль. Коли цей біль у нас є — вони над нами своєю енергією, сйивом, і кричать нам: «Ви все витерпите...».

— Як Вам сьогодні, коли між Україною і Росією йде неоголошена війна, живеться у Москві?

— Повірте, що дуже важко... Але я роблю все, щоб вони знали, що я — українець...

— Чи Ви могли колись навіть припустити, що дві сусідні країни воюватимуть?

— Ніколи, ніколи. Але так повинно було статись, тому що ця енергія накопичується так повільно, так без сорому і совісті і чекає ту хвилину, коли може вибухнути. Для тих, хто розпочав цю братовбивчу війну, немає жодної перестороги, немає Бога. Там — чорт.

— Кажуть, що війна — це період очищення.

— Дай Боже, дай Боже...

— Ви у Львові вбрані у сорочку в синьо-жовтих кольорах, національних українських барвах. Чи

можете собі так дозволити ходити у Москві?

— У мене на дверях квартири у Москві є дві речі жовто-блакитні і ніхто мені нічого не говорить. А мій будинок перший від Кремля і в мене жовто-блакитні стрічки. Це — правда.

— Не здирає ніхто?

— Ні. Я прилетів сюди до Львова і зателефонував сусідці, щоб пішла і подивилась на двері, чи є ці кольори. Почув у відповідь: «Ну, що ви, конечно, кто посмеет...».

— Президент Володимир Путін — це російський народ. І навпаки, російський народ — це Путін, це така ж позиція?

— Який же Путін — народ? Він — від чорта. Галина ТЕРЕЩУК (Радіо «Свобода»)

Борис АКУНІН: «З ПУТІНСЬКОЮ РОСІЄЮ У МЕНЕ НЕМАЄ ТОЧОК ДОТИКУ»

свої звичайні турботи. Але сліпота, бездумність і байдужість у такі моменти історії дорого обходяться. Мою країну чекають тяжкі випробування. Напевно, навіть тяжчі, ніж ті, через які проходить зараз Україна. Ось як я оцінюю останні та неостанні події. І ви не уявляєте, як мені хотілося б помилитися.

Мене також питають: «Чому ви не емігруєте? Що вам тут подобається, чи важливо для вас, чи корисно — що тримає? Що викликає у вас потребу, хай би і номінально (або не номінально), залишатися частиною того, що називається «Росією»?

Як говориться, в житті є сенс відповідати тільки на складні запитання, решта є риторичними... Сьогодні багато людей мого кола

і способу думок думають і говорять про еміграцію. Вони готові боротися з правлячим режимом за краще (у нашому уявленні) життя, але не готові боротися з вісімдесятьма-скільки-там відсотками співвітчизників, яким цей режим, судячи з усього, подобається. Загальний настрій в моєму середовищі такий: «Ну і сидіть з вашим Путіним. Коли порозумнішаєте — дзвоніть». Хтось готується до еміграції географічної, хтось — до екзистенційної, тим більше, що радянський досвід «кухонного мікросередовища для своїх» ще не забувся.

Тепер особисто про себе. «Тримає» мене в Росії багато що. Багато що важливе, багато що подобається. Адаже у кожного з нас

своя Росія, правда? Якщо ви читали мої книжки і бачили мої рекомендаційні списки для читання, то ви мою Росію собі уявляєте.

З путінською же Росією у мене немає точок дотику, мені чуже в ній все. І перебувати тут в період загального помутніння розуму мені стало складно. Тому емігрувати я, звичайно, не маю наміру, але основну частину часу, мабуть, почну проводити за межами. Тверезому з п'яними в одному домі незатишно. Періодично відвідуватиму — дивитимуся, чи не закінчується запій.

А «частиною того, що називається Росія», я залишуся, в цьому сенсі еспатріація вже точно неможлива. І Росія, яка є частиною мене, теж нікуди не подінеться.

«Укрінформ»

ЯК ТВОРИТИ КРАСУ

Творчий набуток письменниці Таїсії Щерби ще раз засвідчує, що майже всі літературознавці і критики пишуть поезії, хоча інколи й не зізнаються в цьому. Таїсія Щерба упродовж багатьох років публікує свої статті, нариси, критичні огляди і повісті, оповідання, літературні портрети. І ось у мене трапилась нагода прочитати її поезії. Маю переконання, що їхня авторка належить до тих людей, які не можуть не писати вірші, бо вважають, що свої найтонші почуття можуть передавати тільки у поетичній формі. Як багато, для прикладу, говорить перша строфа із вірша «Про себе»:

Я — листочок на дереві роду,
Що у кроні дерев зеленів,
А тепер відчува прохолоду
І під плином часу пожовтїв.
Без сумніву, її вірші багаті на ширість і душевне тепло, без чого справжню поезію не уявити. Надзвичайно зворушливо пише вона про своє дитинство, що проминуло у бідному повоєнному селі на Херсонщині, де страждала від голоду, що «мов чорний крук

всїдавсь на голові», де не дочекалася батька із фронту і де засвоїла перші уроки порядності, працелюбства і благородства. Із вдячності до матері за її науку, терпіння, щедрість і добро авторка присвятила їй одні з кращих своїх поезій «Свічка пам'яті», «Проводки», «Пам'ять». «Отчий дім — священна материзна», «Спогад», «Дитинство».

Глибокими сердечними почуттями сповнені й інтимні вірші, а також вірші з присвятами найближчим людям, колегам по перу, письменникам. Думаю, що не залишить байдужим читача й пейзажна лірика Таїсії Щерби, де виділяються такі вірші, як «Зимовий настрій», «Річці мого дитинства», «Вишневе дерево», «Портрет дощу», «Танок осені», «Рання осінь». Дуже добре, якщо людина не тільки любить красу, а й сама її створює, хоча це й нелегко робити. У цьому переконуємося, читаючи вірші Таїсії Щерби. Тож нехай розквітає краса не тільки у природі, а й у поезії, тоді, може, й збудеться пророкування розумної людини і великого інтелектуала, що краса й справді врятує світ.

Олесь ЛУПІЙ, член НСПУ, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка

Мій біль пече.
Як глянуть вам у вічі?
Тому й пишу оці жалі —
вірші...
Ховають смуток
немічні старенькі...
Хто їх, дітей держави,
захистить?
Як вижити на пенсії
маленькі?
А влада ними
вже не дорожить.
Моя Україно, де твої поради?
Вирує знову
президентська гра...
У Раді б'ються
за нові посади,
Про найбідніших
думати пора...
Колись і в них
були міцними крила,
Стояли твердо
на своїх ногах.
Та їхня сила у труді згоріла,

ЩИРА ВІДПОВІДЬ
Згасає день за обрієм
далеким,
Збираються до вирію птахи.
І ми з тобою,
мов журні лелеки,
Перед розлуки подихом
лихим.
Коханий мій,
це ж рання-рання осінь,
Що неймовірно схожа
на весну.
Хмарки не заступають
неба просінь,
Зерно ляга в рахманну
борозну.
Курличуть журавлі,
летять у вирій,
І нас давно гукають поїзди.
Я не питаю:
«Чи ти був щасливий?»
Бо щиро скажеш:
«Був таким завжди!»

Твоя любов з'явилася
на мить.
Обдарувала щедрими
дарами.
І зникла враз,
а біль в душі гримить,
Пала вогонь любові
за горами.
Та я не скажусь
на печальну долю,
Бувають хмари
у душі від болю.
ПРОЩАННЯ З МОРЕМ
Є старинна прикмета:
Щоб до моря вернутись,
Кинь у нього монети
Й зможеш хвиль
доторкнутись,
Які грають бурхливо,
Тануть тут — в кипарисах,
Й стогнуть чайки журливо
В перламутрових ризах.
Як хотіла б я, море,
Твою воду солону
Прихопити в дарунок,

ЛЕТЯТЬ РОКИ...
Наче зорі з небес — роки...
О, який невблаганний час!
Та скажу Вам, що навпаки
Я жила і живу для Вас.

Вже підводити ризку треба,
В небі сяють нові зірки...
А мені все замало неба —
Зорепадом летять роки.

ЗЕРНИНА ДОБРА
Кожен день живу я,
як останній,
Намагаюсь не робити зла,
Щоб за день
бодай мала зернина
Для добра посіяна була.

ПРО СЕБЕ
Я — листочок на дереві роду,
Що у кроні дерев зеленів.
Відчуває тепер прохолоду
І під плином часу пожовтїв.
Так безжалюбно
літа пролетіли,
Всьому час був:
падинню і злету.

Вже листочки мої відшуміли
І літа мої падають в Лету...
Осінь, ніби сірник, догоряє
І так стрімко, у сад заліта,
Де мале деревце підростає,
А для нього ж вона — золота.

Я чимало живу в цьому світі,
А ще хочеться бути в зеніті.
ЖИТТЄВІ ПОСТУЛАТИ
Я не люблю нахаб.
Вульгарність не сприймаю,
Не вмю жити в борг.
Хоча усе те знаю.

Болить моя душа
Від зла, їдкою слова,
Що жалить, мов оса,
Проймає до живого.

Не прагну керувати —
На те не маю хисту.
Я вмю працювати
На користь і для змісту.

Ціную в людях все:
Порядність і чесноти,
Що радість принесе,
Натхнення для роботи.

Живу не без гріхів:
Спокутую і каюсь,
Мов на Голгофу йду —
Впаду — знов підіймаюсь...

Все є в моїм житті:
І злеті, і падиння,
Є місце доброти,
Є щедрість і прозоріння.

Співаю гімн життю
За кожную мить, хвилину.
І вірю в доброту
З відкритістю, дитинно.

РІЧКА МОГО ДИТИНСТВА
Я існувати без Дніпра
не можу,
Бо тут — мій світ,
і тут було зростання.
Сюди, щоб сил набратися,
приходжу,
Без слів приймає
він моє мовчання.

Як добрий тато
він мене стрічає,
Що не несучи
чи радість, чи розпуки.
Лиш він одним
моїм земним є раєм,
Я тут тамую всі життєві муки.
Буває він
прозоро-кришталевим,
А іноді бетон шматує грізно,

Таїсія ЩЕРБА

І голосом нуртує металевим,
Із настроєм,
як у людини, різним.

Дніпро свою роботу не рахує:
Милує шлюзи, пароплави,
лід ламає...

Людську недбалість
людям не дарує —
Тоді «горами хвилі підіймає».
Мені по серцю ці таємні гами.
Висока хвиля,
дивний плін речей.

Я з ніжністю
торкаюся руками
До кришталю
його старих очей.

СПОГАД
Пригадую моє село вдовине,
І, як провину,
біль в душі несучи.
Відгомін чую,
кигання чайне,
Тривожні дні —
минулого часу.

Дитинство наше —
босоного й голе...
Причиною був голод і війна.
Нас колосками рятувало поле,
Деся там —
сльоза вдовина не одна...

А лихо стукало
у кожную другу хату.
Мов чорний крук
всїдавсь на голові.
З війни не повернувся
рідний тато,
А в нені ми —
помічники малі...

Сьогодні зрілість
нам лягла на плечі,
Та відчай знову
тулиться до скронь.
Що в спадок ми залишимо
малечі —
Онукам нашим?
...Лиш тепло долонь?

Село вдовине,
дай мені надію,
Твоїми я тривогами хворію.

ДИТИНСТВО
Бажання є вернутися назад,
У царство —
безтурботних мрій, веселе...
До звичайнісіньких,
селянських хат,
Де степ і небо аж за обрій...

«ЩОБ ЗА ДЕНЬ БОДАЙ МАЛА ЗЕРНИНА ДЛЯ ДОБРА ПОСІЯНА БУЛА...»

Поетеса, літературний критик, прозаїк Таїсія Миколаївна Щерба народилася 22 квітня 1943 року в селянській родині с. Нижній Рогачик на Херсонщині. В 1960 закінчила десятирічку у с. Первомайці, в 1967 році закінчила Херсонський державний педагогічний інститут, філологічний факультет. Навчалася в Київському державному університеті ім. Т. Шевченка на історико-філософському факультеті. Працювала вчителем української мови та літератури в середній школах № 1, 6 м. Херсона, викладачем української літератури у ХДПІ. 14 років викладала українську літературу в Херсонському обласному ліцеї. Двічі переможниця всеукраїнських конкурсів «Учитель року» (1994, 1995 рр.). Авторка збірок поезій: «Добра зернина», «І стелиться рушник мого життя», «Дотик душі», «Невечерний дивосвіт»; збірки повістей та оповідань «Розмай», «Повість «Світло істини», «Бути людиною»; трьох книжок з українознавства: «Світло земних берегів», «Українознавство в школах», «Невечерня скарбниця мудрості»; методичного посібника про письменників рідного краю «Цілючі острови духовності»; десяти літературних портретів письменників Херсонщини; двох книжок публіцистики «Силою художнього слова», «Словом торкаючись душі».

Леле!
Де хати не закриті на замок,
Чекати б маму з поля

Хоч на хвилинку
стати без думок,
З якими тяжко інколи
в дорозі.

Припасти знов до маминих
колін,
І, як в дитинстві,
все сказати кризь сльози.

Від зрілих літ
послати їй уклін,
Щоб поділити з нею
серця грози.

Дитинство миле,
ти давно пройшло,
Пролопотіло
босими ногами,
Та незабутнім знову ожило
Й до мене повертається
ночами.

ТАНОК ОСЕНІ
Непомітно підкралась осінь,
Як художник, дарує хист.
Розфарбовує щедро просінь.
Мов бурштином,
вбирає лист.

Нива врунється колоскова.
Медом пахнуть доквуж сади.
Пісне мамина колоскова,
Ти в безмежжя мене веди.

Мені нікуди поспішати,
Я замряним полем йду.
Придніпровські
вдихаю шати,
Знаю, радість тут віднайду.

Але раптом
маленький дощик —
До щокі і на плечі впав —
То пустун-вітерець,
бешкетник,
В танку листя перемішав.

Осінь золотого розсипає,
Віє спокоєм і теплом.
Ніжно й радісно огортає
І напоює серце добром.

МІЙ БІЛЬ
Старенькі люди,
вам би хліба й тиші,
Заслуженого спокою в душі.

А нині кожен,
як підбитий птах.

Охорони їх, Боже,
від потали,
Зігріє їх старість
і останні дні...
Щоб біля них онуки
шебетали,

Щоб не було так боляче мені.
НАЙСВЯТІШЕ ПОЧУТТЯ
Страшніше смерті
лиш життя,

в яким нема кохання.
Безмовне скосить забуття
і німоти мовчання.
Була й моя фатальна ніч,
могла у ній згоріти.
Та перемогу здобула —
з коханням варто жити!

Через вітри несучи дощ
всі почуття до друга.
«Кохаю!» хай кричати уста,
І не страшна наруга.

Це — найсвятіше почуття
врятує світ,
а в нім — життя!
ДВА КРИЛА
Були невдачі у житті не раз,
Та вірила, що вогник
загориться.

Згораючи у полум'ї шораз,
Я воскресала,
ніби Фенікс-птиця.

Мільйон не вигравала
й не могла
Я колесо фортуни зупинити.
Стокрилою в сім'ї,
Заради цього, мабуть,
варто жити.

Сліпцем не йшла я
за велінням долі.
Дві смерті на віку пережила.
Кохання наше —
білий птах на волі,
А ми з тобою в нього —
два крила.

Дозволь мені з тобою
поруч бути,
Обпертись на крило
і все забути!

ДОПОКИ ЖИВЕШ

Допоки живеш —
то ніколи не пізно:
Засіяти поле
чи виспівати пісню,
Поставити хату,
дітей народити, —
Оце й називається —
гідно прожити!

Узнати ціну і кохання, і зраді,
І усмішці щирій,
відвертій поради.
Сказати: «Надіюся!
Вірю! Кохаю!»
Забути образи й сказати:
«Прошаю!»

Чи мовити вчасно:
«Прошай і прости!»
Як терпиш поразку —
спалити мости.

Не пізно збагнути,
що роки спливають,
Що зерна добра
комусь вірші лишають.

КРЕДО

Моє священне кредо у житті:
Достукатись до кожної
людини:
Надію, віру сіяти в путі
І дарувати всім
добра зернини.

Як вчитель —
мудрість засіває добра
В дитячу світлу,
непорочну душу,
І хай сьогодні нелегка пора,
Я сподіватись
на майбутнє мушу.

ЛЕСІ УКРАЇНЦІ
Хотіла ти піснею стати
І вільною бачить Україну,
Над нею, мов пташка,
літати,
Творити для неї невпинно.

Ти вірила в світлу добу
І мрію робила живою.
Безрадісні дні і журбу
Спалила ти все за собою.
І слово міцне і кришталеве,
мов меч,
Точила, долаючи болі.

Свій Україні, землі,
для предтеч
Бажала ти кращої долі.
А вірші твої —
живодайний посів,
Присвячені кожній людині,
Живуть і понині
в серцях трударів,
На вдячній живуть Україні.

ТВОЯ ЛЮБОВ...
Немов у казці
ранне сонце сходить,
Верхів'я гір пурпуром
покриває,
По оксамитовій
поверхні лісу бродить
І шати ночі
світлом розтинає.

Міняється, барвіє небосхил,
Хмарки плывуть
перед небесним троном.
Та раптом — дощ,
зника задухи пил
І простір заливається
озоном.

Як найкращу обнову.
І коли розставатись
Буду, море, з журбою
Кину в воду монети,
Щоб зустрітись з тобою.

ПАМ'ЯТЬ

*Світлій пам'яті батька —
Миколи Яковича*
Пам'ять бережемо у серцях
Про усіх загиблих на війні:
Біль, застигле слово на устах,
Миті непрожиті, світлі дні...

І стоять біійці на полі бою,
Де свистіли кулі та шрапнелі.
Повернулись пам'яттю
святою,
Вдягнуті у бронзові шинелі.
Всі пішли у вічність, як герої,
Не почув мій батько
слово «тату»,

Мамине: «Кохаю!»
Я — з тобою... —
Слів іще не мовлених багато.
Павутиння сизе обмотало
Чорні коси мамині вдовині.
Сліз за Вами вилито чимало.
Тих, які печуть мені донині.

Вже давно вона пішла
за обрій,
Руки склала — чорні мозолі.
Нам про Вас лишилась
світла пам'ять
І сумний життєпис на чолі.

СВІЧКА ПАМ'ЯТІ
Матусі Анастасії Калинівній
Сьогодні поруч матінки нема,
Пішли у вічність,
натомивши руки,
Чесноти всі у спадок
нам дали:
Повагу до людей,
до праці, до науки...

Ніколи скарг не мали
на життя,
Але воно — не із солодких,
знаю,
І сторінок прожитого буття
Зі шемом в серці
я перегортаю.

Гірким у мамі
був вдовиний шлях:
Сирітство, голод,
найми не минула,
З війни — скорботний
усміх на губах,
Я лиш тепер дорослою
збагнула.

В колгоспі від зорі і до зорі,
За трудовень мізерний
гнули спину,
Покинувши напризволяще
дім,
На вулиці — заплакану
дитину...

Ділили порівну
прополку буряків,
Щоб діти не суралися
роботи.
Ми мамі прагнули завжди
допомогти,
Віддячити за всі її турботи.
Простіть, матусю,
що не так було,
Що розлетілись рано
поміж люди.

За щедрість серця
і долонь тепло
Ми свічку пам'яті
запалювати будем.

— Баба*, ти дуже не переживай, — сказала йому дочка Лейля. — Мама скоро вернеться, погостює пару днів, скучить і вернеться.

Вона підійшла до батька, обняла його і зазирнула в печальні очі. По телевізору вже інший виконавець співав веселу пісню, але в Бекірових вухах усе ще звучала пісня про маму...

У суботу Бекір рано вернувся з роботи. Незважаючи, що до заходу сонця було ще далеченько, його золотаве проміння уже втрачало силу. У такі дні традиційно вони ходили до театру чи на концерт, провідали своїх старих батьків або в гості до родичів Гульсьом. Бекір Асанович сьогодні теж захотів провідати тестя. Поїхати до стареньких, довідатися про їхнє здоров'я, а заодно можна буде серйозно поговорити з Гульсьом.

Сьогодні Бекір не натішиться, що, нарешті, став відомий результат відповідального дослідження, який проводили багато днів, місяців. Він довів, що під впливом стимулятора є можливість знову підняти зернові, які вилягли внаслідок тривалих дощів або граду. На радощах, притиснувши до грудей букет квітів, загорнутий в тонкий папір, широким кроком поспішав до Гульсьом. Бекіру здається, що сьогодні старі платани шумлять якимось по-іншому, начеб вітають його. Він по-юнацькому застрибнув до автобуса, що вже рушав. В автобусі людей небагато. За якусь мить Бекір звернув увагу на дівчину на задньому сидінні: вона була задумливою і сумною, чимсь була схожою на Гульсьом у молодості. Дівчина дивиться у вікно, але нічого там не бачить. Бекір Асанович вийняв з букета дві біліх і одну червону троянди і підійшов до дівчини.

— Це вам, — сказав він, подаючи квіти, — але будьте обережні, є колючки.

Дівчина від несподіванки здригнулася, затим, отямившись, усміхнулася і взяла троянди.

— Дякую! — сказала вона.

— Так уже краще, не хнюптеся, намагайтеся більше усміхатися і все буде добре.

Бекір Асанович вийшов з автобуса далеченько від дому батьків Гульсьом. Він любив пройтися пішки. Цей район побудували не так давно, всього чотири роки тому. Висаджені дерева ще молоді, доросли тільки до другого поверху.

Незважаючи на те, що район ще новий, магазинів багато і з деяких пахне хлібом. Цей запах здається Бекіру найприємнішим. За запахом він визначає, з якого сорту борошна і що і саме випікають: хліб, коржі чи калачі.

Наближаючись до дому, він зайшов до магазину й купив стареньким пачку кави, а Гульсьом коробку монпансьє.

Ще недавно цей район Ташкента прикрашали вузькі звивисті вулички, на яких за земляними огорожами ховалися приліплені один до одного будиночки. Зараз трудно упізнати ці місця. Широкі вулиці, багатопверхівки, прикрашені національними орнаментами, повсюди посажені дерева, квіти, в найнестерпнішу спеку вони дають життєдайну прохолоду.

Бекір Асанович повернув праворуч, до вимощеної буличником вулиці. Тут ще лишилися приватні будинки. Із-за високих огорож виглядають гілки вишень, абрикосів, яблунь.

Нарешті, знайомі ворота. Вони заперті зсередини. Постукав. У дворі почулися звуки, начеб в домі очікували, що хтось прийде.

— Хто там? — долинув дзвінкий голос Гульзар.

— Відчиняй, дочко, це я.

Тільки-но хвіртка відчинилась, Гульзар кинулася в батькові обійми. Вона обвила його ший гарячими ручками і щебетала безперестанку.

— Як тільки в двері постукали, я відразу зрозуміла, що це ти. І їм казала, що сьогодні тато прийде. Мама не повірила. Я сказала їй: «Ходімо до нас додому». А вона не погодилась. Сказала: «Нам там робити нічого, тато на роботі».

Поки батько йшов до дому, по вистеленій цеглою доріжці, дочка розказала йому усі новини.

— Як справи в школі?

— Нормально. Мама сама щодня проводить мене до школи. Звідси зовсім недалеко.

— А як успішність, трійок нема?

— Не повинно бути, хоча... Мама мою кофту загубила, — перемінила тему розмови дочка, — запитувала в шкільного сторожа, в чергових, але марно — не знайшла...

— А де ти її загубила? — сміючись над хитрістю дочки, спитав Бекір.

— Мабуть, в класі лишила.

— У твоєму класі мама кофту загубила?

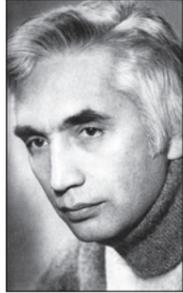
— Але ж вона не знайшла... Отже, — вона загубила...

Побачивши зятя, теща вийшла до передпокою привітатися з ним. А Гульзар звісила ноги, мовляв, «відпусти мене». Як тільки батько поставив її на ноги, дівчинка вбігла до кімнати і вигукнула:

— Мамо! Тато прийшов! Я ж вам казала, що прийде!

Теща, поправивши на плечах шаль, обійнявши, привітала зятя. — Як поживаєте? Як здоров'я батька?

— Живі-здорові, слава Богу, не скаржимося. Тільки в батька спина болить... — Проходь, проходь, синку, ласкаво просимо. Бекір, роззуваючись, спитав:

Еміль АМІТ

ОЛЕНЯЧЕ ДЖЕРЕЛО

— Гульсьом затрималася у вас, чи все з нею гаразд, мамо?..

Теща, подаючи капці, відповіла:

— Сам спитай, синку, я не хочу втручатися у ваші справи...

Запросивши зятя до хати, теща пішла на кухню готувати каву.

Гульсьом сиділа на дивані, пришивала коміречко до шкільної форми дочки. Коли увійшов Бекір, вона навіть не підвела голови.

— Селям!* — зупинившись посеред кімнати, промовив Бекір. Геть як в юності розгубився, не знаючи що робити.

Гульсьом кивнула головою, перекусила нитку. Бекір почувався незручно, не знав, підійти їй сісти поруч з дружиною чи піти, начеб і насправді був винуватий. Помітивши на столі вазу, наповнив водою і поставив до неї квіти.

З кухні долинув тещин голос: — Гульзар, йди, внучко, сюди! Допоможи-но мені, приготуємо вечерю.

Дівчинка побігла на кухню.

— Весь день бігає, — промовила Гульсьом, не підводячи голови, — уроки не заставив виконувати, іграшки набридли. Коли бабуся збирається що-небудь готувати, не відходить від неї, мабуть, кухаркою буде.

— Дуже добре, хай вчиться. Нинішній молоді це не цікаво. Якщо так і далі піде, то скоро з наших столів зникнуть страви національної кухні — янтик, сарибурма, катлама...

— Ти знову жартуєш, я сама також не дуже... — нарешті Гульсьом підвела голову, подивилася в очі Бекіру і, як у перші дні їхнього подружнього життя, вся зашарілася.

Бекір сів поруч з дружиною, стиснув її руку, в її очах зблиснули сльози.

— Перестань! Ну, що трапилось? — тихо спитав Бекір.

Гульсьом кинулася до нього, обняла, сховала заплакане обличчя в нього на грудях, але не могла стримати сліз.

— Ну, що трапилось, чого ти плачеш? Заспокойся, — розгубившись, промовив Бекір, — повір, і приводу для сліз нема...

— Вірю, вірю! — сказала Гульсьом, — я винувата, пробач мені... Дурна я... Дякую, що прийшов! Я за ці три дні ледь з глузду не з'їхала. І додому вернутися посоромилась... Від того, як я вчинила, самій соромно стало...

— Візьми себе в руки, не зручно... — сказав Бекір, погладивши її по голові. — Раптом твої батьки увійдуть, подумують, що ми сварились...

Гульсьом зняковіло подивилася вбік. Витерши сльози, трохи заспокоїлась.

— Коли б ти знав, як я страждала ці три дні. Хіба можна бути такою дурепою? Хтось нерозумно жартував, а я, не задумуючись, «проковтнула» цей жарт. Хто може так невдало жартувати?

— Це не дуже схоже на жарт, Гульсьом, але ти повинна знати — у цьому світі в

мене немає жінки ріднішої, ніж ти...

— Отже, окрім Лейли і Гульзар в тебе нема інших дітей?

Бекір Асанович підтвердження її слів кивнув головою.

— А лист... Його треба спалити й забути. Як гадаєш?

Гульсьом перегадом подивилася на чоловіка і промовила:

— Гадаю, треба докопатися до суті справи, тоді і ти, і я позбудемося такого стану. Тобі потрібно знайти людину, яка написала цього листа...

— Я так само гадаю, — сказав Бекір. — Нам треба разом поїхати туди. Подивись місця, де я народився, відпочинемо, а заодно і...

Гульсьом долонею затулила Бекірові рот і заперечливо похитала головою.

— Я ж брала відпустку, коли Гульзар хворіла на скарлатину, ти забув?

— Ні, не забув, але ж ти за свій рахунок хотіла взяти, хіба ми не так домовлялися?

— Легко сказати... Влітку й так на нашому комбінаті технологів не вистачає. Чи можу я в такий час проситися у відпустку?.. Ні-ні, — сказала Гульсьом, усміхаючись, — їдь сам, мене все одно не відпустять.

Почулися кроки. Гульсьом відсахнулася від чоловіка і знову почала займатися

доччиною сукнею, так, начеб і не припиняла роботу. До кімнати увійшов тещь. На голові — каракулева шапка, на ногах — вовняні шкарпетки і повстяні капці.

— Ласкаво прошу, синку. Вибач, здійснив вечірній намаз. Якщо ми, старики, не будемо каятись... Ми і за себе, і за вас молимося.

Бекір встав і шанобливо поцілував тещеву руку.

— Як ваше здоров'я, баба? Мама каже, що у вас спина...

— Е-е, мама багато чого накаже. Слава Богу, не скаржусь. Яка рація скаржитися на болі у могому віці, синку? І потім, здоров'я людини — в її руках.

Старий сів на диван і запросив зятя сісти поруч.

— Ну як твої справи? Чи скоро почнемо висівати новий сорт пшениці?

— Скоро, — усміхаючись, сказав Бекір, — будемо вирощувати такі урожайні сорти пшениці, щоб з кожного колоска можна було хлібину спекти.

— Гульсьом казала, що до тебе німці в гості приїжджали.

— Приїжджали.

— Колись ти воював з ними, дивом врятувався, а зараз вони цікавляться, як ти пшеницю вирощуєш?

Бекір промовчав. А що можна сказати? І справді, якби Олексій, що з-під Тули, Альберт з Ліона, Улькер із Сімеїза, Стефан з Праги, Фарід із Стерлітамака, Байтемир із Фрунзе та багато інших були б сьогодні живі, скільки б гарних сортів пшениці виростили, а скільки захоплюючих романів, поем написали б. Їх уже ніхто і ніколи не прочитає, ніхто не дізнається, які чудові картини створили б вони, або які необхідні машини винайшли, які наукові досягнення стали б відомі світові! Можливо, й життя було б зовсім іншим, але їх нема і їхні думки пішли разом з ними. Серед дітей, знищених в концтаборах, були майбутні Ейнштейни, Мічуріни, Менделєєви, Достоевські.

Старий тяжко зітхнув і, начеб продовжуючи думку Бекіра, промовив:

— Прокляті фашисти... Вони не тільки вбивали людей, вони намагались знищити їхню майбутню...

— Прибулі гості — це не ті німці, баба, — сказав Бекір, — вони інші...

Бабуся відчинила двері перед Гульзар, яка входила до кімнати. Дівчинка обережно несла перед собою велику мідну тацю, на якій стояла цукерниця, маленькі чашечки і димілася турка. Мати встала, щоб допомогти дочці, але батько, поклавши руку на плече, зупинив її і, усміхнувшись, промовив:

— Посидь, вона сама...

Гульсьом, не відводячи погляду від дочки, сидить, як на голках: якщо знадобиться — кинеться допомагати...

Гульзар, поставивши тацю на стіл, підстрибом помчала на кухню. Кімнату наповнили пахощі міцної кави. Старий роз-

лив напій у філіжанки.

«Цікаво, чи старенькі знають причину, чому Гульсьом уже кілька днів гостює тут? — міркував Бекір, смакуючи каву. — Мабуть, знають, дочка від них нічого не приховує...». Як би там не було, Бекір був задоволений, що батьки дружини ні про що у нього не розпитували, начеб вони нічого не знають.

— Мені здається, вони там чебуреки збираються смажити, ви тут розмовляйте, а я піду допоможу їм, — сказала Гульсьом, допивши каву.

Та коли Гульсьом вийшла з кімнати, чомусь і розмова перервалася; старий сидів, погладжуючи бороду і вуса. Він першим порушив мовчанку. Показавши на великий килим, що висів на стіні, промовив:

— Так, синку, життя схоже на цей килим. Скільки на килимі узорів, стільки ж і вузликів, але люди дивляться тільки лиш на красу, вузликів не видно, вони повинні бути сховані. Якщо ці вузлики буде видно, килим ніхто не купить...

Бекір пив каву і намагався зрозуміти, до чого схиляє старий. Допивши каву і поставивши філіжанку на тацю, старий промовив:

— Гульсьом розказала нам про цей лист... Я не знаю, що це за лист. Але ми з дружиною сказали Гульсьом, що, мабуть, хтось жартував. Правду знаєш тільки ти і Всевишній.

— Баба, я вам слово даю...

Старий відразу підняв руку, зупинивши його.

— Стривай, не перебивай мене. Послухай, потім скажеш, а там сам знаєш, як серце підкаже, так і роби... Що вдієш, в молодості людина й помилятися може... Якщо в тебе десь росте дочка, забувати про неї — гріх. Бог не вітає такого. Отже, ти мусиш і за неї переживати. Словом, Гульзар і Лейля — твої діти, але й ця дівчинка не чужа тобі. Знайшлась, значить, Всевишній так захотів.

— Я від щирого серця кажу, баба, у цій справі щось незрозуміле відбувається! — серйозно сказав Бекір.

— Я повторюю, тобі видніше, але якщо щось незрозуміле, треба докопатися до істини. Знайди цю людину, поговори. Але треба знайти. Не думай, синку, що нам, старим, легко.

— Правильно каже, баба, очевидно мені слід буде поїхати. Я запропонував Гульсьом поїхати разом, але вона не хоче.

— І правильно. Справа непроста. Дружина тут тобі може тільки заважати. Краще сам поїдь.

Старий зняв з ніг капці, лишившись у вовняних шкарпетках. Він любив сидіти на матраці, що лежав на підлозі, простягнувши ноги. Цю кімнату старенькі виділили спеціально для себе і обставили її відповідно. Підлога застелена повстяним покривалом, а під стінами атласні матраци і приставлені до стіни великі оксамитові подушки. Біля лівої стіни дві шафи, в одній — складені один на одного матраци і ковдри, в другій — посуд, в кутку — кона — круглий обідній стіл на коротких ніжках.

На почеснім місці висів Коран у шкіряному чохла, над дверима — сури з Корану, написані золотими літерами. Цей Коран протягом ста років переходить від одного покоління до іншого. Тестеві дістався від діда, а дідові від його батька...

Бекір Асанович любив сидіти в цій кімнаті. Тут нема столів із стільцями, якими наповнені інші кімнати, багато вільного місця. Ця кімната нагадує Бекіру кімнату його покійних батьків.

До кімнати увійшла Гульсьом.

— Де будемо вечеряти — тут чи в обідній кімнаті?

— Тут, тут, — сказав Бекір.

* * *

До Махмуда Расуловича Бекір зміг потрапити лише під кінець робочого дня. Директору зовсім не подобається, що всі хочуть йти у відпустку в один і той же час, бо графік відпусток складається заздалегідь. Цього року Бекір збирався відпочивати на початку осені. Певно, тому, коли Бекір почав викладати своє прохання, директорове обличчя зробилося «кислим». Дивлячись на вираз обличчя директора, Бекір зрозумів, що він не погодиться і, не роздумуючи, розказав йому усе, як є.

Переклад з кримськотатарської Данила КОНОНЕНКА

(Продовження в наступному номері)

* Баба — тато (кримськотатар.)

* Селям — кримськотатарське привітання

КРИМСЬКІ ТАТАРИ: НЕ РОЗЧИНІТЬСЯ В РОСІЇ

Після окупації Криму Львів став притулком для багатьох кримчан. З милого півдня України на материк переселилися 15 тисяч жителів півострова. Половина з них — кримські татари. Багато хто з них відчуває неможливість розвитку своєї культури в російських умовах, а тому намагається розвинути її ззовні, залишаючи Батьківщину. Один із заходів, присвячених розвитку кримськотатарської культури в Україні, розпочався минулої суботи в західній столиці України.

Кримськотатарські та українські громадські активісти, а також художники відкрили програму фестивалю кримськотатарської культури в Музеї народної архітектури та побуту у Шевченківському гаю. Програма почалася з обговорення викликів, що постали перед традиційною кримськотатарською культурою в умовах російської окупації півострова.

Співорганізатор фестивалю Ульяв

Аблаєва побоюється, що кримськотатарська культура перестане існувати в Криму. «Сусідня держава окупувала нашу Батьківщину і найстрашніше навіть не факт окупації, а найстрашніше те, що духовні цінності виводяться за межі півострова. Відомо, що якщо немає культури, то немає народу», — каже Аблаєва.

Розвиток кримськотатарської культури на півострові ускладнений ще й тому, що в Криму стало

неможливо продовжувати співпрацю з міжнародними фондами.

Координатор ресурсно-інформаційного центру «Козьїдин» Зарема Хайредінова зазначила, що кримські громадські організації, які не бажають перереєструватися відповідно до російського законодавства, не можуть продовжувати свою роботу на півострові.

Художник-кераміст Рустем Скібін вважає, що в Криму згортається все, що пов'язане з розвитком мови та культури кримських татар. «У російських умовах розвиток априорі неможливий. Консервація мистецтва — теж не варіант. З Криму щось презентувати або створити щось в Криму не виходить», — каже Скібін.

Кримськотатарська співачка Афізе Юсуф-кизи вважає, що попри все кримським татарам необхідно залишатися в Криму. «У нас немає зброї, щоб протистояти тому, що є. Але ми повинні протестувати психологічно. Для цього треба залишатися в Криму. Бо, наприклад, я на каналі АТР вже більше року знімаю майстер-класи з кримськими майстрами і ніхто до мене не прийшов і не сказав, що я не буду цього робити», — розповідає Юсуф-кизи.

Однак Рустем Скібін, погоджуючись з Юсуф-кизи, підкреслює, що через півроку кримчанам без російського паспорта доведеться або платити штраф, або приймати російський паспорт. «Завтра ми не зможемо виїхати з Криму, то як ми зможемо розвинути свою культуру?» — риторично запитує Скібін.

Активісти побоюються і того, що російська влада може заявити про 90-денний термін перебування на півострові для тих, хто відмовився від громадянства Росії. «Ми — як між молотом і кувалдом», — каже Зарема Хайредінова. Тому, на її думку, необхідно створювати бренд кримськотатарської культури як усередині, так і за межами Криму.

Організатор фестивалю Таміла Ташева зазначає, що, проводячи подібні заходи, кримські татари вже створюють свій бренд. На думку Ташевої, за п'ять років проведення фестивалів культура кримських татар стала більш впізнаваною у світі. «Особливо, на жаль, після анексії Криму Росією. Зараз є великий попит на кримськотатарську культуру і традиції. Якщо раніше щороку у нас були проблеми з проведенням фестивалю і ми довго шукали фінансування, то цього року фактично вже нас шукали і пропонува-

ли нам допомогу. Фестиваль розвивається», — зазначає Ташева.

На її думку, якщо зараз не пропагувати кримськотатарську культуру, то вона може і зовсім зникнути. «Кримськотатарську культуру намагаються повністю розчинити. Намагаються її зробити просто татарською культурою, а це не так, тому що кримські татари — це етнос, який сформувався на території Криму і слово «татари» не є самою назвою кримських татар, а правильно їх називати «киримли», тобто кримці. Просто зараз не час робити такий якийсь ребрендинг кримських татар, бо у всіх міжнародних документах, моніторингових звітах, скрізь фігурує назва кримські татари», — пояснює Ташева.

На думку організатора, ті діячі культури, які виїжджають на материкову частину України, мають більше можливостей для того, щоб розвивати і пропагувати кримськотатарську культуру в Україні та світі.

Проте, за словами ще одного організатора фестивалю Аліма Алієва, Путін якраз таки найбільше хоче, щоб кримські татари виїхали з Криму. «А якщо вони виїдуть, то ми

втрратимо нашу автономію. Для кримських татар це не просто окупація території, це окупація ментальності», — підкреслює Алієв.

Однак організатор переконаний, що в кризові часи культура всепереч усюмо розвивається. «Коли є зовнішній опір, це допомагає бути в тонусі. Я сподіваюся, що з кримськотатарською культурою теж так буде. У нас є дуже багато молодих ініціатив. І під російським окупаційним тиском ці ініціативи будуть ще активніші», — сподівається Алієв.

Фестиваль кримськотатарської культури проходить у Львові вже в'яте. Цього року його організаторами виступили Спілка кримських татар міста Львова, Музей народної архітектури та побуту «Шевченківський Гай» та історико-краєзнавчий музей міста Винники.

На святі кримськотатарські та українські майстри презентували свої роботи з гончарного мистецтва, виробили з кераміки та національну вишивку. На сцені виступали національні виконавці, звучали народні пісні.

Таїсія ГЕНЕРАЛОВА
Радіо «Свобода»

ТИМ ЧАСОМ...

СХОДЖЕННЯМ НА МАНГУП

ВІДЗНАЧИЛО МОЛДАВСЬКО-РУМУНСЬКЕ ТОВАРИСТВО КРИМУ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

У Національний день рідної мови, або «Лімба ноастре» («Наша мова»), що відзначається в Республіці Молдова 31 серпня, починаючи з 1989 року, члени Кримського республіканського молдавсько-румунського товариства здійснили сходження на гору Мангуп.

Тут у давні віки знаходилося князівство Феодоро. В середині XV століття дочка мангупського князя Мануїла Марія Палеологіня вийшла заміж за молдавського князя Стефана Великого, якого по-молдавськи називали господарем, — розповідає голова товариства Микола Унтіле. — Тоді й було покладено початок молдавської присутності на півострові. А територія самого князівства вважається священним місцем для молдаван, які проживають у Криму.

Більшість з учасників цієї

акції були одягнуті в національні костюми, несли в руках державні прапори Молдови. Йшли весело і бадьоро, співаючи народні та сучасні молдавські пісні. І дві години в дорозі промайнули майже непомітно.

На вершині гори туристи влаштували похідний обід з традиційними молдавсь-

кими стравами. Головне місце на імпровізованому столі зайняли бринза (розсільний сир з овечого молока), печені вироби з м'ясом, плацинди (коржі) з сиром, а також овочі, фрукти і вино.

У Молдові в цей день влаштовують виставки, проводять фестивалі, на-

родні гуляння та інші культурні заходи. На Центральному міському кладовищі Кишинєва проводиться панахида в пам'ять про діячів молдавської культури, які зробили вагомий внесок у розвиток рідної мови та національної словесності. Серед них — і класик національної поезії Олексій Матеевич — автор однойменного вірша «Лімба ноастре», текст якого з 1994 року став гімном незалежної Молдови.

Олексій НІКІТЧЕНКО

РОСІЯ ЗАСИЛАЄ «ЗЕЛЕНИХ ЧОЛОВІЧКІВ» У МОЛDOVУ

У Молдові помічені представники російських спецслужб, які вербують і навчають військовий справі сепаратистські налаштованих місцевих жителів. Про це в понеділок заявив спікер інформаційно-аналітичного центру Ради національної безпеки і оборони України Андрій Лисенко з посиланням на дані колишнього заступника Міністерства внутрішніх справ Молдови Геннадія Косована.

«Росія намагається дестабілізувати ситуацію не лише в Україні, але і в інших країнах. Згідно із заявою експерта МВС Республіки Молдова Косована на території Молдови присутні так звані «зелені чоловічки», які вербують молодь і навчають її методів дезінформації, дій в екстрених ситуаціях, застосуванню стрілецької зброї. За його словами, на півдні Молдови завербовано понад 500 осіб, які пройшли підготовку в Ростові, Москві, Придністров'ї та Бельцях», — сказав А. Лисенко.

Молдавське інформагентство Infotag зазначає, що Служба інформації і безпеки Молдови провела на півдні країни деякі розслідування і встановила, що там дійсно присутні три «зелені чоловічки», які займалися підготовкою, але через витік інформації їм вдалося втекти.

Також є інформація, що і в Кишинєві проводиться вербування та підготовка молодих людей.

«Не секрет, що армія Придністров'я більше і краще підготовлена. На відміну від молдавської, вона оснащена сучасною зброєю і технікою, а це означає, що в разі військового конфлікту молдавські військові не зможуть чинити гідного опору», — наводить Infotag слова Геннадія Косована.

Раніше світове співтовариство неодноразово висловлювало стурбованість можливим розширенням воєнних нестабільності в бік Молдови.

(dt.ua)

ЯКЩО ВОЛОДІЄШ СЛОВОМ

Слово. Яке велике значення воно має в житті людей. Без слова ми ніщо, ми є рабами, які не можуть захистити себе. Поки живе мова — житиме й народ, житимемо ми. Навіть не уявити, яким є існування без слова, без того дорогоцінного скарбу, що відкриває нам двері до безмежних можливостей. Не можна повністю оцінити, яку силу має і скільки користі приносить знання мови, не тільки рідної, а взагалі різних мов світу.

По-перше, вивчаючи нові слова, ми починаємо розвиватись, при цьому не тільки інтелектуально, а й як особистості. Якщо володіти словом, то завжди можна підтримати будь-яку розмову і дізнатися щось нове від інших. Читаючи літературу, ми виховуємо в собі справжніх людей, таких, якими повинні бути.

На підтвердження цих слів хочу навести цитату Олеса Гончара. Він писав: «Мова вдосконалює серце і розум народу, розвиває їх». Це цілком правильно, адже завдяки слову ми можемо зробити себе та оточуючих кращими.

По-друге, знання іноземних мов створює безліч перспектив. Наприклад, вивчивши ту ж англійську, французьку або німецьку, можна вільно подорожувати різними країнами світу, здобувати досвід інших народів, дізнаватися багато нового, розширювати свій кругозір і просто відпочивати. Володіти хоча б двома мовами дуже корисно, бо в такому випадку немає потреби в перекладачах і не виникатиме непорозуміння з місцевим населенням. Тоді не буде жодних проблем, які б завадили мандрувати. До речі, можна самому влаштуватися на роботу, де вимагається знання декількох іноземних мов, і отримувати за це пристойну плату.

На мою думку, кожна особа, яка поважає себе, має вчитися бездоганно воло-

діти рідним словом. Це важливо для того, щоб молоде покоління змогло зберегти свою культуру і національні особливості народу. Тобто, пізнаючи мову, поширюючи її, ми зміцнюємо нашу державу, будуюмо наше майбутнє. Моє переконання можна доповнити висловом письменника Франсуа Вольтера: «Чужу мову можна вивчити за шість років, а свою треба вчити все життя».

Отже, слово — це невід'ємна частина нашого існування у світі. Обійтися без нього ніяк не вийде, а з ним ми буквально непереможені. Мова дає змогу молодій людині сміливо розвиватися, йти вперед і творити чим далі, тим краще життя.

Тетяна СОВИК,
учениця 10 класу НВК
«Українська школа-гімназія»
м. Сімферополь

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Яків ЩОГОЛІВ

Можна з певністю сказати: ще наші прадідусі і прабабусі, коли були маленькими, декламували вірш Якова Щоголіва (1823-1893) «Осінь», що публікувався в багатьох читанках, зі щемливими рядками:

Висне небо сине,
Сине, та не те;
Світе, та не гріє,
Сонце золоте.

Адже йдеться тут не тільки про пору року, а й у підтексті про осінній період людського життя. Добре знаючи психологію і запити дітей, він пише ряд майстерних поезій про їхнє життя, таких, як «Вівчарик», «Чередничка», «Півень», «Захистя». Не менш популярними були і є вірші, в яких поет малює українську природу. «Осінь», «Завір'юха», «Листопад», «Степ» — це справжні перлини пейзажної лірики. Природу Я. Щоголів називає цікавою книгою, з неї багато дечого можна навчитись і дорослому, і дитині. Промовистий такий факт з його життя. Продавши через економічну скруту власний будинок у Харкові, не тільки не сумує, а навпаки, радіє, що тепер зможе бути ближче до природи.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, учитель, письменник
с. Пруді, Советський р-н в Криму

ХАТА

Наша хата під горою,
край долини,
У вишневому садочку
та в калині;
Попід лісом млин подався
у ставочок,
Через воду перекинувся
місточок.

Наші ниви золотіють так,
як сонце;
Вишні й сливи лізуть з гілок
у віконце.
Нашу гору всі далеко
знають,
Добрі люди нашу хату
привітають.

ОСІНЬ

Висне небо сине,
Сине, та не те;
Світе, та не гріє
Сонце золоте.

Оголилось поле
Од серпа й коси;
Ніде приліпитись
Крапельці роси.

Темная діброва
Стихла і мовчить;
Листя пожовтіє
З дерева летить.
Хоч би де замріла
Квіточка одна;
Тільки й червоніє,
Що горобина.

Здалека під небом
В вирій летючі,
Голосно курличуть
Журавлів ключі.

СТЕП

Іду шляхом; сонце сяє,
Вітер з травами говоре;
Перед мною і за мною
Степ колишеться, як море;

А затихне вітер буйний, —
Степ, мов камінь,
не дивгнеться
І, як килимом багатим,
Весь квітками убереться.

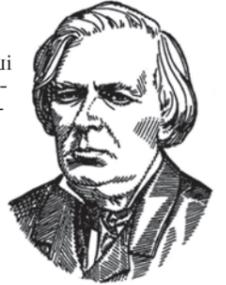
Он нагнулась тирса біла,
Звіробой скрутив стебельці,
Червоніє материнка,
Як зірки, горять козельці;

Крикнув перепел в ярочку,
Стрепет приснув
над тернами;

По куцах між дерезою
Ходять дрови табунами.
Тихо всюди; тільки де-де
Вітерець пронесеться
Та на землю із-під неба
Пісня жайворонка летиться...

ЧЕРЕДНИЧКА

Гомонять, що я сирітка
І сиріткою зросла;
Що мене ще змалу тітка
В череднички оддала.
От від ранку і до нічки
Все пасу я теличок...
Гей, телички, гей, телички!
Час нам з вами у лісок!
Знаю я, що ви дробчені,
І що тільки задививсь,
Зараз ви в чужі ячмені
Піднялись і подались.

Так з ячменів вас швиденько
На толоку проженуть;
А мене поб'ють любенько,
Ще й заплакать не дадуть.

Будуть ляяти й казати:
«П'ять рублів тобі на рік,
Годувати, одягати,
Ще й свитина й черевик!»

Де ж та свита й черевички?
Відкіля вони взялись?
Гей, телички, гей, телички!
Добре літечком пастиись!

А поле осіння хлюща
І посиплеться листок, —
Нам огидне гай і пуша,
Як промокнем до кісток.

Встань, матусю,
з домовини,
Та на доню подивись;
Пригорнись до дитини,
Як горнулася колись.

А не схочеш, мамо, встати,
Так одна сирітці річ:
В чередничках пропадати
Літо й осінь, день і ніч.

Вечір хилиться до нічки,
Світ тікає від очей...
Гей, телички, гей, телички!
Час додому нам, — гей, гей!

ТЕСТАМЕНТ
(ЗАПОВІТ)

Вчіться, діти: мудра книжка
Скаже вам чогось багато
З того, що колись другими
І посіяно, й пожато.

Тільки ви не озивайтесь
У книжках на кожен голос:
Геть відкиньте
чорний кукіль,
Вибирайте чистий колос!

Та і те запам'ятайте,
Що для кожного народу
Ще одна є з книжок книжка,
Та, що ми зовем природа.

Йдіть на гори, тихий берег,
В гай, зелену діброву:
Там ви вчуєте щось друге,
Інші річі, іншу мову.

На траві й квітках росинка,
Шелестіння й гомін гілки,
Щебетання й пісня пташки,
Скрип жука,
гудіння бджілки.

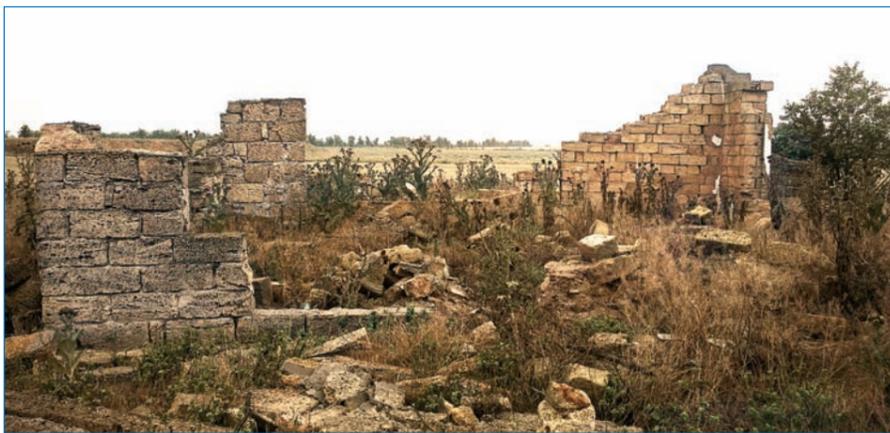
Там, де гаму не буває,
Другим чимсь на вас
подишуть
І в душі добра і правди
Свій святий закон напишуть.

А як станете шукати
Серед жизненної ниви
Чоловіка, — не жалійте
Лити чистої оливи
У ліхтарню; бо без світла
Наткнетесь на ліс дрімучий,
Де розшарпають вас звірі
І пожалє гад шипучий.

Перед Сильним
не згинайтесь;
Хто ж на землю
впав без сили,
Щоб того нагодували,
Щоб того ви напоїли!

ДЕ СТЕП ЗУСТРІЧАЄТЬСЯ
З МОРЕМ...

...Здесь на редкость
скуная природа.
Чахлый куст от жары
занемог.
Терпкий запах полыни и меда,
Перемешанный с пылью дорог.
Нет на карте давно
той деревни,
И руины травой поросли.
Я вдыхаю пьянящий
и терпкий
Запах выжженной солнцем
земли.
Тетяна Третьяк

На північному заході Криму є місце, відкрите всім вітрам. Безмежний простір степів не дає поглядом сягнути обриву. Тому, напевне, цей район Криму називається Роздольненським.

Подорожуючи розбитими степовими дорогами у пошуках тутешнього життя, ви скоріше натрапите на руїни покинутих ферм чи занедбані городи. Ті руїни вражають. Ніби щось велике і страшне протупотіло тут, залишивши у моторошній тиші одну згадку, що тут жили люди. А на кілька кілометрів на всі напрямки одні голі й порослі будяком степові володіння. Будови місцевого Стоунхенджу споглядають порожніми знічками вибитих вікон на пожухлі поля.

Історія свідчить, що десь і колись серед цих забутих полів були два найбагатші кримські колгоспи — «Родина» і «Славное». Ця земля радувала людей щедрими врожайми, особливо житом та соняшником. З роздольненського жита випікали найсмачніший хліб. Може, тому, що степову спеку на цій ділянці, де так рідко випадаеть

ють дощі, пом'якшувало насичене солоне повітря з моря. Але хіба жорсткому трав'яному покрыву тепер потрібне таке унікальне повітря?

Трапляється на шляху побачити і оброблені лани. Трохи соняшнику і жита посіяли тут кілька дбайливих господарів. Але ці діляночки не зрівняються з тією широчинною, захопленою верблюжою колючкою та заростями, де міг би золотитися наш кримський хліб і вирощуватися соняшник для запашної натуральної олії.

Нарешті, вибравшись з лабіринтів безкраїх пустирів, потрапляємо до райцентру. На відміну від сільських газинчиків, куди не завжди довозять необхідні продукти, тут усе більш-менш цивілізовано. Але ось стоїть покинутий скелет будівлі з порожніми знічками замість вікон. Що тут було раніше — дитсадок, гуртожиток? І що буде далі?

Місцева жителька Катерина Григорівна розповідає, що її чоловік усе життя був бригадиром-будівельником.

Вона з гордістю говорить, як Микола Григорович Стринжа забудував зі своєю бригадою майже весь район з його житловими будинками, школою, дитсадком, магазинами, лікарнею, селищною радою, парком, Будинком культури. Колись на місцеву сцену приїжджали виступати Йосип Кобзон, Юрій Богатіков, танцювальні і вокальні колективи. Був тут навіть невеликий аеропорт, куди із Сімферополя прилітали пасажирів на АН-2 — «кукурузнику». Ці літаки були власністю колгоспів, з їхньою допомогою обробляли лани...

По вибоях і ямах, та все ж асфальтованій дорозі, покидали ми Роздольненську землю, на якій вже не знайдеш слідів багатьох селищ — Тюльпани, Дивне та інших. І все ж залишається надія, що колись чиїсь руки відродять кримську житницю, повернуть людям скарби цієї неповторної землі, цього краю праці і вільного вітру.

Ганна ТРЕТЬЯК,
студентка 2 курсу факультету журналістики КФУ
ім. В. Вернадського

ЮВІЛЕЙНІ
РОЗДУМИ

НАМ 25 ТАКИХ ЗНАЙОМИХ РОКІВ...

Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих (ВТПВіР) — громадська організація під першою назвою Всеукраїнське товариство репресованих (ВТР) — засноване на зборах (близько 100 осіб), які відбулися 3.06.1989 р. просто неба на Львівській площі в Києві (Спілка художників під тиском КДБ у день зборів відмовила в наданні приміщення Будинку художників).

Мета Товариства — об'єднання зусиль, використання досвіду колишніх політв'язнів, депортованих, в'язнів сумління в ім'я утвердження і розбудови соборної самостійної демократичної Української держави, а також надання матеріальної допомоги членам Товариства. Головою Товариства був обраний Євген Васильович Пронюк. А три роки тому головою став львів'янин Петро Франко.

Одnocześnie з відзначенням Дня Незалежності Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих (ВТПВіР) відзначило 25 років свого існування. Не так широко і голосно, як би слід було... Але причина зрозуміла: у дні, коли йде священна війна з проклятою народом колишньою імперією за справжню незалежність, мусимо заощаджувати кошти для армії, для нинішніх Січових Стрільців.

Люди поважного віку, сивочолі, з відзнаками і без, зібралися зі всієї України у Львові, у Палаці мистецтв. Обійми, привітання, спогади... Тут присутня якась сотня із 40 тисяч нині сухих в Україні... Скільки людей уже не стало... І ще оця цифра — 25!

Найбільш «популярний» термін ув'язнення був саме 25 років. Є сьогодні серед живих ще чимало політв'язнів, які мали цей термін. Усі воїни УПА отримували цей строк. І часто пересиджували його. Увесь світ знає волинця Данила Шумука, що просидів 42 роки у польських, німецьких і московських концтаборах... У США живе Святослав Караванський (1920 року народження), який відбув 30 років. Десять у Торонто перебуває Григорій Герчак, що відбув точно 25 літ — з 1952 до 1977 року!! Тут у Львові мешкає Юрко Шухевич, син славного командира Романа Шухевича, теж пробув 30 років лише за те, що син такого батька.

Імперіалістична Москва протягом усіх років панування комуністів знищувала, позбавляла волі кращих синів і дочок нашого народу. Голодомори, розстріли, ув'язнення, заборони на професійну працю, виключення з вишів...

Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Світличні Іван та Надія, Микола Руденко, Олександра Тихий, Левко Лук'яненко, Данило Кулинич, Галина Гордасевич, Оксана Мешко і її син Олександр Сергієнко, Василь Овсієнко, Євген Сверстюк, Василь Барладяну-Бирладник, Ігор і Ірина Калинці, Ніна Строката-Караванська, Ганна Михайленко, брати Горині, Ірина Сенік, Іван Гель, Василь Лісовий, Богдан Чорномаз, Володимир Мармус, Дмитро Гриньків, Григорій Гайовий... Десятки... Сотні... Тисячі...

Згадуєш ці імена (а їх тисячі-тисяч! і мільйони!), і хапаєшся за голову!! Боже, Боже! — як ця Україна витримала таку наругу, таке нищення!? Якою б прекрасною вона була, коли б усі розстріляні, виморені, знищені,

підрубані під корінь, збиті на злеті залишилися живими і змогли на волі реалізувати свої сили, таланти, свій розум, снагу??

Слава Богу, що росте у нас забудь-трава, що ми топчемося по ній, що ми думаємо про насущні потреби... Інакше, пам'ятаючи про це викошування кращих людей, ми би не змогли жити...

А так — живемо, щось робимо, працюємо, боремось, народжуємо дітей (для того, щоб їх теж було репресовано, як гірко каже Сергій Бабич з Житомира, який відбув своїх 27 років), збираємося на відзначення 25-річчя нашого Товариства.

Ось 87-річний Зеновій Сердюк із Тернополя, учасник УПА, який пише унікальні, чудові вірші про героїчну боротьбу з фашистами і комуністами. Він і сьогодні привіз нову (уже чи не десятку!) книжечку зі своїми творами під назвою «Радість боротьби», видану за свій рахунок, та й роздає побратимам...

Ось нинішній голова ВТПВіР Петро Франко, що недавно розміняв дев'яті десятиліття, — арештований у свої 15 років і закинтий

Голова Львівської обласної ради Петро Колодій вручає почесну грамоту Олександрі Різників, поету, головному редактору громадського та літературного часопису Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих «Зона» «за вагомий особистий внесок у відродження й утвердження національної ідеї, становлення й розбудову Української держави, нескореність духу, жертвене служіння ідеї незалежності України та з нагоди 25-річчя від дня заснування Товариства».

до пивниці (себто — підвалу) тюрми на Лонцького у Львові. Ось він знову роздаровує свої книги, яких видав уже зо три десятки — про Норильське повстання, про боротьбу за Соборну Україну, про патріарха Йосипа Сліпого, з яким, до речі, сидів у концтаборах, про малолітніх в'язнів, яких НКВД ув'язнювало і навіть розстрілювало...

Ось вінничанки Любов Сивастьянова з мамою Антоніною, їх обох арештували у березні 1948 року в Чернівцях, коли Любоньці було місяць, і вона пробула у камері півтора року, поки маму засудили, дали 25 літ і повезли до концтабору.

Ось Оріся Сокульська з Січеслава, в якій і брат Ярослав Лесів, священник греко-католицької церкви, і чоловік Іван Сокульський,

обидва поети, пройшли концтабори і брутальні знущання, внаслідок чого передчасно покинули цей світ. Вона щойно видала у «Смолюскі» великий фоліант — «Сніг без грат» з творами свого брата...

Ось харків'янин Анатолій Здоровий, талановитий фізик, кандидат технічних наук, який написав на паркані проспекту у Харкові гасло на захист рідної мови, провадив велику роботу щодо пропаганди української ідеї, за що отримав 7 років концтаборів, втрапив зір, але зберіг незборну силу духу.

Ось тернополяни Дем'ян Чернець, заступник голови Товариства, та Ігор Олещук, директор музею політв'язнів, створеного просто у в'язниці Тернополя...

Ось одесити Володимир Барсукувський і Павло Отченашенко, заступник голови Товариства, які ще юнаками за листівки і за висловлення своїх думок мусили їхати у вагонах-столипінках до далекої Мордовії, а потім десятиліттями жити напівзгоми.

Ось Левко Глухівський, заступник голови Товариства, депутат Верховної Ради України 2-го, 3-го і 4-го скликань, доктор технічних наук, професор, народжений у 1942 році аж у Казахстані (Актюбінська область) у сім'ї, депортований із Західної України у 1940 році.

Ось сестри Людмила і Жанна з Січеслава-Дніпропетровська, доньки Миколи Береславського, який 10 лютого 1969 року вчинив спробу самогубства біля київського університету в ім'я України... Суд відміряв йому два з половиною роки.

На жаль, не був присутнім через хворобу перший, нині почесний голова ВТПВіР Євген Пронюк, який відбув 7 років плюс 5 років заслання.

І не прийшла тепер і вже не приїде ніколи з Чернівців голова обласної організації ВТПВіР Ірина Войцехівська, велика страждениця і незламна поборниця української справи, хай земля їй буде пухом. Мудра і сильна жінка, донька України...

Львівська влада чудово зустріла і вшанува-

ла політв'язнів і репресованих. Сам голова обласної ради Петро Колодій проникливо поздоровив присутніх з 25-річчям організації та вручив грамоти і нагороди. Львів'яни виготовили медалі, які разом з грамотами отримали усі присутні політв'язні.

Із вітальним словом до присутніх звернувся перший заступник голови Львівської ОДА Йосиф Ситник, який зачитав вітальне звернення від Президента України Петра Порошенка та т. в. о. голови ОДА Юрія Туряньського.

Виступив з привітанням Степан Кубів, нещодавно обраний головою Меморіалу імені Василя Стуса. Він вручив ювіляру Петру Франку монету «Небесна Сотня на варті», що стало символом зв'язку наших політв'язнів з сучасними борцями за Незалежну Соборну Україну.

А потім була екскурсія до музею «Тюрма на Лонцького», яка викликала в серцях політв'язнів чимало і гірких, і сумних спогадів... Які страшні ті камери, де навіть стіни просякнуті слізами і прокльонами катованих і розстріляних тут комуністами сотень і сотень людей.

Потім ми поклали квіти до пам'ятника пророкові Тарасу Шевченку, якого за Україну замучили колись. Співали, читали вірші. Як по-сучасному звучали слова Тараса, звернені до друга Якова де Бальмена, що загинув на Кавказі:

*І тебе загнали, мій Якове добрий!
Не за Україну,
А за її ката довелось пролїти.
Кров добру, не чорну. Довелось запить
з Московської чаши московську отруту.*

Зараз на Сході триває наша боротьба, і знову з московськими окупантами, за наші ідеали, які ми сповідували, які ми у ті далекі роки обстоювали за ґратами камер і за колючим дротом концтаборів — за соборну, вільну, європейську Україну.

Отакі наші 25 років...

**Олександра РІЗНИКІВ,
письменник, головний редактор
часопису ВТПВіР «Зона»**

ПАМ'ЯТНИК «НЕБЕСНІЙ СОТНІ»

У центрі Києва, навпроти Інституту мистецтв Національного педагогічного університету ім. Драгоманова на вулиці Тургенєв-

ській відкрито пам'ятник героям Небесної Сотні. Він зроблений у вигляді козацького хреста, який в Україні є одним з давніх символів свободи, передає «Ін-

терфакс-Україна». Козаки використовували його на печатках, прапорах та гербах. І з давніх часів з'яви-

лася традиція встановлювати козацькі хрести на могилах загиблих за Україну.

Пам'ятник освятив Предстоятель Української православної церкви Київського патріархату Філарет. Ректор Національного педагогічного університету Віктор Андрущенко зазначив, що саме студенти стали рушійною силою змін, які відбулися в Україні, тому символічно, що такий пам'ятник з'явився біля навчального закладу.

Як відомо, 24 серпня, на День Незалежності, пам'ятник героям Небесної Сотні був також відкритий на території Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». Меценатом спонсорування пам'ятника біля Інституту мистецтв став президент Малої академії наук України, член наглядової ради педагогічного університету Станіслав Довгий.

Панахида та прощання із загиблими

ЛЬВІВЩИНА ВЖЕ ПОХОВАЛА 100 ГЕРОІВ, ЗАГИБЛИХ У ВІЙНІ З ВОРОГОМ НАДОНБАСІ

Про це 9 вересня на сесії Львівської облради повідомив т.в.о. голови Львівської ОДА Юрій Туряньський. За його словами, у медичних закладах Львівщини перебувають 212 поранених солдатів.

Ю. Туряньський розповів, що на сесії облради пропонується внести зміни до видатків низки обласних програм, щоб передбачити кошти на допомогу сім'ям загиблих військових та на допомогу військовим формуванням області, які задіяні до оборони держави. Загалом на ці потреби планується виділити 11,17 млн. грн. обласного бюджету.

Т.в.о. голови ЛОДА також повідомив, що на Львівщині проживають 6 тис. зареєстрованих переселенців з Криму та Донбасу. Окрім того, ще близько 20 тис. мешканців цих регіонів проживають на Львівщині без реєстрації.

«РОЗПУСТИТИ РОСІЙСЬКУ ІМПЕРІЮ!»

25 РОКІВ ТОМУ В КИЄВІ ВІДБУВСЯ
УСТАНОВЧИЙ З'ЇЗД НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ

«ВОСКРЕСНАЯ ПОЛНОЧЬ В КИЄВІ. МОРОСИТ УНЫЛЫЙ ОСЕННИЙ ДОЖДЬ. ПУСТЫННЫ УЛИЦЫ И ПЛОЩАДИ ГОРОДА. ЛИШЬ ПО ПРОСПЕКТУ ПОБЕДЫ ДВИЖЕТСЯ К ЦЕНТРУ НЕСТРОЙНАЯ КОЛОННА ВОЗБУЖДЕННЫХ, ЛИКУЮЩИХ ЛЮДЕЙ. ОНИ РАЗМАХИВАЮТ ФЛАГАМИ, СКАНДИРУЮТ ЛОЗУНГИ, ТРЕВОЖА ПЕРВЫЙ СОН КИЕВЛЯН. ФЛАГИ ЖЕЛТОГОЛУБЫЕ, ВОЗГЛАСЫ: «ХВАЛА!», «СЛАВА!».

Так починається стаття «Куда движется «Рух»?» у московській «Правді» за 15 вересня 1989 року. Автори розповідали про установчий з'їзд громадсько-політичної організації — «Народного Руху України за перебудову», що відбувся 8-10 вересня.

«Стоїмо за пробудження національної свідомості, відновлення справжньої історії, відшукування своєї спадщини і обстоювання її, — пояснював поет Іван Драч, один із засновників НРУ, на сторінках «Радянської України» — головної офіційної газети.

1247 осередків Народного Руху утворилися по всій Україні впродовж весни-літа 1989 року. До ще не зареєстрованої організації вступили 280 тисяч осіб. Регулярно проводили мітинги. Їхні учасники приносили з собою забор-

Міністр культури України Євген Нищук взяв участь у мистецькій академії, присвяченій відзначенню 25-річчя з часу створення громадсько-політичної організації «Народний Рух України за перебудову». У заході, окрім відомих політичних діячів, що з кінця 80-х — початку 90-х докладали зусиль до відновлення Української держави та побудови громадянського суспільства, взяли участь співачка Ірина Шинкарук, а також свою знамениту «Україну», ровесницю РУХу, виконали Тарас Петриненко та Тетяна Горобець.

«1989 рік називають роком свободи. Це рік падіння Берлінської стіни, що стало символом розвалу комуністичного тоталітарного режиму в Центральній та Східній Європі. На його уламках виникли знову вільні Польща, Чехія, Угорщина та інші країни. Серед них тоді у 1989 році ще не було України. Її шлях до Незалежності тривав ще два роки», — сказав Євген Нищук.

«Але й для України 1989-й був переломним, зокрема, тому, що у вересні цього року створено Народний Рух України — організацію з дуже влучною назвою. Адже вона зрушила з місця

нени доти синьо-жовті прапори — шили власноруч. Необхідно було провести установчий з'їзд, на якому ухвалити Програму і Статут.

— Ми чітко говоримо про свою мету, яка записана в 72-й статті Конституції СРСР, де задекларовано: «Кожна союзна республіка зберігає за собою право вільного виходу зі складу СРСР», — говорив Левко Лук'яненко. — Я вважаю, що в інтересах

російського народу відпустити Україну, розпустити всю Російську імперію і зажити вільним народом серед вільних і незалежних України, Білорусі, Литви й інших республік.

В'ячеслав Чорновіл зазначав: — Карфаген повинен бути зруйнований! — про СРСР. З'їзд ухвалив програму Народного Руху України. Головою обрали Івана Драча.

gazeta.ua

«ОСТРИХ ШАБЕЛЬ ДОБУВАЙТЕ, А ЗА ВІРУ ХОЧ УМРІТЕ!»

8 (21) вересня 1709 року — 305 років тому — у місті Бендери (нині Молдова) помер Іван Мазепа, український державний і політичний діяч, гетьман Лівобережної України (1687–1704), гетьман Війська Запорозького обох берегів Дніпра (1704–1709), князь Священної Римської Імперії (1707–1709).

Іван Степанович Мазепа народився 20 березня 1639 року в селі Мазепинці під Білою Церквою. Вчився в Києво-Могилянському колегіумі, потім — в єзуїтському колегіумі у Варшаві.

Пізніше, з волі батька, був прийнятий при дворі польського короля Яна Казимира. Близькість до короля дозволила Мазепі здобути освіту: він навчався в Голландії, Італії, Німеччині і Франції, вільно володів багатьма мовами.

Переїшовши до козаків, Мазепа вступив на службу до гетьмана Дорошенка і дослужився до звання генерального писаря. В 1687 році Мазепу обрали гетьманом.

Він віддав багато сил і коштів на відродження гетьманської України. Резиденція гетьмана — місто Батурін — стала культурно-освітнім центром України і Європи. Мазепа взяв під свою опіку Києво-Могилянську колегію, перетворивши її в академію, підняв її до рівня європейського університету.

У 1708 році він перейшов на бік противника Московської держави в Північній війні — шведського короля Карла XII, майже за рік до

його розгрому московською армією.

За виступ проти московського царя його позбавили титулів і нагород, які він отримав у Російській імперії. Російська православна церква оголосила Мазепі анафему.

Іван Мазепа був не лише визначним політиком, а й непересічним поетом, про що свідчать хоча б оці рядки:

През незгоду
всі пропали,
Самі себе зводили.
Всі покою широкі прагнуть,
А не в один гуж тягнуть...
Жалься, Боже,
з України,
Що не вкупі має сини!

Ей, братице, пора знати,
Ліпше було не родитись,
Аніж в таких бідах жити.
Самопали набувайте,
Острих шабелъ

добувайте,
А за віру хоч умрете,
І вольності бороніте.
Нехай вічна буде слава,
Же през шаблі
маєм права!

сотні тисяч людей, що включилися в боротьбу за свободу. В 1990-му частина активістів РУХу стали депутатами Верховної ради УРСР і докорінно змінили політичну ситуацію в країні, першими підваживши монополію комуністів на владу».

Євген Нищук також зазначив, що нині саме від долі України залежить доля Європи та світу. Адже на Донбасі юні українські хлопці захищають не лише нашу країну від російської агресії, вони захищають здобутки демократії 1989 року та свободу у всьому світі. А також наголосив, що попри труднощі, ніхто не здатен зупинити впереного руху України до перемоги.

Нагадаємо, урочисті заходи з нагоди відзначення 25-ї річниці створення «НРУ за перебудову» було ухвалено Постановою ВРУ від 1 липня 2014 року № 1548-VII. Враховуючи внесок організації у піднесення національно-визвольного руху українського народу, було проведено низку наукових конференцій, «круглих столів» та семінарів. А українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» випустило символічну поштову марку і конверт.

Прес-служба Міністерства культури України

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ВЕРЕСЕНЬ
12

957 р. — княгиня Ольга в Царгороді прийняла християнство.

13

День міст Житомир, Луганськ та Миколаїв.

День фізичної культури і спорту України.

1848 р. — у Львівському університеті створена кафедра української мови.

1937 р. — за наказом НКВС розстріляли Григорія Пирхавку, повстанського отамана, заступника міністра внутрішніх справ уряду УНР (1920).

1960 р. — президент США Дуайт Ейзенгауер підписав указ про встановлення пам'ятника Тарасові Шевченку у Вашингтоні.

Народилася:

1922 р. — Марія Фішер-Слиж, американська лікарка, українка за походженням, меценатка з канадського Торонто. Фінансово підтримувала десятки проєктів в Україні, що були спрямовані на розвиток мови, культури, церкви. За її найактивнішої участі було створено канадсько-українські бібліотечні центри в українських містах, вона допомагала у виданні низки важливих книжок.

Помер:

1693 р. — Лазар Баранович, український церковний, політичний та літературний діяч.

14

День пам'яті жертв фашизму.

Це День пам'яті десятків мільйонів людей, які загинули в результаті гігантського, нелюдського експерименту. Це мільйони солдатів, яких тоталітарні лідери зіштовхнули один з одним, але ще більше — мирних жителів, які гинули під бомбами, від хвороб і від голоду.

День танкіста.

Народився:

1882 р. — Володимир Савченко,

український військовий діяч, генерал-полковник Армії УНР.

15

1919 р. — до Кам'янка-Подільського прибув Данило Терпило (отаман Зелений) для переговорів з Симоном Петлюрою, внаслідок яких було прийнято рішення про спільні дії повстанців та регулярної армії УНР.

1991 р. — на Софійській площі в Києві відбулося Всеукраїнське народне віче на підтримку Акту про державну Незалежність України.

1994 р. — Верховна Рада України скасувала рішення Севастопольської міської ради від 23 серпня про російський статус міста.

Народилися:

1888 р. — Пилип Коновал, канадець українського походження, єдиний українець — кавалер Хреста Вікторії, найвищої та найпочеснішої нагороди за мужність перед лицем ворога, якою можуть бути нагороджені військовики з країн, підлеглих Британській короні.

1918 р. — Євген Стахів, член Південно-похідної групи ОУН, керівник українського підпілля на Донбасі й у місті Луганському в роки Другої світової війни.

1955 р. — Володимир Пилат, український дослідник та знавець бойових мистецтв, засновник стилю та верховний учитель бойового гопака.

Померли:

1907 р. — Іван Карпенко-Карий, український письменник, драматург, ерудит, брат Миколи Садовського та Панаса Саксаганського.

1923 р. — Степан Тисовський, отаман УГА, редактор журналу «Молоде Життя», член проводу Українського пласту.

16

День пам'яті (зникнення) журналіста Георгія Гонгадзе (2000 р.).

1651 р. — у Білій Церкві спалахнуло повстання козаків, незадоволених умовами перемир'я з Польщею.

1658 р. — гетьман Іван Виговський уклав з Польщею Гадацький трактат про входження Гетьманщини до складу Речі Посполитої під назвою Великого Князівства Руського як третього рівноправного члена двосторонньої унії Польщі і Литви.

1899 р. — у Західній Україні створено Національно-демократичну партію.

1914 р. — 2500 січових стрільців українського добровольчого легіону у складі австро-угорської армії присягнули на вірність боротьбі за визволення України.

1918 р. — гетьман Павло Скоропадський затвердив закон про проголошення українськими державними вищими школами колишніх російських шкіл на території України.

Народився:

1940 р. — Валерій Марченко, правозахисник, літературознавець і перекладач.

Померли:

1967 р. — Павло Тичина, український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч. Новатор поетичної форми. Директор Інституту літератури АН УРСР (1936–1939, 1941–1943). Голова Верховної Ради УРСР двох скликань (1953–1959). Міністр освіти УРСР (1943–1948). Академік АН УРСР (1929). Член-кореспондент Болгарської академії наук (1947). Лауреат Сталінської премії (1941). Лауреат Шевченківської премії (1962).

2001 р. — Леонід Осика, український режисер, сценарист. Один із представників «поетичного кіно». Заслужений діяч мистецтв УРСР (1988). Народний артист України (1998).

17
1834 р. — професор Михайло Максимович затверджений на посаді ректора Київського університету св. Володимира.

1919 р. — оприлюднено відозву головного отамана військ УНР Симона Петлюри до населення соборної України з викладом основних положень програми уряду УНР.

1939 р. — радянська Червона армія вторглася на територію Польщі, анексовано Східну Галичину, Волинь та Західне Поділля.

1941 р. — радянські війська почали відступати з Києва.

1989 р. — у Чернівцях розпочався I Республіканський фестиваль української пісні «Червона рута». Народився:

1864 р. — Михайло Коцюбинський, український письменник, класик української літератури, громадський діяч, голова Просвіти в Чернівцях, один з організаторів Братства та-

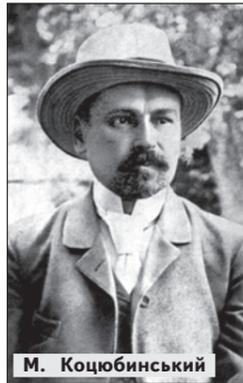
расівців.

Померли:

1940 р. — Панас Саксаганський, визначний український актор, режисер, драматург і педагог школи М. Кропивницького, корифей українського побутового театру.

1947 р. — Іван Брик, український вчений, славіст, філолог, історик, громадський діяч, педагог. Дійсний член НТШ.

2008 р. — Ренат Польовий, видатний інженер-винахідник, дослідник Кубані і кобзарства, меценат.
18
1640 р. — у Києві почався церковний Собор, на якому було схвалено православний Катехизис.

М. Коцюбинський

А. Горська

ВИШИВАНЕ ДИВО КРИМСЬКОЇ ПОЛТАВКИ

«Унікальні вироби цієї майстрині прикрашають музейні експозиції в багатьох країнах світу. Свого часу вишивки врятували її маленького сина і маму під час Великої Вітчизняної війни від голодної смерті. Жінка після тяжкої контузії майже не ходила, не було сил. А мати вранці йшла з дому, непомітно від дочки запахавши за пазуху шматок тканини. Так зникли рушники, серветки, доріжка зі скрині, так йшли з сім'ї речі, вишиті руками Віри Роїк, які допомогли вижити».

Це рядки з публікації в газеті «День» про виставку виробів Героя України, заслуженого майстра народної творчості України, почесного громадянина міста Сімферополь Віри Роїк, що протягом трьох місяців з квітня нинішнього року демонструвалася в науково-дослідному відділі Вінницького обласного художнього музею гончарного мистецтва імені Луцишина і надала жителям краю можливість проникнути в таємниці узорів видатної української вишивальниці. На базі виставки проводилися семінари і майстер-класи для місцевих майстрів вишивки.

З Вінниці ця мандрівна виставка, яка проводиться з ініціативи сина майстрині – Вадима Михайловича Роїка і демонструє мистецтво не лише самої Віри Сергіївни, а й творчість її учнів, переїхала в Кіровоград.

Відкриття виставки в Кіровоградському обласному художньому музеї відбулося 19 серпня – напередодні Дня Незалежності України. Це вже друга зустріч кіровоградців з виробами кримських майстрів. Перша виставка під назвою «Український рушничок» відбулася в 2006 році ще за життя Віри Роїк за її особистої участі, внучки Аліни Роїк і правнучки Юлії Абрамової. Завдяки новій виставці ми

отримали ще одну можливість доторкнутися до її творчості, помилуватися унікальними вишивками.

Народилася Віра Роїк 25 квітня 1911 року в Лубнах Полтавської області. Мати її – художник-графік, батько – залізничник. З дитинства Віра захоплювалася малюванням, грою на фортепіано, хореографією. З роками все більше місця в її душі почала займати вишивка. Перший рушник дівчинка вишила для «дяді Володі». Так вона називала свого родича – письменника Володимира Короленка, який дружив з батьками Віри. Після того вишитого рушника батьки подарували донечці красивий український костюмчик, і їй захотілося самій вишити на ньому узор.

Після закінчення гімназії

писала, «на прикладі моєї рідної Полтавщини, де міцні традиції народної творчості». А себе майстриня називала «кримською полтавкою». Вона оволоділа більш як трьомастами видами вишивальної техніки, серед яких надавала перевагу рідним полтавським рушниковим швам.

Віра Роїк створила в Криму школу української народної вишивки, музей народних умільців і салон живопису самодіяльних художників. Вироби її учениць – Євдокії Шеко, Світлани Лавренюк, Галини Дмитрієвої, а також внучки Аліни Роїк і правнучки Юлії Абрамової демонструються на виставці поряд з роботами свого вчителя, чий рушник перебувають в 45 музеях і галереях України та світу.

В основу творчості В. Роїк покладено геометричний орнамент із застосуванням найрізноманітніших технік вишивки: хрестика, зяганки, троянки, ляхівки, занизування, гречки, стовпчика. Тематика її робіт різноманітна, як і їхнє прикладне значення. Сюжети для своїх творів майстриня брала з навколишньої дійсності, з життя. Для її вишивок характерні лаконізм у кольорі, чіткість малюнка, суворість у виборі матеріалу, емоційна виразність, бездоганна техніка виконання.

Віра Роїк пішла з життя 3 жовтня 2010 року, залишивши величезну творчу спадщину, яка складає понад тисячу оригінальних виробів. Більше трьохсот із них вона створила за власними орнаментами. Життя і творчість Віри Сергіївни Роїк – це яскравий приклад служіння своєму народові, подвигництва і відданості українській національній культурі.

Тетяна КОСТЕНКО,
науковий співробітник відділу Кіровоградського обласного художнього музею – картинної галереї Петра Оссовського «Світ і Вітчизна»

* * *

З Кіровограда експонати пересувної виставки «Віра Роїк та її учні» будуть перевезені в Полтаву. Відкриття експозиції відбудеться наприкінці вересня. Воно приурочене до проведення в цей же час на факультеті технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Короленка з ініціативи його декана, професора, доктора педагогічних наук Валентини Титаренко наукової конференції, присвяченої творчості Віри Роїк.

НАРОДОЗНАВСТВО

ОДНА КАЛИНА ЗА ВІКНОМ...

Занедужав, кашляєш, мов старий дід, підвищена температура, нежить, тиск зашкалює – їж ягоди калини: свіжі, засушені; пий сік з них, узвар... Неодмінно допоможе! Вживати їх можна весь рік. Роблять з калини і наливку чи настоянку. Однак вона не тільки лікарська рослина, а й є оберегом українського народу...

Сухий опис з ботанічного довідника. Калина – рід рослин родини жимолостевих. Відомо близько 150 видів. В Україні росте лише два з них. Плоди – червоні, соковиті, гіркувато-кислі на смак, які використовують у народній медицині проти кашлю, застуди та підвищеного тиску.

Колись важко було уявити садок чи подвір'я без куша калини. Садили її біля криниці-журавля. Росте у лузі, на полі, у лісоку... Здавалося б, нічия, та ставлення до неї – особливе, святе!

В українському фольклорі – це один з найулюбленіших поетичних образів. Її здавна супроводжував епітет «червона», що означало неабияку чарівність, красу. Але йдеться не тільки про дівочу красу України, української землі.

Пісня «Ой у лузі червона калина» (автор – Д. Чарнецький) стала маршовою в українських січових стрільцях. Звісно, що в радянські часи вона була заборонена. Кетягами калини прикрашали (і тепер прикрашають) могили тих же січових стрільців, воїнів Української Галицької Армії, українських повстанців. На їхніх свіжих могилах, як і на козацьких, зазвичай садили куш калини. Важко про це говорити, але напрошується аналог з могилами Небесної Сотні, бійців – учасників АТО.

Поряд з державними символами України – Прапором, Гербом-Тризубом, навіть з гетьманськими клейнодами художник замислював такі додає калину. Вона є народним українським символом, уважайте, що народно-державним.

Символізує калина і дівочу красу, кохання, вірність, дівочу цнотливість. Як оберег її садили біля хати, робили з ягід намисто, її кетяги прикрашали весільний коровай, вінок нареченої. У давнину, якщо пучечки калини висіли під стріхою хати, в якій жила дівчина на виданні, то можна було свататися...

Калину, як правило, збирають з першими приморозками або з початком відльоту журавлів. Проте в окремих випадках її ягоди заготовляли відразу після Успіння, Першої Пречистої (28 серпня) або після свята Різдва Пресвятої Богородиці (21 вересня), коли якраз і починали засилати старостів. Бо самі весілля справляли по Покрові, після Трьої Пречистої (14 жовтня).

Заготовляючи калину, кілька гілячок вносили до хати, підвішували їх до образів. Також – оберег!

Народна прикмета говорить: «Вродило багато калини – на ранню і холодну зиму». Тому дбайливі люди не всі ягоди зривають з куша. Кілька кетягів залишають птахам, що зимуватимуть з нами.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральні-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com